

T.C

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BİLİM DALI

**AKTİF YAŞLANMANIN BELİRLEYİCİLERİNDEN BİRİ OLAN
YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN BİR ARACI OLARAK ÜÇÜNCÜ
YAŞ ÜNİVERSİTESİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kürşat Emir TAŞ

BURSA - 2023

T.C

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSİTÜSÜ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BİLİM DALI

**AKTİF YAŞLANMANIN BELİRLEYİCİLERİNDEN BİRİ OLAN
YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN BİR ARACI OLARAK ÜÇÜNCÜ
YAŞ ÜNİVERSİTESİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kürşat Emir TAŞ

Danışman:

Prof. Dr. Aysen TOKOL

BURSA – 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora Tezi/Sanatta Yeterlik Tezi/ Çalışması olarak sunduğum “*Aktif Yaşlanmanın Belirleyicilerinden Biri Olan Yaşam Boyu Öğrenmenin Bir Aracı Olarak Üçüncü Yaş Üniversitesi: Anadolu Üniversitesi Örneği*” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

05.10.2023

Adı Soyadı: Kürşat Emir TAŞ

Öğrenci No: 702013001

Anabilim/Anasanat Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Programı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Statüsü: Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

: Sanatta Yeterlik ☐

İNTİHAL RAPORU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 05/10/2023

Tez Başlığı / Konusu: AKTİF YAŞLANMANIN BELİRLEYİCİLERİNDEN BİRİ OLAN YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN BİR ARACI OLARAK ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 152 sayfalık kısmına ilişkin, 05/10/2023 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)' aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9, 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

05.10.2023

Adı Soyadı: KÜRŞAT EMİR TAŞ
Öğrenci No: 702013001
Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Programı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman
Prof. Dr. Aysen TOKOL

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı:	Kürşat Emir TAŞ
Üniversite:	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü:	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı:	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Bilim Dalı:	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Tezin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı:	
Mezuniyet Tarihi:	
Tez Danışmanı:	Prof. Dr. Aysen TOKOL

AKTİF YAŞLANMANIN BELİRLEYİCİLERİNDEN BİRİ OLAN YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN BİR ARACI OLARAK ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Yaşlanma sürecinde bireyin aktif yaşlanmasını sağlayabilmek adına yaşam boyu öğrenmenin aracı olarak geliştiren tazelenme üniversitesi, yaşlanan bireyin bu dönemde yaşadığı fizyolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik sorunlarının olumsuzluklarına karşın bireyin kendine olan güvenini, yaşam kalitesini arttırarak olumsuzluklara karşın mücadele edebilme yeterliliğini sağlamaktadır.

Bu çalışmada yaşlı bireylerde tazelenme üniversitesinin aktif yaşlanmaya etkinliğinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçtan yola çıkılarak ilk olarak, yaşlanma, aktif yaşlanma, tazelenme üniversitesi ve yaşam boyu öğrenmenin kavramsal çerçevesi aktarılmıştır. Sonraki bölümde Eskişehir ilinde Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulan tazelenme üniversitesi ile ilgili alan araştırmasına yer verilmiştir. Alan araştırmasında nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan görüşme aracı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Eskişehir'deki tazelenme üniversitesinin 16 öğrencisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler çeşitli başlıklara ayrılmış ve tazelenme üniversitesinin aktif yaşlanma ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların yaşlanma süreçlerine tazelenme üniversitesinin olumlu katkısını olduğu sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aktif Yaşlanma, Tazelenme Üniversitesi, Yaşam Boyu Öğrenme, Yaşlılık, Üçüncü Yaş Üniversitesi

ABSTRACT

Name and Surname:	Kürşat Emir TAŞ
University:	Bursa Uludağ University
Institute:	Institute of Social Sciences
Field:	Labor Economics and Industrial Relations
Branch:	Labor Economics and Industrial Relations
Degree Awarded:	Master Thesis
Page Number:	
Degree Date:	
Supervisor:	Prof. Dr. Aysen TOKOL

THE UNIVERSITY OF THE THIRD AGE AS A TOOL OF LIFELONG LEARNING, ONE OF THE DETERMINANTS OF ACTIVE AGING: THE CASE OF ANADOLU UNIVERSITY

Refresher university, developed as a means of lifelong learning in order to ensure active aging of the individual in the aging process, is to increase the individual's self-confidence and quality of life despite the negativities of the physiological, biological, psychological and sociological problems experienced by the aging individual in this period and to ensure the ability to fight against negativities.

In this study, it is aimed to investigate the effectiveness of the university of refreshment on active aging in elderly individuals. Based on this purpose, firstly, the conceptual framework of aging, active aging, freshening university and lifelong learning is presented. In the next section, the field research on the refreshment university established within Anadolu University in Eskişehir province is included. The interview tool, which is among the qualitative research methods, was used in the field research. Within the scope of the research, semi-structured interviews were conducted with 16 students of the university in Eskişehir. The data obtained as a result of the interviews were divided into various headings and the relationship of the freshening university with active aging was examined. As a result of the research, it was concluded that the refreshment university had a positive contribution to the aging processes of the participants.

Keywords: Active Aging, Refreshment University, Lifelong Learning, Ageing, University of the Third Age

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimi boyunca danışmanlığımı yaparak hem ders hem de tez sürecinde bilgilerini, desteklerini ve fikirlerini esirgemeyerek bu süreci tamamlamama yardımcı olan değerli hocam *Prof. Dr. Aysen TOKOL*’ a teşekkür ederim. Tez çalışmamın konu seçiminde ve yazım aşamasında fikirlerini, eleştirilerini ve desteğini esirgemeyerek yardımcı olan ve aynı zamanda tez jürimde yer alan değerli hocam *Doç. Dr. Selver YILDIZ BAĞDOĞAN*’ a teşekkürü borç bilirim. Tez jürimde yer alan değerli hocam *Doç. Dr. Hüseyin SEVGİ*’ ye önerilerini ve eleştirilerini belirterek çalışmama katkı sağladığı için teşekkür ederim.

Değerli vakitlerini ayırarak görüşmeyi kabul eden Anadolu Üniversitesi’nin Tazelenme Üniversitesi öğrencilerine ve araştırma süreci boyunca desteklerini esirgemeyen Anadolu Üniversitesi’nin Tazelenme Üniversitesi eğitim koordinatörüne teşekkür ederim.

Bu süreç boyunca beni destekleyen, motive eden ve başaracağıma inanan değerli dostlarım *Medet Ali ÖZEN*’ e, *Gamze KIRŞEHİR*’ e ve *Selçuk Can YILMAZ*’ a teşekkür ederim.

Son olarak yaşamım boyunca her daim yanımda olan beni büyüten, yetiştiren, bu günlere gelmemi sağlayan ve bu süreçte beni hep destekleyen canım annem *Havva TAŞ*’ a teşekkür ederim.

Kürşat Emir TAŞ

Ekim - 2023

Bursa

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
İNTİHAL RAPORU	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. YAŞ, YAŞLI, YAŞLILIK VE YAŞLANMA KAVRAMLARI.....	4
1.1. YAŞ KAVRAMI.....	4
1.2. YAŞLI KAVRAMI.....	4
1.2.1. Yaşlı Nüfus.....	5
1.2.1.1. Dünya’da Yaşlı Nüfus.....	5
1.2.1.2. Türkiye’de Yaşlı Nüfus	7
1.3. YAŞLILIK KAVRAMI	9
1.4. YAŞLANMA KAVRAMI.....	10
2. YAŞLANMA TÜRLERİ	11
2.1. KRONOLOJİK YAŞLANMA.....	11
2.2. BİYOLOJİK YAŞLANMA	11
2.3. PSİKOLOJİK YAŞLANMA	12
2.4. SOSYOLOJİK YAŞLANMA.....	12
3. YAŞLANMA İLE İLGİLİ KURAMLAR.....	13
3.1. GERİ ÇEKİLME KURAMI	14
3.2. AKTİVİTE KURAMI.....	14

3.3. SÜREKLİLİK KURAMI.....	16
3.4. ROL KAYBETME KURAMI	17
4. AKTİF YAŞLANMA.....	18
4.1.AKTİF YAŞLANMA KAVRAMI ve AKTİF YAŞLANMANIN TEMEL UNSURLARI	18
4.2. AKTİF YAŞLANMANIN BELİRLEYİCİLERİ.....	22
5. YAŞAM BOYU ÖĞRENME	25
5.1. YAŞAM BOYU ÖĞRENME KAVRAMI	25
5.2. YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE AKTİF YAŞLANMA İLİŞKİSİ	27

İKİNCİ BÖLÜM

YAŞAM BOYU ÖĞRENME BAĞLAMINDA ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ

1. YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ.....	30
2. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ.....	30
2.1. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ KAVRAMI.....	30
2.2. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	33
2.3. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ MODELLERİ.....	35
2.3.1. Fransız Modeli.....	35
2.3.2. İngiliz Modeli.....	37
2.3.3. Fransız ve İngiliz Modellerinin Karşılaştırması.....	39
3. TÜRKİYE’DE ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ	42
3.1. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ OLARAK “TAZELENME ÜNİVERSİTESİ”	42
3.2. TÜRKİYE’DE TAZELENME ÜNİVERSİTELERİ	46
3.2.1. Akdeniz Üniversitesi	46
3.2.1.1. Kurumsal Yapısı	46
3.2.1.2. Ders Programları	46
3.2.2. Ege Üniversitesi.....	48
3.2.3. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.....	49
3.2.3.1. Kuruluş Yapısı.....	49
3.2.3.2. Ders Programları	49
3.2.4. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.....	50
3.2.5. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi.....	50
3.2.5.1. Kurumsal Yapısı	50
3.2.5.2. Ders Programları	51
3.2.6. Malatya Turgut Özal Üniversitesi	53

3.2.7.	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.....	53
3.2.8.	Muş Alparslan Üniversitesi.....	53
3.2.9.	Tazelenme Üniversiteleri Karşılaştırma	54
4.	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ.....	55
4.1.	KURULUŞ YAPISI.....	55
4.2.	DERS PROGRAMLARI	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ OLARAK TAZELENME ÜNİVERSİTESİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

1.	ARAŞTIRMAYA YÖNELİK BİLGİLER.....	57
1.1.	ARAŞTIRMANIN AMACI.....	57
1.2.	ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA ARACI.....	57
1.3.	ARAŞTIRMANIN VARSAYIMI VE SINIRLILIKLARI	59
1.4.	ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	60
2.	ARAŞTIRMAYA KATILAN KATILIMCILARIN SOSYAL VE DEMOGRAFİK BİLGİLERİ	61
3.	ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR.....	62
3.1.	TAZELENME ÜNİVERSİTESİ'NE KATILAN BİREYLERİN DENEYİMLERİ	62
3.1.1.	Katılımcıların Tazelenme Üniversitesi'ni Öğrenme Kaynakları, Üniversiteye Katılma Nedenleri, Katılma Şekilleri, Eğitim Seviyelerinin Etkisi	62
3.1.2.	Tazelenme Üniversitesi'nin Katılımcıların Sosyal Çevrelerinin ve Yeni Sosyal Yaşamlarının Oluşumuna Etkisi	65
3.1.3.	Tazelenme Üniversitesi'nin Katılımcıların Kendilerini Hissettikleri Yaş Üzerine Etkisi	67
3.1.4.	Tazelenme Üniversitesi'nin Aktif Yaşlanma Sürecine Etkisi	69
3.1.5.	Tazelenme Üniversitesi'nin Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkisi	71
3.1.6.	Tazelenme Üniversitesi'ndeki Derslere, Öğretmenlere ve Etkinliklere Katılımcıların Bakışı.....	72
3.1.7.	Tazelenme Üniversitesi'nin Kampüs Ortamında Olmasının Katılımcılar Üzerine Etkisi	77
3.1.8.	Katılımcıların Tazelenme Üniversitesi'ni Çevresine, Akranlarına Tavsiye Etme Durumu.....	78
3.2.	TAZELENME ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM KOORDİNATÖRÜNÜN DENEYİMLERİ.....	80
3.2.1.	Tazelenme Üniversitesi'nin Kuruluş Süreci ve Diğer Kampüslerden Farkı.....	80
3.2.2.	Anadolu Üniversitesi Tazelenme Üniversitesi'nin Eğitim Yapısı	81

3.2.3. Tazelenme Üniversitesi'ne Katılan Yaşlı Bireylerin Projeye Yönelik Tepkileri	82
3.2.4. Anadolu Üniversitesi'nin Tazelenme Üniversitesi Projesinin Geleceğe Yönelik Planları	83
SONUÇ.....	85
KAYNAKÇA.....	89
EK-1 YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	100
EK-2 ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI TOPLANTI TUTANAĞI	102

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1 Akdeniz Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 1. Sınıf Ders Programı	47
Tablo 2 Akdeniz Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 2. Sınıf Ders Programı	47
Tablo 3 Akdeniz Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 3. Sınıf Ders Programı	47
Tablo 4 Akdeniz Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 4. Sınıf Ders Programı	48
Tablo 5 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi Ders Programı	49
Tablo 6 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 1. Sınıf Ders Programı	51
Tablo 7 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 2. Sınıf Ders Programı	51
Tablo 8 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 3. Sınıf Ders Programı	52
Tablo 9 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 4. Sınıf Ders Programı	52
Tablo 10 Türkiye'deki Tazelenme Üniversiteleri	54
Tablo 11 Anadolu Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 1.Sınıf Ders Programı	56
Tablo 12 Anadolu Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 2.Sınıf Ders Programı	56
Tablo 13 Anadolu Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 3.Sınıf Ders Programı	56
Tablo 14 Katılımcılara İlişkin Sosyal ve Demografik Bilgiler	61

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun Dünya Nüfus Grafiği.....	6
Grafik 2 Yaşlı Nüfus Oranının En Yüksek ve En Düşük Olduğu 10 Ülke, 2021	7
Grafik 3 Türkiye Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 1927-2021.....	8
Grafik 4 Türkiye’nin Yaş Grubuna Göre Nüfus Oranı, 1935-2080.....	8

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Aktif Yaşlanmanın Temel Unsurları.....	21
Şekil 2 Aktif Yaşlanmanın Belirleyicileri.....	22
Şekil 3 Fransız U3A Modelinin Hiyerarşik Yapısı	41
Şekil 4 Türkiye’de Kurulan Tazelenme Üniversiteleri	45

KISALTMALAR LİSTESİ

BM	Birleşmiş Milletler
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNFPA	United Nations Population Fund / Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
U3A	University of the Third Age / Üçüncü Yaş Üniversitesi
UTA	Universite du Troisieme Age / Üçüncü Yaş Üniversitesi
IAUTA	International Association of Universities of the Third Age / Uluslararası Üçüncü Yaş Üniversiteleri Birliği
WHO	World Health Organization / Dünya Sağlık Örgütü
EC	European Commission / Avrupa Komisyonu
UFUTA	Union Française des Universites Tous Ages

GİRİŞ

Yaşlanma, bireyin yaşamında, doğumundan ölümüne kadar yaşamın safhalarını kapsama alan, zamanı belli olmayan bir süreçtir. Bireyin bu süreci sağlıklı, kaliteli ve aktif yaşayabilmesi için aktif yaşlanma politikaları geliştirilmektedir.

Geliştirilen politikalar arasında aktif yaşlanmanın belirleyicilerinden biri olan yaşam boyu öğrenmenin bir aracı olarak kullanılan üçüncü yaş üniversitesi bu açıdan emekli olan 60 yaş ve üstü bireylerin yaşlanma süreçlerini aktif, sağlıklı, üretken ve kaliteli yaşlanmalarını sağlayacak bir araç olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, bireyin yaşlanma sürecini aktif bir şekilde yaşayabilme imkânı sağlayacak olan yaşam boyu öğrenmenin uygulama aracı olarak tazelenme üniversitesinin ne derece etkili olduğunu görebilmektir. Literatüre bakıldığında bu alanda yazılan tez ve makalelerde tazelenme üniversitesinin yaşlı bireyler üzerinde nasıl bir etkisi olduğu üzerine çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Bu açıdan tazelenme üniversitesinin etkisini incelemek adına bu modeli uygulayan Anadolu Üniversitesi'ndeki tazelenme üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde; kavramsal çerçeve başlığı altında öncelikle yaş, yaşlı, yaşlılık ve yaşlanma kavramlarının tanımları yapılmış, dünya ve Türkiye'deki yaşlı nüfus verileri incelenmiştir. Daha sonra yaşlanmanın kronolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik türlerinden ve yaşlanmaya ilişkin kuramlardan bahsedilerek aktif yaşlanmanın tanımına ve temel unsurlarına yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak çalışmanın konusunu oluşturan aktif yaşlanma kavramı, temel unsurları ve belirleyicileri ile bu belirleyicilerden biri olan yaşam boyu öğrenme kavramının tanımı ile aktif yaşlanma arasındaki ilişkisi ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; yaşam boyu öğrenme bağlamında üçüncü yaş üniversitesi ele alınarak üçüncü yaş üniversitesi kavramının tanımı, tarihçesi incelenmiştir. Uluslararası literatürdeki adı ile üçüncü yaş üniversitesi kavramı birçok kavramla ifade edilmektedir. Temelde aynı amacı taşıyan bu kurumların Türkiye'deki adı tazelenme üniversitesi olarak nitelendirmekte ve bu nedenle bu çalışmada tazelenme üniversitesi kavramı tercih edilmiştir. Üçüncü yaş üniversitesi modellerinden Fransız ve İngiliz modelleri ele alınmış, bu iki modelin birbiri ile karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Bu bölümde son olarak Türkiye’deki adı ile tazelenme üniversiteleri ele alınmıştır. Tazelenme üniversitelerinin kuruluş yapıları ile ders programlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise; Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesinde eğitim gören 16 öğrenci ile yapılan bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Bölümde ilk olarak araştırmanın amacı, yöntemi, veri toplama teknikleri, varsayımları, sınırlıkları ile araştırmanın evreni ve örneklemini belirtilmiştir. İkinci olarak görüşmeye katılan katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi ve kiminle yaşadıklarına dair sosyal ve demografik bilgileri içeren bir tablo oluşturulmuştur. Üçüncü olarak araştırmaya ait bulgular katılımcıların cevapları çerçevesinde alt başlıklara ayrılarak belirtilmiştir.

Bu doğrultuda ilk olarak katılımcıların tazelenme üniversitesini öğrenme kaynakları, üniversiteye katılma nedenleri ile eğitim seviyelerinin nasıl bir etkisi olduğuna dair katılımcıların söylemlerine yer verilmiştir.

İkinci olarak sosyal yaşamlarında ailelerinin, eşlerinin, dostlarının kendilerinin buraya gelerek nasıl bir tepki verdikleri üzerine katılımcılardan farklı söylemler ele alınmıştır. Aynı zamanda burada edindikleri yeni sosyal çevre ile nasıl bir uyum sağladıkları ve etkisinin nasıl olduğu üzerine de durulmuştur.

Üçüncü olarak katılımcıların tazelenme üniversitesinde olmanın onları nasıl hissettirdiği ve yaş olarak kaç yaşında hissetmelerini sağladığı yönünde söylemlerine de yer verilmiştir.

Çalışmanın konusunu oluşturan aktif yaşlanma ve yaşam boyu öğrenme açısından etkisi ise; katılımcıların yaşlanma süreçlerinde aktif olma durumlarına ve bu okulun yaşam boyu öğrenme açısından altmış yaş üstü bireylerde nasıl bir etki yaptığı söylemlerine yer verilmiştir.

Tazelenme üniversitesinde verilen derslerin etkisi, öğretmenlerin öğrenciler ile olan ilişkilerinin öğrenciler tarafından nasıl karşılandığı, gençlerle aynı ortamda olmanın nasıl bir etkisi olduğu ve katılımcıların çevrelerine bu üniversiteyi tavsiye etme durumları ayrı başlıklar altında incelenerek katılımcıların söylemleri aktarılmıştır. Böylelikle tazelenme üniversitesinin yaşam boyu öğrenme açısından aktif yaşlanma

sürecinde yaşı bireylerde nasıl bir etki yaptığı üzerine çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır.

Son olarak da Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesi eğitim koordinatörü ile yapılan görüşme sonucu tazelenme üniversitesinin genel çerçevesi, kuruluş süreci, eğitim yapısı, geleceğe dönük projeler hakkında bilgi alınmış ve bu bilgiler çalışmanın araştırma bulguları kısmına eklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. YAŞ, YAŞLI, YAŞLILIK VE YAŞLANMA KAVRAMLARI

Yaş, yaşlı, yaşlılık ve yaşlanma kavramları gerontoloji (yaşlanma bilimi), geriatri, sosyal politika vb. bilim alanlarının çalışmalarında sıklıkla kullanılan kavramlardır. Teoride kavramlar arasındaki ayırım belirgin olsa da uygulamada bu kavramlar arasında kesin bir ayırımın olmadığı, genellikle kavramların birbirleri yerine kullanıldığı görülmektedir (Samancı Tekin ve Kara, 2018: 220). Bu çalışmada ise yaşlanma kavramı esas alınmakla birlikte; öncelikle yaş, yaşlı ve yaşlılık kavramlarına değinilecek ardından yaşlanma kavramının tanımı, türleri ve yaşlanma ile ilgili kuramlar ele alınacaktır.

1.1.YAŞ KAVRAMI

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre yaş; “canlının doğumundan itibaren geçen süre, yaşamın çeşitli dönemlerinden her biri” olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda canlı varlıklar için kullanılan bu kavram, bir kurum veya kuruluşun kurulduğu günden bu güne kadar olan dönem için de kullanılabilmektedir (TDK Sözlüğü, 2023). Yaş kavramı temelde sayısal bir nitelik göstergesidir. Bir bireyin doğumundan itibaren günümüze kadar geçen süreyi belirtir. Yaş, bireylerin hem yaşam süresi hem de toplumsal yaşam içindeki durumlarını belirleyen toplumsal bir kavramdır (Esgin Günder, 2014: 1166).

1.2.YAŞLI KAVRAMI

Yaşlı kavramı sayısal ifade ile yaşı büyük olma, halk söylemi ile ihtiyar anlamında kullanılmaktadır (Üçok, 2018: 452). Yaşlı olma, bireyin yaşam süreçlerindeki son aşama ve bir popülasyonun en yaşlı üyelerinden oluşan bir bölümü içeren bir yaş grubu veya kuşaktır (Britannica, 2023). İnsanlar belirli bir yaştan üstünde olduklarında yaşlı olarak nitelendirilmektedir. Bu yaş kategorisi topluma ve zamana göre değişkenlik göstermektedir. Yaşlı olarak sınıflandırılma, takvim yaşı esas alınarak belirlenmektedir. Takvim yaşı ile belirlenen kronolojik niteleme yaşlı kavramının

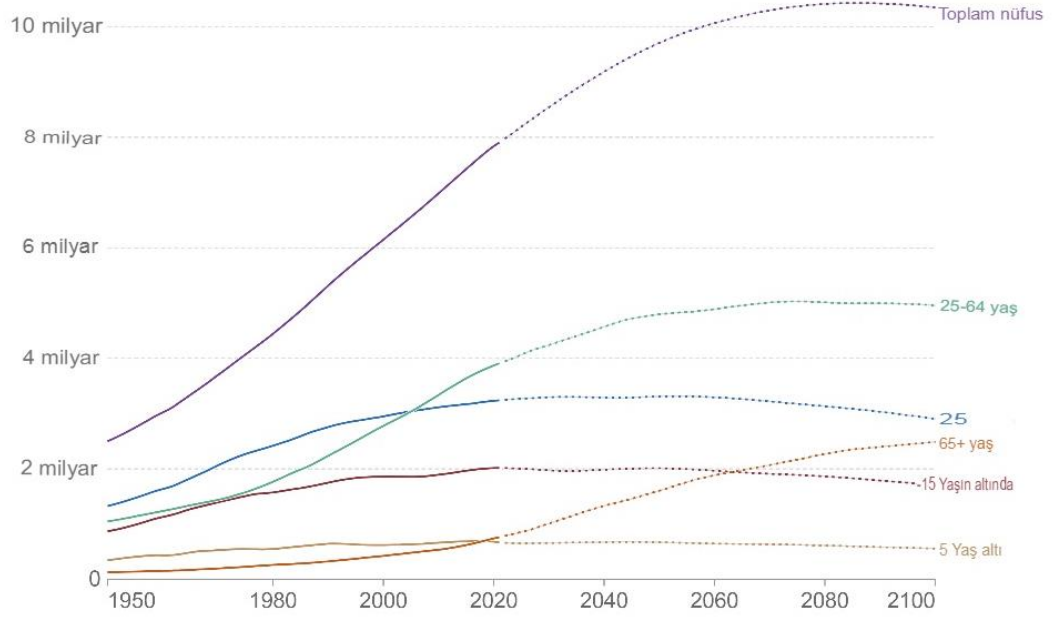
anlaşılması için yeterli değildir. Yaşlı kavramının anlaşılabilmesi için toplumun, kültürün, sosyal ve psikolojik durumların birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında yaşlının ne olduğunu anlayabilmek için yaşlılığın ve yaşlanmanın tanımlarının yapılması gerekmektedir (İçli, 2008: 30). Yaşlılık ve yaşlanma tanımlarına geçmeden önce hem dünyanın hem de Türkiye'nin yaşlı nüfus verilerine bakmak faydalı olacaktır. Yaşlanan nüfusa karşı geliştirilen aktif yaşlanma kavramı ve politikaları açısından nüfus verileri önemli olmaktadır. Bunun için yaşlı kavramı başlığı altında ilk olarak dünya yaşlı nüfus verilerine ardından da Türkiye yaşlı nüfus verilerine bakılacaktır.

1.2.1. Yaşlı Nüfus

Nüfusun yaşlanması, nüfus yapısındaki değişime bağlı olarak nüfus içinde çocuk ve genç oranının azalması, 65 yaş ve üstü nüfus oranının giderek artması sonucu oluşmaktadır (Samancı Tekin ve Kara, 2018: 222). Yaşlanan nüfusun en önemli belirleyicisi, doğum oranındaki azalış buna karşılık yaşam süresindeki artıştır. Teknoloji ve tıp alanındaki gelişmeler ölüm oranlarının düşmesine neden olmaktadır. Sanayileşmeyle ve kentleşme ile bireylerin yaşamlarında meydana gelen değişimler beraberinde doğurganlığın azalması da genç nüfus oranının düşmesine neden olmaktadır. Sağlıklı yaşamı koruyabilmekle birlikte başarılı ve aktif yaşlanma hakkında bilgi ve bilinçlenmenin artması da ortalama yaşam süresini arttırmaktadır. Bu durum yaşlı nüfusun tüm dünyada artması sonucuna yol açmıştır (Ulusal, 2020: 42). Sonuç olarak doğum oranının azalması genç nüfusun azalmasına, yaşam süresinin uzaması ise yaşlı nüfusun artmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranı artmıştır (Karagöz, 2021: 1548).

1.2.1.1. Dünya'da Yaşlı Nüfus

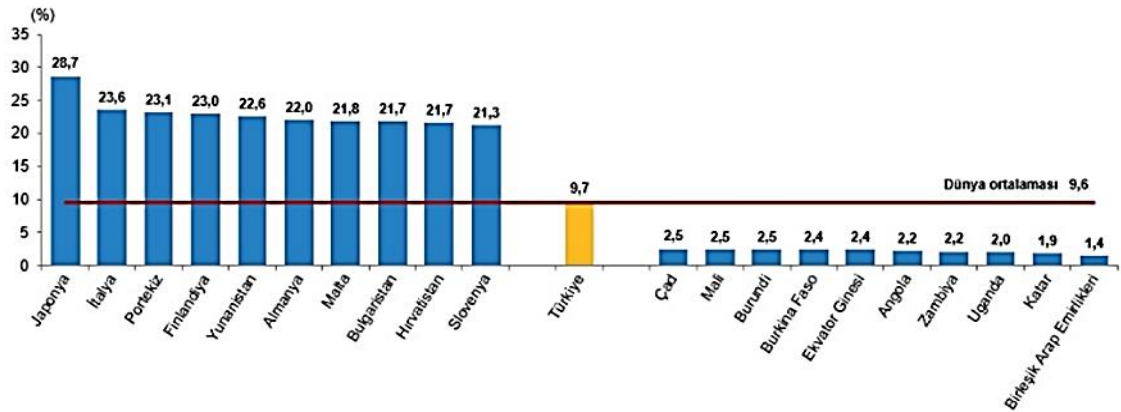
Dünya nüfusu, 1999 yılında 6 milyara ve 2011 yılında ise 7 milyara ulaşmıştır. 2022 yılında ise Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından dünya nüfusunun 7.9 milyara ulaştığını belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler'e (BM) göre, dünya nüfusunun 2030'da 8.5 milyar, 2050'de 9.7 milyar, 2100'de ise 10.4 milyara ulaşacağını tahmin etmektedir (UNFPA, 2023).

Grafik 1 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun Dünya Nüfus Grafiği

Kaynak: <https://ourworldindata.org/age-structure>

Yukarıdaki Grafik 1.’de Birleşmiş Milletler’in 1950 yılından 2100 yılına kadar Dünya nüfus projeksiyonları gösterilmektedir. Bu grafikteki veriler ışığında 1950 yılında dünya nüfusu 2.5 milyar iken; 2000 yılında bu oran 6.15 milyara, 2022 yılında ise 7.9 milyara ulaşmıştır. Grafikteki verilere bakıldığında toplam nüfusta sürekli bir artış olurken, yaş grupları açısından ele alındığında bazı yaş gruplarının yıldan yıla azaldığı, bazı yaş gruplarının ise arttığı görülmektedir. Özellikle 5 yaş ve altı, 15 yaş ve altı, 25 yaş ve altını başka bir deyişle genç nüfusunu grafikte gösteren veri çizgilerinin 2020’lere kadar arttığı daha sonraki yıllarda ise azalmaya başladığı görülmektedir. Diğer yaş gruplarına bakıldığında ise 25-64 yaş olarak nitelenen yetişkin nüfusun ve 65 yaş ve üstünü gösteren yaşlı nüfusun arttığı görülmektedir. Grafik 1’den küresel açıdan özellikle de 65 yaş ve üstü nüfus artışının devam edeceği ve yaşlanan bir dünyaya doğru gidileceği görülmektedir.

Grafik 2 Yaşlı Nüfus Oranının En Yüksek ve En Düşük Olduğu 10 Ülke, 2021

Kaynak: TÜİK, 2022

Grafik 2.'deki veriler, Birleşmiş Milletler' in nüfus tahminlerine göre ülkelerin toplam nüfus içindeki 65 yaş ve üstü nüfusun oranlarını göstermektedir. Oranlara bakıldığında 2021 yılında en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip olan ülke %28,7 ile Japonya olmuştur. Bu ülkeyi %23,6 ile İtalya ve %23,1 ile Portekiz takip etmiştir. Yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu ülkeler ise %1,4 ile Birleşik Arap Emirlikleri, %1,9 ile Katar ve %2,0 ile Uganda'dır. Yaşlı nüfusun dünya ortalaması ise %9,6 olmuştur. Grafikte Türkiye'ye bakıldığında dünya ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

1.2.1.2. Türkiye'de Yaşlı Nüfus

Türkiye'de cumhuriyetin ilk yıllarında 1927 yılında yapılan nüfus sayımı sonucu nüfusun 13.6 milyon kişi olduğu tespit edilmiştir. Son yapılan nüfus sayımında ise Türkiye nüfusunun 84 milyon 680 bin 273 kişiye ulaşmıştır (TÜİK, 2022).

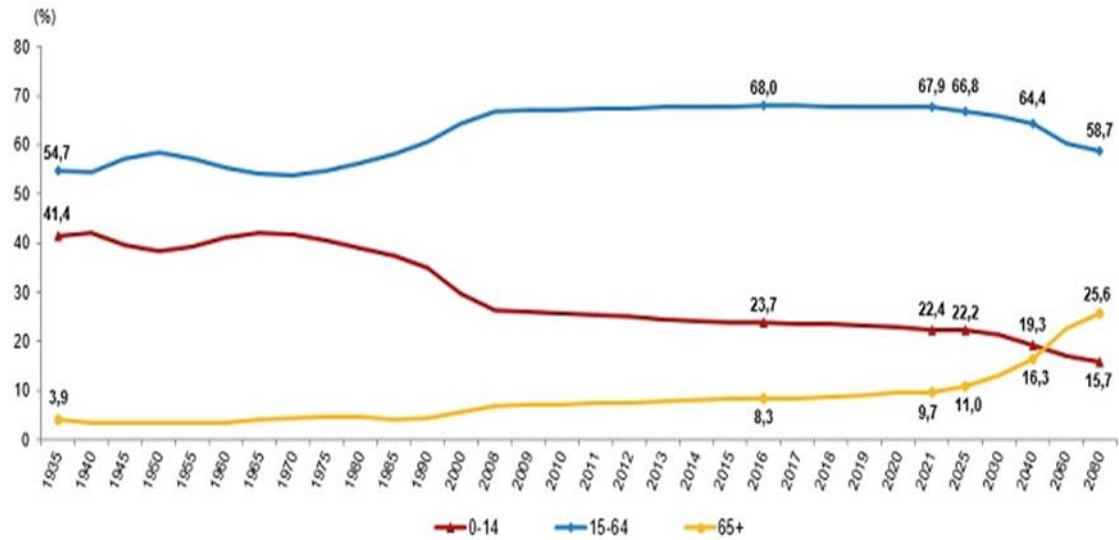

Grafik 3 Türkiye Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 1927-2021

Kaynak: TÜİK, 2022

Grafik 3.'e bakıldığında, Türkiye'de nüfus sayısı ile nüfus artış hızı arasında bir denge olmadığı görülmektedir. Yıllara göre nüfusun arttığı ancak nüfus artış hızında azalmanın olduğu görülmektedir. Bu duruma etki eden nedenler arasında; uygulanan nüfus politikaları, savaş nedeni ile erkek nüfusun cephede olması, erkek işgücünün yurt dışına gitmesi, değişen toplumsal roller açısından çalışma hayatında kadın emeğinin artması, yaşanan salgın hastalıklar vb. sayılabilir. Yaşanan bu nedenler yine de nüfus artış hızında dalgalanmalara sebep olsa da nüfus artış hızının aksine Türkiye nüfusu sürekli bir artış halindedir.

Türkiye'de yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş ve üstü olan bireylerin sayısı, 2016 yılında 6 milyon 651 bin 503 kişi olmuştur. Son beş yılda %24,0 oranında bir artışla 2021 yılında 8 milyon 245 bin 124 kişiye ulaşmıştır. Bu durum yaşlı nüfus oranını 2016 yılında %8,3'den, 2021 yılında %9,7'ye yükseltmiştir (TÜİK, 2022). BM'in tanımına göre bir ülkede yaşlı nüfus oranının toplam nüfus içerisindeki oranı %8 ile %10 arasında olması o ülkenin yaşlı nüfusa sahip olduğunu, %10'un üstünde olması ise çok yaşlı nüfusa sahip olduğunu göstermektedir (Öztürk Başol, 2019: 37).

Grafik 4 Türkiye'nin Yaş Grubuna Göre Nüfus Oranı, 1935-2080

Kaynak: TÜİK, 2022

Yukarıda yer alan Grafik 4.'te Birleşmiş Milletler'in yapmış olduğu tanım üzerinden Türkiye'deki yaşlı nüfus oranına bakıldığında 2016 yılında %8,3 olan yaşlı nüfus oranının 2021 yılında %9,7'ye yükselmesi Türkiye'nin yaşlı nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. İlerleyen yıllara bakıldığında ise yaşlı nüfus oranının daha da artacağı ve 2025 yılında %11, 2040 yılında %16,3 ve 2080 yılında ise %25,6 olması beklenen yaşlı nüfus oranına göre Türkiye'nin çok yaşlı nüfusa sahip olması beklenmektedir.

1.3.YAŞLILIK KAVRAMI

Yaşlılığın tanımı, toplumun gelişmişlik düzeyine, bireyin sağlığına, sosyal yapısına, psikolojik durumuna, yaşadığı döneme, bölgeye ve kültüre göre farklılaşabilmektedir (Özütürker, 2021: 3045). Yaşlılık yaşam döngüsü içerisinde gelişme ve olgunlaşmayı takip eden, fiziksel ve ruhsal değişkenlerin olduğu karmaşık bir dönemdir. Tüm canlı varlıklarda görülen yaşam safhalarında; bebeklik, çocukluk, gençlik ve yetişkinlik gibi yaşanan doğal bir dönemdir (Yerli, 2017: 1278). Yaşlılık genel olarak fiziksel görünümle açıklanmaya çalışılmaktadır (İçli, 2008: 31). Yaşlılık bireyden bireye farklılık gösterebilen bir kavram olmakla beraber her bir bireyde farklı fizyolojik süreçler yaşanabilmektedir (Arıkan, 2020: 261). Ancak fizyolojik olarak yaşlı görünen bir birey yaşamından dolayı sergilediği sosyal davranışlarından ötürü yaşından çok daha genç bir görünüme sahip olabilmektedir (İçli, 2008: 31). İnsan yaşamının son evresi olarak nitelendirilen yaşlılık, kendine has özellikleriyle bireyde oluşan biyolojik, psikolojik, sosyolojik değişimlerin yaşandığı ileri yaşam dönemi olarak tanımlanabilmektedir. Bireylerde yaşlılık farklı anlamlar ifade edebilmektedir. Bu yüzden bu dönemde yaşanan olumlu ve olumsuz deneyimler yaşlılığa nasıl bir anlam yüklenmesi gerektiğini belirlemektedir. Yaşlılık bireyin yaşadığı zamana, bulunduğu bölgeye ve kültürel çevresine, sağlığına, sosyal ve psikolojik durumuna göre değişen öznel bir kavramdır (Çunkuş ve ark. , 2019: 60).

Yaşlılık; zamanın ve yaşamın ilerlemesi sonucu organizmanın iç ve dış etmenler arasında uyum sağlama ve denge kurma yetisini kaybetme durumudur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'ya göre yaşlılık; çevresel koşullara uyum sağlayabilme yetkinliğinin azalması olarak ifade edilmektedir. WHO 65 yaş ve üstünü yaşlı olarak kabul etmekle birlikte yaşlılığı sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre; 65 – 74 arası

genç yaşı, 75 – 85 arası orta yaşı ve 85 yaş üstü ise ileri yaşıdır (Çolak ve Özer, 2015: 116; Altun, 2021: 32). UNFPA'ya göre ise yaşlılık, toplumsal rollerin, ekonomik yaşantının ve fiziksel davranışların değiştiği bir yaşam süreci olarak tanımlanmaktadır. 60 yaş üstü bireyler ise yaşı olarak kabul edilmektedir (Canatan ve Boz, 2019: 349).

Yaşlılık, bireyin bedensel, psikolojik ve sosyal açıdan bağımsızlığını yitirdiği, yeniden çocukluk döneminde olduğu gibi bağımlı duruma geçtiği dönem olarak ifade edilmektedir (Kalınkara, 2021: 8). Yaşlılık, hayatın ilk aşamalarından itibaren kazanılan yetkinliklerin yitirildiği, bağımlılığın arttığı ve yaşamın son evresi olarak nitelendirilen dönem olarak özetlenebilmektedir.

1.4.YAŞLANMA KAVRAMI

Yaşlanma kavramı tanımına geçmeden önce yaşlılık ve yaşlanma arasındaki farka değinmek gerekmektedir. Yaşlılık, genellikle bir durumu, olguyu ve toplumda belirli bir yaşı üstünde olanları ifade etmektedir. Yaşlılık tanımlarında genelde belirli bir yaş ölçütü olarak 60-65 yaş kabul edilmekte ve fizyolojik ve psikolojik olarak değişimlerin yaşandığı dönem olarak yer almaktadır. Yaşlanma ise; fizyolojik bir durumun yanı sıra toplumsal içeriği olan bir aşamayı da ifade etmektedir. Yaşlanma doğumla başlayıp ölüme kadar devam eden süreci, yaşlılık ise fizyolojik canlılığın sona yaklaştığı en yakın dönemi ifade etmektedir (Uyanık, 2017: 70). Yaşlanma ve yaşlılık kavramlarını birbirinden ayıran en önemli nokta, bu iki sürecin başlangıçlarıdır. Yaşlanma, yaşlılıktan çok önce başlar. Zira yaşlanmada standart bir yaş aralığı vermek pek mümkün değildir. Yaşlanma yaşamın başlangıcından sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Yaşlılıkta ise yaş aralığı yukarıda da bahsedildiği gibi literatür de genelde 60-65 yaş olarak belirtilir. Bu dönemde ortaya çıkan fiziksel ve zihinsel değişimler belirlenen yaş aralığından da önce başlayabilmektedir. Bunun temel nedeni bireyin yaşam kalitesindeki değişikliklerdir (Şentürk, 2020: 19-20).

Yaşlanma, bireyin doğumundan ölümüne kadar belli yaşam safhalarını kapsama alan zamanı belli olmayan uzun bir süreçtir (Canatan ve Boz, 2019: 349). Yaşlanma, bireyin doğuştan ölüme kadar geçirdiği çok yönlü biyolojik, psikolojik ve sosyal değişim sürecini ifade eder. Bu nedenle net kronolojik sınırları yoktur. Bireyin genetik yapısı, yaşadığı yer ve kültür, yaşam biçimi, alışkanlıkları ve yaşam kalitesi

tarafından belirlenen yaşılanma için standart bir yıl vermek mümkün değildir. (Şentürk, 2020: 20).

2. YAŞLANMA TÜRLERİ

Yaşılanma, takvim yaşıнын esas alındığı kronolojik; bedendeki değişimlerden kaynaklı biyolojik; zihinsel faaliyet ve ruhsal değişimlerden kaynaklı psikolojik ve toplumsal rollerdeki değişimlerden kaynaklı sosyolojik olmak üzere farklı türleri olan bir dönemdir (Ceylan, 2015: 31). Bu çalışmada aşağıda yer alan yaşılanma türleri açıklanacaktır.

2.1.KRONOLOJİK YAŞLANMA

Bireyin doğumu ile başlayan ve yaşıнын ilerlemesi ile geçen süreye ve takvim yaşına kronolojik yaşılanma denir (Yerli, 2017: 1279). Genellikle kronolojik yaşılanma, emeklilik yaşı olarak da kabul edilen 65 yaşından sonraki dönemi kapsama almaktadır (Ceylan, 2015: 32). Ama bu tanımlamanın bireyin bu dönemdeki fiziksel, ruhsal ve zihinsel becerileri gibi fonksiyonlarını tanımlamada yetersiz kaldığı görülmektedir (Kalınkara, 2021: 8). Zira bireylerin yaşam kalitelerine bağlı olarak yaşıllık göstergesi olan 65 yaş, bireyden bireye değişkenlik gösterebilir. 75 yaşında olan biri kendini daha dinç hissedebilirken; 60 yaşında olan biri bakıma muhtaç olabilir (Yerli, 2017: 1279). Yaşamın doğal bir döngüsü olarak, birey belirli bir süreden sonra ilk dönemlerinde kazandığı fiziksel ve zihinsel yetkinlikleri kaybetmeye başlamaktadır. Bu yaşanan kayıplar, bireyin takvimsel açıdan yaşılanmasına neden olmaktadır (Şentürk, 2020: 22).

2.2.BİYOLOJİK YAŞLANMA

Yaşılanmada akla ilk gelen durum bedende meydana gelen değişimlerdir. Bu açıdan bakıldığında bedende yapısal ve işlevsel değişimlerinden dolayı oluşan gerilemeler yaşılanmanın ilk göstergesini oluşturur (Şentürk, 2020: 22). Bu değişimler molekül, hücre ve organlar düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Kas gücünün zayıflaması nedeniyle yavaş hareket etme, hücre gelişimindeki yavaşlamadan dolayı organların yetersiz çalışması, deride kırışıklık ve saçlarda beyazlama gibi dış görünümdeki değişimler, biyolojik yaşılanmanın belirtileri arasında yer almaktadır (Göçer, 2021: 4). Biyolojik yaşılanma, bireyin genetik durumundan dolayı kronolojik yaşılanmadan önce

başlayabilir (Şentürk, 2020: 22). Kronolojik yaşlanma doğumla başlayıp içinde bulunduğu zamanı ifade ederken, biyolojik yaşlanma ise bireyin anatomik yapısındaki değişimleri ifade etmektedir (Ceylan, 2015: 33). Biyolojik yaşlanma bireyden bireye farklılık gösterebilmektedir. Bireyin sağlık durumu, geçirdiği hastalıklar, kazalar, yaşadığı sosyal çevre ve mekân biyolojik yaşlanmanın hızını belirleyen etmenlerdir. Bu durumda bireyde biyolojik süreç kronolojik olarak adlandırılan 65 yaşından önce de başlayabilir (Kalınkara, 2021: 9).

2.3. PSİKOLOJİK YAŞLANMA

Psikolojik yaşlanma bireyin hissettiği yaş olarak değerlendirilir. Psikolojik yaşlanma, bireyin biyolojik yaşlanmaya psikolojik açıdan uyum sürecini ifade etmektedir (Şentürk, 2020: 23). Birey kendini yaşlı hissetmeyip yaşlılığı kabullenmeyebilir. Bu durumu kabullenme, bireyden bireye farklılık gösterebilmektedir (Göçer, 2021: 5). Yaşlanma sürecinde aile ve arkadaş kayıpları, emeklilik, yaşam standartlarında değişiklik, sosyal konumundaki kayıplar bireyde ruhsal çöküntü yaşamasına ve kendini yaşamdan soyutlamasına neden olup psikolojik yaşlanma sürecini hızlandırabilmektedir (Şentürk, 2020: 23). Fizyolojik ve sosyal değişimler yaşlanan bireylerin psikolojisini olumsuz etkileyebilmektedir. Bireyin yaşlanmayı kabullenmesi ve kendini bu sürece hazırlayabilmesi önemlidir. Zira psikolojik yaşlanma, daha çok bireyin kendini yaşlanmaya hazırlanmamasından dolayı ortaya çıkmaktadır (Ceylan, 2015: 35). Yaşlanmanın psikolojik boyutu iyi yönetilmediğinde; bireyde içe kapanma ve yaşamdan tat alamama gibi durumlar yaşanmaktadır. Aksi durumda ise bireyin yaşamının geri kalan bölümünü daha etkin ve etkili geçirmek adına yeni beceriler kazanmak için çaba sarf etmesi, yeni ilişkiler düzenlemesi, önceki dönemlerde kaçırdığı ve yapmak isteyip yapamadıklarını yapabilme fırsatını yakalayabilme olanağının olması bireyin bu psikolojik yaşlanma sürecini daha iyi bir şekilde yaşayabilmesini mümkün kılmaktadır (Şentürk, 2020: 24).

2.4.SOSYOLOJİK YAŞLANMA

Yaşlanmanın sosyolojik boyutu, bireyin yaşamış olduğu toplumdaki yaşlanmaya verilen değer ve algılar, başka bir deyişle belirli yaştan üstünde olan bireylerden, toplumun beklediği davranışlar ve o gruba verdiği önem olarak

tanımlanabilmektedir (Göçer, 2021: 6). Sosyolojik yaşlanma, bireyin toplumdaki rolü ve konumunun değişmesi ve bu değişimle birlikte, toplumda sosyal açıdan uyum sağlayamama durumu olarak da tanımlanabilmektedir (Çunkuş ve ark. , 2019: 62). Toplumun, bireylere biçtiği roller, değerler ve sorumluluklar yaş, cinsiyet ve sosyal statüye göre biçimlendirilmektedir. Bu açıdan yaşlanmaya atfedilen algı, topluma göre şekillenmektedir. Bireyin yaşamakta olduğu toplumdaki yaşlı, yaşlılık ve yaşlanma tanımları da buna bağlı olarak oluşmaktadır. Bu durum yaşlanmanın sosyolojik boyutunun da zaman, kültür ve değerlere göre değiştiğini göstermektedir (Şentürk, 2020: 25). Sosyolojik yaşlanma, bireyin çalışma ve sosyal yaşamındaki ilişkilerinde güç ve kabiliyetini kaybetmesi, sosyal rol, statü ve beklentilerinin değişmesidir. Bu değişimde birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörler; bireyin sağlığı, maddi durumu, yaşam standardı, yaşadığı çevre ve kültür şeklinde sayılabilir. İşte bu faktörler yeni süreçte bireyin sosyolojik yaşlanma açısından yeni durumu ile bütünleşmesinde etkili olmaktadır (Kalınkara, 2021: 9; Ceylan, 2015: 39).

Yaşlanmanın türleri, bireysel farklılıklar içermektedir. Bu farklılıklar her bir bireyin yaşlanma sürecinde farklı şekilde yaşanmaktadır. Bu süreçte oluşan biyolojik, psikolojik ve sosyolojik değişimlerin yavaş veya hızlı bir biçimde ilerlemesine; yaşam biçimi, sağlıklı beslenme, aile yapısı, tek başına yaşama, zararlı alışkanlıkları devam ettirme, maddi durum, meslek, sosyal çevre ve kültür gibi birçok faktörler etki etmektedir (Kalınkara, 2021: 9).

3. YAŞLANMA İLE İLGİLİ KURAMLAR

Yaşlı nüfusun artması sonucu yaşlanmanın bireyde ve toplumdaki etkilerini açıklamak için birtakım kuramlar geliştirilmiştir. Bu kuramlar biyolojik ve toplumsal kuramlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Biyolojik kuramlar daha çok yaşın getirdiği anatomik ve fizyolojik değişimleri ele alan “hücrel saat kuramı”, “serbest radikal kuram”, “mitokondrial kuram” ve “hormonal stres kuramlarıdır”. Toplumsal kuramlar ise bireyin toplum içindeki düşünce ve davranışları ile toplumların yaşlılarla olan ilişkilerini ele alan “aktivite kuramı”, “geri çekilme kuramı”, “rol kaybetme kuramı”, “modernleşme kuramı”, “feminist kuram”, “politik ekonomi kuramı”, “alt kültür kuramı”, “etiketleme kuramlarıdır” (Kalınkara, 2021: 27; Demir Erbil, 2022: 26; Şentürk, 2020: 93-95). Bu çalışmada bu kuramlar arasından toplumsal kuramların

içerisinde yer alan ve konu ile ilgili olan geri çekilme, aktivite, süreklilik ve rol kaybetme kuramları ele alınacaktır.

3.1.GERİ ÇEKİLME KURAMI

Geri çekilme kuramı Elaine Cumming ve William E. Henry tarafından geliştirilmiştir. Kuram, yaşlanmanın toplumdan ve ilişkilerden kademeli olarak kopma ile karakterize edildiğini belirtmekle birlikte yaşlı bireylerin toplumdan ayrılmasını arzuladığını ve bunun sosyal dengenin korunmasına hizmet ettiğini savunmaktadır (Everitt ve ark., 2023)

Geri çekilme kuramı; yaşlı bireyin aktif sosyal yaşamdan çekilmesinin hem yaşlı birey açısından hem de toplum açısından faydalı olacağını belirtmektedir. Kuramın çıkış noktasını kronolojik yaş başka bir deyişle takvimsel yaş oluşturmaktadır. Bireylerin orta yaşlarında edindikleri rollerin ve etkinliklerinden kendilerini geri çekmeleri kaçınılmaz olmakla beraber gerekli ve doğal olarak yorumlanmaktadır (Demir Erbil, 2022: 8; Tufan, 2001: 41).

Geri çekilme kuramı temel olarak yaşlılık sorunları ve yaşlanma sürecinde oluşan memnuniyetsizlik ile ilgili gözlemlere dayanmaktadır. Kurama göre, 60/65 yaşına gelen bireyde sosyal ilişki ve yaşam alanlarından geri çekilme isteği ortaya çıkmakta, birey artık kendi iç dünyasına dönük yaşamı tercih etmeye başlamaktadır. Bu davranış şekli ise; yaşlı bireyi rahatlatmakta, hem başkaları hem de kendisi ile çatışmaya girmesini engellemektedir (Tufan, 2016: 151).

Bireyin, ilerleyen yaşı ile birlikte, geçirdiği fiziksel, ruhsal ve sosyal kayıpları ele alan kuram, yaşlı bireylerin azalan aktivitelerini ve yaşamlarındaki yeni pasif konumları açıklamaktadır. Kurama göre; bu pasif konumla rollerin ve fiziksel aktivitelerin azalması veya kaybı yaşlı bireyin toplumdan uzaklaşmasına ve yalnızlaşarak kendi iç dünyalarına dönmelerine neden olmaktadır (Şentürk, 2020: 99; Demir Erbil, 2022: 8).

3.2.AKTİVİTE KURAMI

Aktivite kuramı 1963 yılında Robert J. Havighurst tarafından geliştirilmiştir. Kuram orta yaştaki etkinliklerin ve davranışların korunmasını ve devamlılığını

savunmaktadır (Şentürk, 2020: 103). Kuram, tatmin edici bir yaşam için meşgul olmanın ve dahil olmanın gerekli olduğunu belirtmekle birlikte bireylerin yaşlılığın değişen koşullarına en iyi şekilde nasıl uyum sağlayabileceklerini açıklamaktadır. Bu sebeple aktivite kuramı, hareketsiz bir yaşam tarzından kaçınılmasını güçlü bir şekilde desteklemekte ve yaşlı bireyin fiziksel ve sosyal olarak aktif kalmasının gerekli olduğunu belirtmektedir (Everitt ve ark., 2023).

Robert J. Havighurst'e göre aktivite kuramı, olumlu bir benlik duygusunu sürdürmek için yaşlı bireylerin yaşlılıkta kaybettikleri davranışların, etkinliklerin ve rollerin yerine yenilerini koyması gerektiğini belirtmektedir. Bu sebeple aktivite kuramı yaşlı bireylere daha etkin, kaliteli ve aktif bir yaşlanma süreci yaşanmasını sunmaktadır (Schroots, 1996: 747).

Aktivite kuramı, bireylerin belirli bir yaştan sonra toplumdaki aktif rollerini ve yaşamlarını terk etmelerini ve özel alanlarında yaşamaları gerektiği argümanını savunan geri çekilme kuramına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Kurama göre bireyin başarılı, sağlıklı ve kaliteli bir yaşlanma süreci yaşayabilmesi için, bu dönemi aktif olarak yaşamları gerektiğini belirtmektedir (Gönüllü, 2022: 28).

Aktivite kuramı, mutlu bir yaşlanma süreci yaşayabilmek için bireyin ömür boyu aktif olması gerektiğini belirtmektedir. Kuramın aktiflik üzerinde durmasının temel nedeni yaşlılığa uyum sağlamanın ve yaşamdan mutlu olmanın aktifliğin korunması ile mümkün olacağını savunmasıdır (Tufan, 2001: 40; Ceylan, 2015: 46). Aktivite kuramı, aktifliği ve topluma katılımı temel alarak, geri çekilme kuramının aksine bireylerin aktif oldukları müddetçe yaşamdan memnun olacaklarını savunmaktadır (Kalınkara, 2021: 29). Bu kurama göre birey, aktifliğini devam ettirdiği ölçüde yaşamının geri kalan bölümünde daha mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşayabilecektir (Şentürk, 2020: 104).

Aktivite kuramı; bireyin mutluluğunun bireyin yaptığı etkinlikler ve sosyal rollerle bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır (Üçok, 2018: 453). Kuram yaşam doyumu ve aktivite arasındaki yakın bağlantıya dayanmaktadır. Kurama göre; yaşlılık toplumsal yaşamdan geri çekilme ile değil tam tersine sosyal ilişkileri arttırarak ve aktif kalarak bireyin mutlu olabileceği bir yaşam dönemidir. Kuram; orta yaşta kazanılan aktivite tarz

ve biçimlerinin yaşlanma sürecinde de korunabileceğini, hatta bunlara yeni kazanımlarında eklenebileceğini belirtmektedir. Kuram; çalışma yaşamının sona ermesi ve aile yapısının dağılması başka bir deyişle eşinin ölümü ve çocuklarının evden ayrılmaları ile rollerini ve işlevlerini kaybeden yaşlı bireylerin bir kimlik bunalımı ile karşı karşıya kaldıklarını kabul etmektedir. Yaşlı bireyin bu süreci ancak yeni aktivitelerle azaltılması ve dengelemesi ile mümkün olacaktır (Tufan, 2016: 152).

3.3.SÜREKLİLİK KURAMI

Robert C. Atchley ve George L. Maddox tarafından geliştirilen süreklilik kuramının temeli, bireyin kişisel özelliklerinin yaşam boyu devam ettiği düşüncesine dayanmaktadır (Kurtkapan, 2018: 261).

Süreklilik kuramı, kişiliğin bireylerin seçtiği rolleri ve bu rollerin nasıl oynandığını etkilediğini, bireyin yaşam doyumunu etkilediğini varsaymaktadır. Süreklilik kuramı, bireylerin yaşlandıkça, kendilerini gençken gördükleriyle hemen hemen aynı şekilde görmeye devam ettiklerini öne sürmektedir. Yaşlı bir bireyin sorunlara, hedeflere ve durumlara yaklaşımı, gençliğindekiyle hemen hemen aynıdır. Tek farkı o bireylerin daha yaşlı bedenlerde olmalarıdır. Sonuç olarak, yaşlı birey önceki rollerinden vazgeçip yeni rollere geçse bile kimliğini korur ve yeniden müzakere etmektedir (Everitt ve ark., 2023).

Bireylerin yetişkin olma sürecinde edindikleri alışkanlık ve tercihler bireyin kişiliğinin bir parçasını oluşturmaktadır. Birey yaşlandıkça oluşturduğu bu kişiliğini sürdürmeye ve korumaya devam etmektedir (Ceylan, 2015: 48). Kuram; bireyin sahip olduğu kişiliğini ilerleyen yaşlarında da devam ettirdiği sürece yaşamdan mutlu olacağını belirtmektedir (Demir Erbil, 2022: 10). Kuram; bireyin yaşlanma döneminde geçmiş yaşamında edindiği yaşam tarzını, alışkanlıklarını ve tercihlerini korumaya çalışacağını öne sürmektedir. Bireyin aktif olması ve hangi rollerde devam edeceği, geçmişte ve günümüzde edindiği ekonomik ve sağlık durumu ile birlikte tercih ettiği yaşam tarzına bağlı olduğunu savunmaktadır (Altunay ve Özkul, 2022: 1016).

Süreklilik kuramı; roller, alışkanlıklar ve tercihler değişime uğrasa bile, bireyin edindiği yaşam tarzını uzun süre koruması ve bu süreçte kaybettiği rollerin yerine yenilerini eklemesi ile yaşamını sürdürmesi ya da koşullara uyum sağlaması ile daha

aktif bir yaşlanma süreci yaşayabileceğini kabul etmektedir (Şentürk, 2020: 109; Kurtkapan, 2018: 261). Süreklilik kuramı, geri çekilme kuramının aksine yetişkinlik döneminde edinilen alışkanlıkları ve rolleri terk edip hayattan soyutlanmak yerine sürekliliğin devamlılığını ileri sürmekte ve süreklilik için ise bireyin geri çekilme kuramındaki gibi pasif bir toplumsal ilişki yerine aktif bir sosyal ilişki ve çevreye ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir (Altunay ve Özkul, 2022: 1016).

Aktivite kuramı ile benzerlikler taşıyan süreklilik kuramının temelinde; yaşlanan bireyin orta yaş dönemlerinde edindiği rolleri ve alışkanlıkları koruma ya da gelişen koşullar karşısında bunları geliştirme isteği bulunmaktadır. Kuram; yaşlanan bireyin kişisel durumlarını yeni durumlara uyum sağlamak için dönüştürebilme fırsatını sunmaktadır. Örneğin emekli olan birey yeni duruma kendi kişisel özellikleri ile dönüşümü sağlayarak uyum göstermektedir (Kurtkapan, 2018: 262; Şentürk, 2020: 109).

3.4.ROL KAYBETME KURAMI

Sosyal bir varlık olan birey, içinde doğduğu fiziksel ve sosyal çevrenin etkisi altında yaşamını düzenlemektedir. Doğduğu andan itibaren içinde yaşadığı çevre koşulları, bir şekilde bireyin yaşamını etkilemektedir. Kendilerinden önce dünyaya gelenlerin oluşturduğu kültürel sistemler, yeni gelenlere bazı roller ve sorumluluklar hazırlamaktadır. Sosyalleşme süreci ile birlikte birey bu rolleri ve sorumlulukları anlama ve uygulama fırsatı bulmaktadır. Bu anlamda sosyalleşme süreci, bireyin rollerini kabul etme ve topluma katılmaya hazırlanma sürecini ifade etmektedir. Bu süreçte yaşamını sürdüren birey, cinsiyeti ve yaşı başta olmak üzere belirli toplumsal kategorilerdeki rollerini üstlenmekte ve sorumluluklarını yerine getirmektedir. Bu açıdan yaşlı bir birey ne yapması gerektiğini anlamakta ve o yaşa yaklaştığında yaşın gerektirdiği rol ve sorumlulukları yerine getirmektedir (Şentürk, 2020: 110).

Rol kaybetme kuramı; bireyin tutumlarını ve davranışlarını doğrudan o bireyin sosyal çevre içinde üstlendiği rollerle açıklamaktadır. Bu kuram, bireylerin sosyal çevre içerisinde edindikleri statülerin ve bu statülere ait rollerin olduğunu belirtmektedir (Kalınkara, 2021: 38). Bu açıdan statülerin kaybı, yaşlı bireylerin yeni rollere uyum sağlamaları açısından sorun yaşamalarına neden olmaktadır. Kaybolan statüye uyum

sağlayamamanın önündeki engel, bu statülere ait olan rolleri kaybetmeye hazır olunmamasıdır. Bu sonucun nedeni ise yaşlı bireyin yaşlanma ile gelen yeni durumlara sosyalleşme sürecinde tam adapte olamamalarıdır (Ceylan, 2015: 49).

Rol kaybetme kuramı açısından yaşlıların yüz yüze geldiği zorluklar, kişisel yetersizliklerden kaynaklanmamakta, yaşlılara ilişkin rol değerlerindeki yetersizliğin sonucu olarak yaşanmaktadır. Rol kaybetme kuramı, sosyal işleyişin, uygun sosyal fırsatları artırarak ve sosyal kişiliği geliştirecek normlar yaratarak elde edilebileceğini ileri sürmektedir (Kalınkara, 2021: 39).

4. AKTİF YAŞLANMA

4.1. AKTİF YAŞLANMA KAVRAMI ve AKTİF YAŞLANMANIN TEMEL UNSURLARI

Aktif yaşlanma, yaşlıların haklarının kolaylaştırılmasını, genişleyen nüfusun sağlıklı kalmasını ve aynı zamanda toplum yaşamına tam olarak katılmasını sağlayacağı bir politika vizyonudur. Evrensel bir tanımı bulunmayan aktif yaşlanma kavramı nispeten yeni bir kavram olup, büyük oranda Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Avrupa Komisyonu (EC) sayesinde yaygınlık kazanmıştır (Foster ve Walker, 2013: 4).

Aktif yaşlanma, sağlık ve uzun süreli bakım, istihdama ve topluma katılım, fiziksel güvenlik ve finansal istikrar gibi alanları iyileştirerek bireylerin yaşlandıkça yaşam kalitesini arttırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için yenilikçi ve uygun maliyetli teknolojileri, hizmetleri ve politikaları teşvik ederek sağlık, bakım ve sosyal hizmet sistemlerinin uzun vadeli sürdürülebilirliğine katkıda bulunur (European Centre for Social Welfare Policy and Research, 2023). Aktif yaşlanma, yaşlanmanın insani veya bireysel yönlerini benzersiz bir şekilde yaşlanmanın gelişimsel veya nüfus yönleriyle birleştirmesidir. 2002 WHO belgesine göre, aktif yaşlanma politikası, bireylerin yaşlandıkça sağlığını ve bağımsızlığını sağlamaya yöneliktir. Aynı zamanda, yaşlı işçilerin ekonomik katılımı da dâhil olmak üzere yaşlı bireylerin topluma katılımını teşvik eder. Avrupa Komisyonu, ekonomik, üretken bir aktif yaşlanma yaklaşımını benimsemiştir (European Centre for Social Welfare Policy and Research, 2023).

Avrupa Komisyonu tarafından aktif yaşılanma, bireylerin yaşılandıkça mümkün olduğunca uzun süre kendi yaşamlarından sorumlu olmalarına ve mümkün olduğunda ekonomiye ve topluma katkıda bulunmalarına yardımcı olmak olarak tanımlanmaktadır (Eurofound, 2018).

Avrupa Komisyonu tarafından benimsenen üretken yaşılanma, yaşlılar tarafından ücret karşılığında veya ücretsiz olarak gerçekleştirilen, mal veya hizmet üreten ya da üretken kapasitelerini geliştiren tüm faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Aktif yaşılanma, üretken yaşılanmanın eksikliklerine tepki olarak, bu kavramla aynı entelektüel kaynaktan, sağlık ve aktivite arasındaki hayati bağı ve sağlıklı yaşılanmanın önemini vurgulayan WHO'nun etkisiyle ortaya çıkmıştır. Sağlıkla bağlantısı ve gelişimi üzerindeki Avrupa Birliği etkisi göz önüne alındığında, aktif yaşılanmaya yönelik bu yaklaşım, normalde üretim ve işgücü piyasasıyla ilgilenen yaklaşımlardan daha geniş bir faaliyet yelpazesine odaklanmış, sağlık, katılım ve yaşlıların topluma tam vatandaş olarak dâhil edilmesini vurgulamıştır. Neticede aktif yaşılanma kavramının özü, üretken yaşılanmanın temel bileşenleri ile yaşam kalitesi, fiziksel ve zihinsel sağlığa güçlü bir etki yapan değerlerin bir kombinasyonudur (Walker, 2018: 12).

Aktif yaşılanmaya ilişkin çalışmalarda genelde kullanılan en kapsamlı tanım, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılmıştır. 2002 yılında WHO aktif yaşılanma kavramını; insanların yaşam kalitesini arttırmak için sağlık, katılım ve güvenlik fırsatlarını ulaşılabilir hale getirme süreci olarak tanımlamıştır. Tanımda geçen aktif kelimesi, bireylerin sadece fiziksel olarak aktif olma durumunu veya işgücüne katılma becerisini değil, sosyal, ekonomik, kültürel, manevi ve yurttaşlık hizmetlerine sürekli katılımı ifade etmek için kullanılmaktadır (WHO, 2002: 12). Aktif yaşılanma kavramında, yaşlının gönüllülük yoluyla topluma katılımı, uygun barınma ve altyapı sayesinde yaşlının bağımsız yaşayabilmesini içeren bir yaklaşım bulunmaktadır (Çolak ve Özer, 2015: 116).

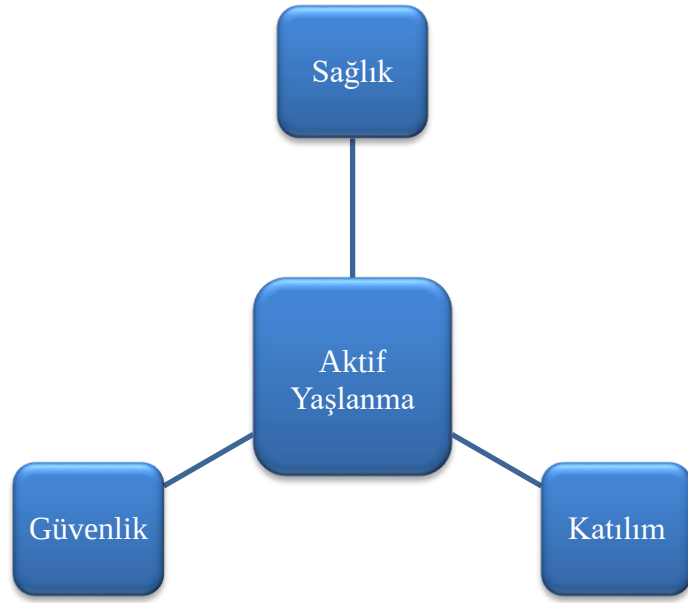
Aktif yaşılanmada sağlık hizmetleri, sosyal katılım ve güvenlik açısından yaşlı bireylerin toplumdaki aktif rolünü korumak amaçlanmaktadır. Artan yaşla birlikte kronik hastalık riski ortaya çıkmakta bu nedenle gelecekteki yaşılanma için teşvik etme, hazırlama ve planlamaya, gelişmiş yaşam kalitesi, esenlik ve bağımsızlık eşlik

edebilmektedir. Buna yaşı bireylerin özerkliğini sürdürmeleri de dahildir (Punyakaew ve ark., 2019: 1).

Aktif yaşlanma, kırılğan yaşı, pasif yaşı ve dinç yaşı tanımlarından farklı bir durumu ifade etmektedir. Kırılğan yaşlılar, ekonomik, kültürel ve sosyal nedenlerle sağlıklı bir yaşlanma süreci geçiremeyen; pasif yaşlılar, üretimi veya faaliyetleri etkilemeyen bireyler; dinç yaşlılar ise sağlıklı bir yaşlanma sürecine sahip olan sağlık durumları iyi olan bireylerdir. Aktif yaşlanma ise bu durumların ötesinde ekonomik, kültürel ve sosyal olarak aktif olma durumunu ifade etmektedir (Teke ve Yenihan, 2022: 40).

Aktif yaşlanma; genel olarak yaşam süresinin uzamasıyla birlikte yaşamın geri kalan dönemini mümkün olan en yüksek kalitede yaşama sürecidir. Yaşlanmayla birlikte hastalıkların ve maluliyetlerin olmaması, fiziksel ve bilişsel kapasitenin korunması, bireyin sosyal yaşam içinde etkin bir şekilde yer almaya devam etmesi gibi durumlar aktif yaşlanmanın temel gereklilikleridir (Ünalın Cöbek, 2012: 15).

Aktif yaşlanma, hem bireyler hem de nüfus grupları için geçerlidir. Aktif yaşlanma bireylerin yaşamları boyunca fiziksel, sosyal ve zihinsel sağlık potansiyellerini gerçekleştirmelerine ve yardıma ihtiyaç duyduklarında onlara yeterli koruma, güvenlik ve bakım sağlarken ihtiyaçlarına, isteklerine ve kapasitelerine göre topluma katılmalarına olanak sağlar. Bu açıdan aktif yaşlanmanın planlanması da, bireylerin pasif hedefler olduğunu varsayan ihtiyaç temelli yaklaşımdan, bireylerin yaşamın her alanında fırsat eşitliği ve muamele haklarını tanıyan hak temelli bir yaklaşıma doğru bir planlama sürecine gitmektedir (WHO, 2002: 12-13).

Şekil 1 Aktif Yaşlanmanın Temel Unsurları

Kaynak: WHO, 2002: 45

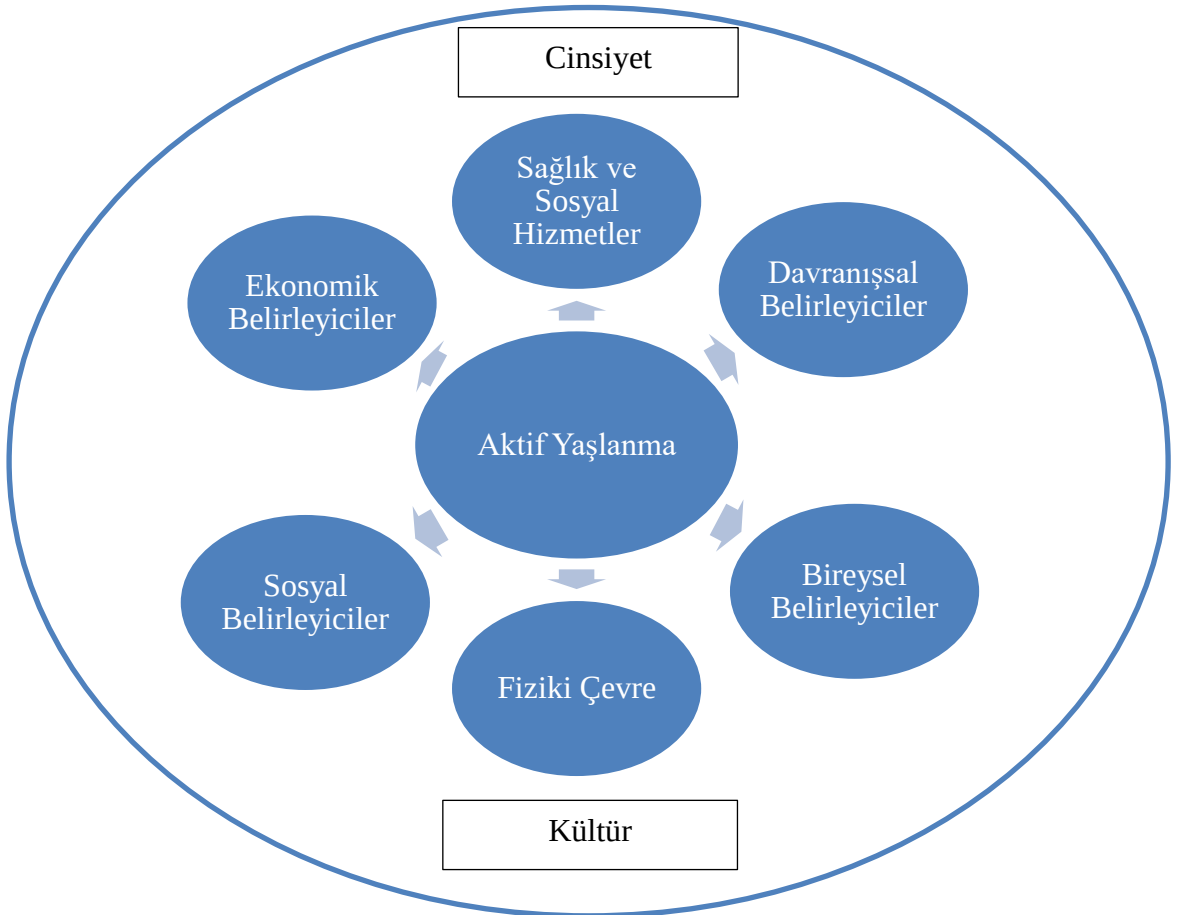
Şekil 1.'de WHO tarafından yapılan aktif yaşlanma tanımında yer alan sağlık, güvenlik ve katılım unsurları yer almaktadır. Bu unsurlar aktif yaşlanmanın politika oluşumuna etki eden unsurlardır.

Bunlardan ilki olan sağlık unsuru, kronik rahatsızlıkların çevresel ve davranışsal belirleyicilerin yönetimini ifade etmektedir. Koruyucu faktörlerin geliştirilmesi ile bireylerin yaşam kalitesi artabilecektir. Yaşam kalitesinin artması ile bireyler sağlıklı yaşayacaklar ve yaşlandıkça kendi yaşamlarını yönetebileceklerdir. Bu durum ise daha az yaşlı bireyin, maliyeti fazla olan tıbbi tedavi ve bakım hizmetlerine ihtiyaç duymasına neden olacaktır. Bakıma muhtaç durumda olanların ise sağlık hizmetlerine erişimde kolaylık sağlanması da gerekmektedir. İkinci unsur olan katılım ise işgücü piyasası, eğitim, sağlık ve sosyal politika programlarının yaşlıların temel hakları, kapasiteleri, ihtiyaç ve tercihlerine göre sosyo-ekonomik, kültürel ve manevi faaliyetlere tam katılımlarını destekleyecek şekilde düzenlenmesidir. Son olarak güvenlik unsurunda ise politika ve programların, bireylerin yaşlandıkça sosyal, ekonomik ve fiziksel olarak güvenlik ihtiyaçlarına ve haklarına hitap etmesi gerektiği ifade edilmektedir (WHO, 2002: 44-45).

Aktif yaşlanmanın bu üç temel unsuru ile toplumsal katılım sağlanmaya çalışılmaktadır (Teke ve Yenihan, 2022: 42).

4.2. AKTİF YAŞLANMANIN BELİRLEYİCİLERİ

Aktif yaşlanma, bireyi, aileyi ve ulusları çevreleyen çeşitli belirleyicilere bağlıdır. Bu belirleyici unsurlar; fiziksel çevre, sağlık ve sosyal hizmetler, davranışsal belirleyiciler, bireysel belirleyiciler, sosyal belirleyiciler ve ekonomik belirleyicilerin yanında kesişen etken olarak cinsiyet ve kùltürden oluşmaktadır. Bu belirleyici unsurlar aktif yaşlanma politika ve programların belirlenmesinde etkilidir. Aktif yaşlanmanın belirleyicileri bütùn yaş grupları için geçerli olmakla birlikte asıl hedef yaşlıların sağlığı ve yaşam kalitesidir (WHO, 2002: 19).

şekil 2 Aktif Yaşlanmanın Belirleyicileri

Kaynak: WHO, 2002: 19

Aktif yaşılanmanın ekonomik belirleyicileri önemli bir etkiye sahiptir. Bu etki üç yönlüdür. Bunlar; gelir, istihdam ve sosyal güvenliktir. Yaşlılarda yeterli gelirin olmaması, sağlık hizmetlerine erişimi, barınmayı, beslenmeyi ve bakımı etkilemektedir. Mal varlığı olmayan, çok az veya hiç tasarruf etmeyen, emekli maaşı veya sosyal güvenlik ödemesi olmayan ve koşullar neticesinde iş imkânı bulamayan yaşlı bireyler yoksulluk ve evsizlik açısından yüksek risk altında kalmaktadırlar. Aktif yaşılanmanın bu ekonomik belirleyici unsurları aktif yaşılanmanın etkin bir şekilde ve yaşıllığın bağımsız yaşanabilmesi için önemli unsurlardır (WHO, 2002: 30).

Sağlık ve sosyal hizmetler belirleyicisi, aktif yaşılanmayı teşvik etmek için, sağlığı geliştirme, hastalıkların önlenmesi, uzun süreli bakım hizmetlerine eşit erişim gibi konulara odaklanmaktadır. Sağlık ve sosyal hizmet belirleyicisi yönünde politikalar oluşturulurken sağlık ve sosyal hizmet sistemlerinin uyumlu bir şekilde çalışması ve uygun bütçeli olması, hizmet sunumunda yaş ayrımının yapılmaması gerekmektedir (Uyanık ve Başyigit, 2018: 295).

Aktif yaşılanmanın davranışsal belirleyicisi, sağlıklı yaşam tarzının benimsenmesi ve bireyin kendi bakımının her aşamasında aktif olarak katılması önemlidir. Bu açıdan fiziksel aktivitede bulunmak, sağlıklı beslenmek, sigara ve alkol kullanmamak, ilacı doğru zamanda alarak hastalıkları önlemek gibi davranışların sergilenmesi bireyde yaşam kalitesinin yükselmesine ve aktif bir yaşılanma sürecinin gerçekleşmesine neden olmaktadır (WHO, 2002: 22).

Aktif yaşılanmanın bireysel belirleyicileri, bireyin biyolojisi ve genetik yapısı ile ilgilidir. Zira yaşılanma genetik olarak belirlenmiş biyolojik bir süreçtir. Bu açıdan biyoloji ve genetik, bireyin yaşıllığının nasıl olacağı yönünde önemli bir etkiye sahiptir. Ancak bireyin yaşılandığında sağlıklı mı yoksa hasta mı olacağını; yaşadığı çevre, genetik yapı, beslenme düzeni ve yaşam tarzı gibi unsurların kombinasyonu belirler. Bunların yanında zekâ ve bilişsel kapasite gibi unsurlar da bireysel belirleyicilerin psikolojik boyutunu oluşturmaktadır. Yaşılanma sırasında, bazı bilişsel kapasiteler, yaşla birlikte azalmaktadır. Ancak bu azalma akıl, bilgi ve tecrübe kazanımları ile telafi edilmektedir. Genellikle bilişsel kapasitedeki düşüşleri, uygulama eksikliği, depresyon, alkol ve ilaç kullanımı, motivasyon eksikliği, yalnızlık gibi durumlar tetiklemektedir (WHO, 2002: 26).

Fiziksel çevre belirleyicisinde önemli olan unsur yaşlı dostu fiziksel ortamların var olmasıdır. WHO'ya göre; yaşlı dostu fiziksel ortamlar, bireylerin aktif yaşlanmalarını destekleyen, yapıların ve hizmetlerin yaşlanan bireyler için ulaşılabilir, güvenli ve temiz bir çevre ortamının var olması şeklinde tanımlanmaktadır (Tamkoç ve Bilgin, 2020: 216). Yaşlı dostu olan fiziksel ortamlar, tüm bireyler için bağımsızlık ve bağımlılık arasındaki farkı yaratmaktadır. Bu durum yaşlanan bireyler için çok önemlidir. Zira yaşlı dostu olmayan bir çevrede oluşabilecek engellerden dolayı dışarı çıkmasını zorlaştıracak sebepler yaşlı bireyi, yaşamdan soyutlamasına, depresyona girmesine ve hareketsiz bir yaşamın sonucu olarak da sağlıklı bir yaşlanma sürecinin yaşamasına neden olmaktadır. Güvenli fiziksel ortamların varlığı ise tam tersi bu olumsuzlukların aksine yaşlı bireylerin toplumsal alanlarda daha fazla zaman geçirmesine olanak sağlamaktadır. Güvenli konutların olması, ulaşım engellerin kaldırılması, temiz su, hava ve sağlıklı yiyeceklerin sağlanması gibi unsurlar fiziksel çevre belirleyicilerini oluşturmaktadır (WHO, 2002: 27).

Aktif yaşlanmanın kesişen bir belirleyicisi olan kültür, tüm bireyleri ve popülasyonları çevrelediğinden diğer tüm belirleyicileri etkilediği için kültürel değerler ve gelenekler, büyük bir ölçüde belirli bir toplumun yaşlı insanları ve yaşlanma sürecini şekillendirir. Cinsiyet ise bir diğer kesişen etken olarak, çeşitli politika seçeneklerinin uygunluğunu ve bunların hem erkeklerin hem de kadınların refahını nasıl etkileyeceğini değerlendirmek için bir mercektir (WHO, 2002: 20).

Aktif yaşlanmanın son belirleyicisi olan sosyal belirleyiciler; sosyal destek, eğitim, yaşam boyu öğrenme, şiddet ve istismardan korunma gibi unsurlar etrafında şekillenmektedir. Yetersiz sosyal destek, yalnızca mortalite (ölüm oranı), morbidite (hastalık oranı) ve psikolojik sıkıntıdaki artışla değil, aynı zamanda genel sağlıkta bir azalma ile ilişkilidir. Yaşlı bireylerin aile üyelerini ve arkadaşlarını kaybetmesi onları daha yalnız ve sosyal izolasyona maruz bırakmakta, bu durum yaşlılıkta hem fiziksel hem de zihinsel sağlıkta düşüşe neden olmaktadır. Nesiller arası programlar, sosyal yardımlar, ziyaretler, gönüllülük ve akran danışmanlığı gibi uygulamalarla yaşlanan bireylerin sosyal ağları güçlendirilerek sosyal destek sağlanabilmektedir. Yalnız yaşayan ve zayıf olan yaşlı bireyler, hırsızlık ve saldırı gibi suçlara karşı yeterli savunmayı gösterememektedirler. Yaşlıların karşılaştığı yaygın bir şiddet türü,

genellikle aile üyeleri veya bakıcıları tarafından uygulanan yaşlı istismarıdır. Yaşlı istismarı, fiziksel, cinsel, psikolojik ve finansal istismarı ve ihmali de içermektedir. Yaşlı istismarı ile mücadele etmek için kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum örgütleri ile birlikte, istismara karşı bilinci arttırmaya, yaş ayrımcılığına ve eşitsizliğe yönelik politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Sosyal belirleyicilerin bir diğeri olan eğitim ve yaşam boyu öğrenme unsurlarına bakıldığında, düşük eğitim seviyeleri ve okuma yazma bilmeme bireylerin yaşlandıkça artan engellilik ve ölüm risklerinin yanı sıra daha yüksek işsizlik oranları ile ilişkilidir. Yaşam boyu öğrenme fırsatlarıyla birleştirilmiş erken yaşta eğitim, bireylerin yaşlandıkça uyum sağlamak ve bağımsız kalmak için ihtiyaç duydukları becerileri ve güveni geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bireyler yaşlandıkça anlamlı ve üretken faaliyetlerle meşgul olmaya devam edeceklerse, toplumda yaşam boyu öğrenme fırsatlarına ihtiyaç vardır. Gençler gibi yaşlı bireylerinde yeni teknolojiler, iletişim, sağlık vb. konularında eğitime ihtiyaçları bulunmaktadır (WHO, 2002: 28-29). Bu bağlamda çalışmada yaşam boyu öğrenme kavramı da anlatılacaktır.

5. YAŞAM BOYU ÖĞRENME

5.1. YAŞAM BOYU ÖĞRENME KAVRAMI

Yaşam boyu öğrenme, bireyin yaşamı boyunca bilgi, beceri ve eğilimleri edinme ve genişletme süreci olarak tanımlanmaktadır. Yaşam boyu öğrenme bireyleri kazanım elde etmeye teşvik eden ihtiyaç duyulacak bilgi, becerileri güçlendiren ve onları sürekli destekleyen bir süreçtir (Laal ve Salamati, 2012: 400).

Yaşam boyu öğrenme, erken çocukluk döneminden itibaren temel eğitimden yetişkin öğrenimine kadar, temel becerileri, sosyal ve bilişsel becerileri, mesleki ve sektörler adına gereken becerileri geliştirmek ve kazandırmak için resmi ve gayri resmi öğrenmeyi kapsamaktadır. Başka bir deyişle, yaşam boyu öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca sürekli olarak öğrenmeleriyle ilgilidir. Bu da sadece çocuklukta başlayıp yetişkinliğe kadar uzanan yaşam boyu bir süreç değil, aynı zamanda “yaşam boyu” sadece okullarda ve yükseköğretimde resmi olarak değil; evde, toplumda ve işyerlerinde remi olmayan ve gayri resmi olarak meydana gelen öğrenme biçimidir (ILO, 2020: 7).

Yaşam boyu öğrenme kavramının temelini 1972 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nde Fransa eski Başbakanı ve Eğitim Bakanı olan Edgar Faure'nin başkanlığında hazırlanan "Learning to Be" başka bir deyişle "Olmayı Öğrenmek" diğer adıyla "Faure" raporu oluşturmaktadır. Rapor yaşam boyu öğrenmenin ilkelerinin kamuoyuna açıklaması açısından önem taşımaktadır (Field, 2001: 6).

UNESCO'nun bu raporunda yaşam boyu öğrenme;

- Eğitim hizmetlerinin okul yaşı sınırları dışına çıkılması,
- Eğitime yaşam kalitesini arttıran bir araç olarak gösterilen ilginin artması,
- Günlük yaşamın ihtiyaçları ile bağlantılı eğitim alanlarının geliştirilmesi,
- Eğitim ile ilgili kararlara çalışanların, ailelerin ve toplumun katılması,
- Planlamada, yönetimde ve hedef belirlemede açık fikirli olunmasının vurgulanması şeklinde açıklaması yapılmıştır (Akkuş, 2008: 4).

Faure Raporu, öğrenmeyi yaşam boyu devam edilmesi gereken bir süreç olarak görmektedir. Bu sebeple bireyin yaşamının bir parçası olarak öğrenmenin devam etmesi ve sonucunda hem bireyin hem de toplumun gelişmesi hedeflenmektedir. Raporda yaşam boyu öğrenmenin asıl amacının yeni bir toplum oluşturmak olduğu belirtilmiştir. Bunun oluşması için de bireyin kendini tanıması ve eksikliklerini tamamlaması gerekecektir. Başka bir deyişle raporda bireylerin hayatta kalabilmek için sürekli öğrenmeye ihtiyaç duydukları belirtilmektedir. Bu sebeple raporda belirtilen yeni bir toplum için yaşam boyu öğrenme elzem bir ihtiyaçtır. (Balcı ve Yıldız, 2022: 161)

Avrupa Birliği Komisyonu'nun 2000 yılında "Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu" nu kabul etmesi yaşam boyu öğrenmenin gelişimine önemli katkıda bulunmuştur. Bu memorandum, yaşam boyu öğrenmenin kapsamının, okul öncesi yaşlardan başlayarak emeklilik sonrası dönem boyunca süregelen tüm örgün ve informal öğrenme yöntemlerinin içinde olduğunu belirtmektedir (Güleç ve ark. , 2012: 37).

Yaşam boyu öğrenmenin üç temel amacı bulunmaktadır. Bunlar: öğrenimde fırsatların yaratılması, bireyin gelişimini ilerletebilmek, toplumsal bütünleşme sürecini gerçekleştirebilmek ve ekonomik büyümeyi sağlayabilmektir. Yaşam boyu öğrenme

bireylerin, yaşamın farklı dönemlerine uyum sağlayabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazanmalarına olanak sağlamaktadır. Bu farklı dönemler ise; genç olarak aileden ayrılma, yetişkin olarak gelir sağlayan bir birey olma, ileri yaş döneminde emekli olma şeklinde sayılabilmektedir. Bu ilk dönemde temel eğitim önemli olmaktadır. Sonraki iki dönemde ise yetişkin ve sürekli eğitim önemlidir. Bu süreçte yaşam boyu öğrenme önemli bir araç olmaktadır (Turan, 2005: 89). Bireylere yaşam boyu öğrenme ile toplumda yaşamlarını daha iyi yönetebilmeleri için ekonomik ve sosyal yaşamın tüm aşamalarında aktif bir şekilde katılabilmelerine olanak sağlanmaktadır (Berberoğlu, 2010: 115). Yaşam boyu öğrenme bireyin yaşamı boyunca potansiyelini ve yeterliliklerini sürekli geliştiren bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Akkuş, 2008: 8). Yaşam boyu öğrenme, bireyin yaşamının herhangi bir döneminde zaman, mekân sınırı olmaksızın resmi, özel ve sivil toplum kuruluşlarınca yürütülebilen programlar sayesinde bireyin yeni bilgi ve beceriler edinmeleri ya da mevcut bilgi ve becerilerini geliştirmek adına örgün, açık veya uzaktan öğrenim metotlarının yapılması şeklinde tanımlanmaktadır (Güleç ve ark., 2012: 44).

5.2. YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE AKTİF YAŞLANMA İLİŞKİSİ

Öğrenme ile kazanımlar ve bilgiler yaşam boyu biriktirilir, bilgi ve deneyim geliştirilir, düzeltilir ve güncellenir. Kişi sürekli öğreniyor olsa da, birey ve toplum tarafından ne kadar kazanıldığı, bireyin gelişirken ve yaşlanırken neyi ne kadar öğrendiğine bağlı olacaktır. Öğrenme, kişinin hayatın öngörülemeyen zorluklarıyla başa çıkmasını ve kaderini kontrol etme fırsatlarından yararlanmasını sağlar. Mevcut topluma katkıda bulunmak ve gelecekteki yaşam için deneyim, fikir ve yenilik aktarmak için pratik kapasitelerini artırır. Öğrenmekten zevk ve memnuniyet duyulduğu ve bilgeliğin kendi içinde bir amaç olduğu durumlarda öğrenmenin içsel bir değeri vardır. Bu, bireyin kendini anlamasının ve yaşlandıkça kapasitesiyle bağlantılı olarak potansiyelini geliştirmesinin hayati bir parçasıdır. Öğrenme aynı zamanda kendisinden elde edilen nihai sonuçlar nedeniyle araçsal bir değere de sahiptir. Her iki getiri türü de aktif yaşlanmayı desteklemek için birlikte çalışır (European Commission, 2021).

Yaşam boyu öğrenme, yaşlanan bireylere sunduğu birçok fayda nedeniyle aktif yaşlanmanın önemli bir aracı haline gelmiştir. Bu faydalardan ilki yaşlanan bireyin psikolojik iyilik halinin sağlanmasıdır. Yaşlanan birey bu dönemde fiziksel ve biyolojik

sorunlar, emek piyasasından çekilme ve bunun sonrasında emekli aylığı ile gelirinin düşmesi, eş kaybı yaşaması ve sosyal statüsünde değişiklik olması gibi birçok sorunu yaşamaktadır. Bu sebeple yaşam boyu öğrenme, yaşlanan bireyin bu olumsuzluklara karşı kendine olan güvenini, tatminini ve yaşam kalitesini arttırmakta ve bu olumsuzluklara karşı mücadele edebilme becerilerini sağlamaktadır. Bir diğer fayda sosyal yalnızlığı önlemesidir. Yaşam boyu öğrenme, yaşlanan bireyin sosyal ilişkilerini büyütmekte ve sosyal hayata uyumlarını sağlamaktadır. Son olarak sağladığı diğer fayda ise yaşlanan bireylerin sosyal haklarını talep etmeleri ile sosyal değişim sağlamaları açısından yaşlanan bireylerin güçlenmesini sağlamaktadır (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2501).

WHO'nun aktif yaşlanma çerçevesinde sağlıklı ve başarılı yaşlanmayı teşvik eden politikalar bağlamında ileri yaşam dönemlerinde yaşam boyu öğrenme etkinlikleri önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, ileri yaşam dönemlerinde sosyal katılımı ve sağlığı korumak ve devam ettirmek için hem resmi hem de resmi olmayan öğrenmenin önemi vurgulanmaktadır (Ogg, 2021: 7).

Yaşam boyu öğrenme, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış öğretim metotları ile yaşam standartlarının kalitesini sürekli olarak artırmayı hedeflemektedir. Bu sebeple yer ve zaman sınırı olmaksızın beşikten mezara kadar süregelen bir süreç olarak yaşam boyu öğrenme ile aktif yaşlanma arasında bir ilişki söz konusudur. Zira yaşam boyu öğrenmede bireyin doğumundan ölümüne kadar olan yaşamı boyunca sürekli bir öğrenme çabası içerisinde yer aldığı bilinmektedir. Aktif yaşlanma bireyin aktif ve sağlıklı bir yaşam sürerek yaşlılık sürecinde aktif olmasını ve sosyal yaşamdan soyutlanmadan rollerine devam etmesini sağlamaktadır. Bu açıdan aktif yaşlanma, yaşam boyu öğrenme gibi bireyin yaşamının tüm dönemlerini kapsamaktadır. Belirli yaş grubunda olan bireylerin yaşam boyu öğrenme sürecine katılmasını sağlayarak onları sosyal yaşamdan soyutlanmalarını engellemektedir (Canatan ve Boz, 2019: 350).

Yaşam boyu öğrenme, yaşlı bireylerin sağlıklı ve aktif bir yaşlanma süreci yaşamalarını sağlamaktadır. Yaşam boyu öğrenme aile ve toplum bağlarını güçlendirerek bağımsızlığı teşvik etmektedir. Gönüllü faaliyetlere katılmalarını veya çevrelerinde olup bitenlerle ilgilenmelerini sağlayabilir. Yaşam boyu öğrenme ciddi ve

eğlenceli bir faaliyet olarak teşvik edilirse, sadece yaşlı bireyi değil, aynı zamanda bireyin çevresi ve toplum da bundan faydalanabilir (Kolland, 2017: 92).

Yaşam boyu öğrenme fırsatlarından yararlanan yaşlı bireyler hala üretebilen birey olduklarını ve yeni beceriler kazandıklarını ya da var olan becerilerini geliştirdiklerini gördükçe bu fırsatlardan yararlanmak istemektedirler. Bu durum yaşlı bireylerin sosyal yaşamdan kopmalarını engelleyerek aktif bir yaşlanma dönemi geçirmelerini sağlamaktadır (Kılıç, 2018: 67).

Aktif yaşlanma açısından yaşam boyu öğrenme, yeni beceriler kazanma ve yenilenme, sosyo-kültürel yaşama katılım, kuşaklar arası aktarım, sosyal içirme için önem taşımaktadır (Aydın ve Aydın Sayılan, 2014: 79).

İKİNCİ BÖLÜM

YAŞAM BOYU ÖĞRENME BAĞLAMINDA

ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ

1. YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ

Yaşam boyu öğrenme; genelde yaygın eğitim kavramı olarak nitelendirilen ve geleneksel eğitim sistemi dışında yer alan yerel yönetim birimlerince açılan mesleki ve yeni beceri edindirme kursları, işyerlerinin çalışanlarına yönelik mesleki eğitim kursları ve sivil toplum örgütleri tarafından verilen eğitimler gibi uygulamalar içermektedir. 1973 yılında ilk olarak Fransa’da kurulmaya başlanan “üçüncü yaş üniversiteleri” yaşam boyu öğrenmenin en iyi uygulamalarından biri olarak değerlendirilmektedir (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2501). Bu açıdan yaşam boyu öğrenme, üçüncü yaş üniversitesi ile bireylere aktif bir yaşlanma süreci yaşamalarına imkân vermektedir. Üçüncü yaş üniversiteleri bireylere sosyal konumlarını korumayı, sosyo-kültürel gelişimini sağlamayı ve yaşlı bireylere özel bir üniversite ortamı ile yeni bilgiler öğrenmeyi ya da geliştirmeyi sağlayacak bir ortam yaratmaktadır (Yavuz, 2020: 253). Yaşlılar için üçüncü yaş üniversiteleri, uygulamalı sınıflar ve rekreasyon (fiziksel, zihinsel, sosyal sağlığı) tesisleri ile üçüncü yaş üniversitesi öğrencilerine deneyimlerini ve bilgilerini paylaşmanın yanında yeni kazanımların elde edilmesine de olanak sağlamaktadır (Esgin Güner, 2014: 1168).

2. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ

2.1. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ KAVRAMI

Üçüncü yaş üniversitesi “University of the Third Age (U3A); temelde emekliler için bir öğrenme modeli olarak kabul edilmektedir. “Serbest Zaman Üniversitesi”, “Her Yaş İçin Üniversite”, “Herkes İçin”, “Emeklilik ve Serbest Zaman” ve “Tazelenme Üniversitesi” gibi birçok isimle ifade edilmektedir (Oğlak ve Canatan, 2020: 134).

Uluslararası literatürde üçüncü yaş üniversitesi olarak bilinen bu okulların birçok farklı isimle nitelendirildiği görülmektedir. Temelde aynı işlevi taşımakla birlikte

sadece farklı isimler kullanılmaktadır. Türkiye’de ise bu okullar yaygın olarak tazelenme üniversitesi ismi ile nitelendirilmektedir. Bu açıdan çalışmada ilk olarak tanım, tarihçe ve model bölümleri uluslararası literatürdeki ismi tercih edilmiştir. Türkiye bölümünü anlatırken tazelenme üniversitesi ismi tercih edilmiştir.

Üçüncü yaş üniversitesi, uluslararası yaşam boyu öğrenme felsefesini benimsemiş ve bunu temel alan öğrenme etkinliklerini kapsamına alan, önemi her geçen gün artan bir kurum olmaya başlamıştır. Üçüncü yaş üniversitesinde hedef kitle olarak emekliler temel alınmaktadır. Emekli bireyler, farklı yaş gruplarına ayrılarak kültürel ve akademik faaliyetler yanında yabancı dil eğitimleri, okuma grupları, söyleşiler, gezi ve doğa yürüyüşleri gibi çeşitli etkinlikler içeren programlarla hedef kitlesinde yer alan emekli bireyleri yaşama daha “aktif katılımlarını” sağlamayı amaç edinmektedir (Kılıç ve Altınışik, 2018: 1576).

U3A’lar, yaşlı bireylerin kabul edilebilir bir ortamda ve yöntemlere uygun olarak önemli konularda yeni bilgiler edindikleri veya hâlihazırda sahip oldukları bilgileri doğruladıkları sosyo-kültürel merkezler olarak tanımlanmaktadır (Formosa, 2014: 43).

Üçüncü yaş üniversitesi, 60 yaş ve üzeri yaşlılar için öğrenmeye, anlamaya ve yeni ufuklar keşfetmeye yardımcı olmak adına bir dizi entelektüel, kültürel ve sosyal faaliyetler sunmaktadır (Universite de Neuchatel, 2023).

Üçüncü yaş üniversitesi, genellikle emekli olduktan sonraki dönemde yaşlılar için kapsamlı bir eğitim ve danışmalık sistemi olarak kabul edilmektedir. Farklı bir tanımda ise, üçüncü yaş üniversitesi, emeklileri samimi ve akranlarının olduğu bir ortamda eğitsel, sosyal ve yaratıcı faaliyetlerde bulunmak üzere bir araya getiren bir öğrenme hareketi olarak tanımlanabilmektedir (Oğlak ve Canatan, 2020: 134).

Üçüncü yaş üniversitesi, 60-65 yaş ve üstü kişilere eğitim ve ilgili faaliyetler sağlayan bir kurumdur. Hedef kitlesi, yaşamlarının üçüncü evresinde olan insanlardır. Başka bir deyişle, “artık istihdamın ve çocuk yetiştirme zamanının olmadığı ve hastalıkların hareketli yaşamı sınırlamaya başladığı ve ölümün yaşamı sona erdirmeye yaklaştığı yaşam evresidir” (Formosa, 2014: 43).

İnsan yaşamı üçe ayrılarak ele alınmaktadır. Birinci evre, çalışma yaşamına hazırlık evresi, ikinci evre, profesyonel çalışma yaşamı; üçüncü evre ise ikinci evrenin devamı niteliğinde, yeni deneyimlerin kazanıldığı, yeni fırsatların olduğu ve çalışma yaşamından özgürlüğe geçiş başka bir deyişle emeklilik evresidir (Demiray, 1990: 443). Üçüncü evrenin başladığı bir yaş sınırı olarak kesin bir kabul olmasa da genellikle 60 yaş bu evrenin başlangıcı olarak düşünülmektedir (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2501).

Yaşam süresinin uzaması ile birlikte bireyin yaşamında ortaya çıkan üçüncü yaş evresini yaşayan bireylerin, emeklilik dönemlerinde geçirdikleri süreç sonrasında çalışma yaşamına dönük insan ilişkilerine özlem duymaları ve bu yaş evresinde uğruna çaba sarf edilecek hedeflerin olmayışı bu bireyleri yalnızlığa ve toplumdan uzaklaşmalarına yol açmaktadır. Bu yüzden üçüncü evresini yaşayan bireylerin bu durumdan çıkmalarını ve kendilerini yaşadıkları topluma aktif katılımlarını sağlamak adına üçüncü yaş üniversitesi kurulmaktadır (Kılıç ve Altınışık, 2018: 1578).

Bireylerin gençlik yıllarında edindikleri bilgilerin yaşlılık dönemlerinde yeterli olmaması, toplumsal yaşamda daha aktif rol alabilmeleri için onları yeni beceriler kazandırmaya mecbur etmektedir. Yaşlılık dönemlerinde bireyler, yaşamın getirdiği yeniliklerden geri kalmamak ve yaşam kalitelerini yükseltmek adına eğitim etkinliklerine katılmak istemektedirler. Bu açıdan bakıldığında “üçüncü yaş üniversitesi” bireylerin bu eğitim etkinliklerini alabilmeleri için oluşturulmuş kurumlardır. Her ülkede farklı uygulamaların ve çeşitli içeriklerin olduğu üçüncü yaş üniversitesi; yaşlı bireylerin topluma katılım, onur ve haysiyetlerinin korunması, kişisel gelişimlerinin desteklenmesi bakımından oldukça geniş bir içerik barındıran eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir kurum olmaktadır (Oğlak ve Canatan, 2020: 134).

Üçüncü yaş üniversitesi, yaşlı bireylere öğrenme olanakları sağlamanın yanında yaşlı bireylerin sosyal konumlarının korunmasını ve kültürel gelişimlerinin artmasını amaçlayan ve yaşlı bireylere üniversite ortamı sağlayan sosyo-kültürel bir merkez olarak da tanımlanabilmektedir (Yavuz, 2020: 253).

Üçüncü yaş üniversitesi temel olarak yaşlıları işgücüne hazırlamak yerine, onların sosyalleşmeleri, hayattan zevk almaları, daha etkin ve aktif yaşlılık süreci geçirebilmeleri hedefi üzerine kurgulanmıştır. Bu kurumlar yaşlılara topluma

katılımlarını sağlamada, yaşam kalitelerini arttırmada ve kendilerini gerçekleştirebilmelerini sağlamada büyük oranda etki etmektedir. Yaşlı bireylerin üçüncü yaş üniversitesine devam etmelerinin nedenleri arasında; sosyalleşmek, akranları ve diğer yaş gruplarıyla birlikte vakit geçirmek, yeni insanlarla tanışıp dostluk kurmak, yeni bilgiler öğrenip entelektüel gelişim kazanmak ve pratik bilgiler öğrenerek hayata etkin ve aktif katılım sağlamak gibi nedenler belirtilebilmektedir (Oğlak ve Canatan, 2020: 135).

Özet olarak U3A'lar boş zamanlarını değerlendirmelerini, dünya ile yeni bir ilişki kurmalarını ve bu ilişkiyi sürdürmelerini ve son olarak da yeni sosyal çevreler edinmelerini sağlayarak yaşlanan bireyler için bütünleştirici bir rol oynamaktadır (Chamahian, 2006: 15).

2.2. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1970'li yıllardan itibaren emeklilik sürecine yaklaşan yaşlıların eğitimindeki eksiklikleri ve yeni beceriler kazanmalarını sağlamak adına örgün veya uzaktan eğitim metotlarıyla bu eksikliği gidermek ve yeni kazanım sağlamak için çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Demiray, 1990: 441). Bu çalışmalardan ilki 1973 yılında Fransa'nın Toulouse Üniversitesi'nde Pierre Vellas tarafından kurulan Fransızcası "Université du Troisième Age" (UTA) olan üçüncü yaş üniversitesidir (Kılıç ve Altınışik, 2018: 1579).

Üçüncü yaş üniversitesi, Fransa'daki birçok yaşlı bireyin canlılık ve uzun ömürlülüğünün birleştiğini fark eden ve üniversitelerin yaşlılar için eğitim ile yaşamı iyileştiren gerontoloji araştırmalarının bir kombinasyonunu teşvik etmesi gerektiğine inanan Pierre Vellas'ın fikirlerinden doğmuştur (Formosa, 2010: 199).

Pierre Vellas'ın Toulouse'da kurduğu üçüncü yaş üniversitesi, yaşlılar için sürekli eğitim ve çeşitli kültürel faaliyetler sunmanın yaşlıların zihinlerini açmak, onları sosyal ortamlara ulaşmaya teşvik etmek ve herkesin yaşlanmayla ilgili sorunlara uyum sağlanmasına yardımcı olacak davranışları teşvik etmek amacı ile kurulmuştur (UFUTA).

Pierre Vellas'ın kuruluş sürecindeki ilk adımlarından biri Toulouse'daki yaşlı bireylere yönelik eğitim faaliyetleri sunmaktır. Vellas, yaşlı bireylerin yaz döneminde

üniversitenin sunduğu olanaklardan yararlanabileceklerini düşünerek 1972 yılının Mayıs ve Haziran aylarında Toulouse'daki emekli bireyler için bir yaz okulu düzenlemiştir. Bu yaz okulu programında; tartışma grupları, seminerler, eğlence etkinlikleri ve çeşitli alanlarda eğitimler yer almıştır. Yaz okulu deneyimi yaşlı bireylerden olumlu dönüşler alındığı için bir sonraki akademik dönemde de tekrar edilmiştir. Sürecin ikinci adımında ise oluşturulmuş olan yaz programı bir akademik takvim boyunca sürecek şekilde yeniden planlanmış, böylece 1973 yılında Toulouse'de ilk üçüncü yaş üniversitesi kurularak kuruluş süreci tamamlanmıştır (Yavuz, 2020: 252).

Pierre Vellas tarafından kurulan bu kurumda eğitim alan yaşlılara diploma veya sertifika verilmemektedir. Zira bu kuruma katılan yaşlılar yeniden çalışma hayatına geri dönmek istememektedirler. Aksine yaşlı bireyler emeklilik öncesi yaşamlarında edindikleri görev ve sorumluluklar yüzünden ilgi duydukları bilgi ve becerileri kazanmak için üçüncü yaş üniversitesini tercih ederek, bu eğitimleri alarak yeni kazanımlar edinmektedirler (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2502).

Üçüncü yaş üniversiteleri iki temel amaç üzerine kurulmuştur. İlki emeklilik dönemi sonrasında aktif ve etkin bir yaşlılık süreci yaşamak isteyen yaşlı bireylerin isteklerini ve beklentilerini karşılamaktır. İkincisi ise üniversite okuyan genç kuşak öğrenciler ile yaşlı öğrencilerin buluşmasını sağlamaktır. Bu iki amacın gerçekleşmesi adına yaşlı öğrencileri üniversiteye getirerek hem genç öğrenciler ile buluşmaları hem de öğrenme ortamlarının kurulması sağlanmıştır (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2501-2502). Bu üniversite modelinin kurulmasında etkili olan iki temel amaç genişletilerek daha sonra dört amaç üzerine odaklanılmıştır. Bunlar arasında yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi, yaşlılar için daha genç akranlarıyla birlikte kalıcı bir eğitim programının gerçekleştirilmesi, gerontoloji araştırma programlarının koordine edilmesi ve gerontoloji alanında kalıcı eğitim programlarının gerçekleştirilmesi sayılabilir (Formosa, 2010: 199). Dünya'da birçok ülkede kurulan ve farklı modellerle faaliyetlerini sürdüren üçüncü yaş üniversitesi özünde yaşlı bireylerin ilgi alanlarını artırarak ve toplumla yeniden bağ kurarak sosyalleşmelerine olanak sağlamaktadır (Yavuz, 2020: 254).

Günümüzde 40’a yakın ülkede üçüncü yaş üniversitesi bulunmaktadır. Bu üniversiteler kendi aralarında birçok alanda ve konuda işbirliği yaparak faaliyet göstermektedirler. Ayrıca 1975 yılında Pierre Vellas öncülüğünde “Uluslararası Üçüncü Yaş Üniversiteleri Birliği (International Association of Universities of the Third Age (IAUTA))” adında bir birlik kurulmuştur. Birlik her iki yılda bir düzenlenen uluslararası kongrelerle bünyesindeki bütün üçüncü yaş üniversitelerini bir araya getirmektedir (Kılıç ve Altınışık, 2018: 1579-1580).

2.3. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ MODELLERİ

Üçüncü yaş üniversitesi, kuruldukları bölge ve ülkelere göre farklı özellikler taşımaktadırlar. Genel olarak bu üniversitelerin iki model üzerine kuruldukları görülmektedir. Bunlar; kurum merkezli ve üye merkezli olarak belirtilmekle birlikte çeşitli kaynaklarda İngiliz ve Fransız modeli olarak adlandırılmaktadırlar (Oğlak ve Canatan, 2020: 135).

2.3.1. Fransız Modeli

Fransız modeli 1972 yılında Toulouse Üniversitesi’nde yaşlı bireylerin yaşam kalitesini iyileştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Fransa modeline göre, geleneksel kampüslerdeki fakülteler “üçüncü yaş” öğrencileri için kurslar vermektedir. Kurslar genellikle seminerler, öğretmen yönlendirmeli açık tartışma oturumları şeklinde yürütülmektedir. Kursların içeriği yaşlı bireylerin ihtiyaç ve ilgi alanlarına göre belirlenmektedir (Hebestreit, 2008: 549).

Pierre Vellas’ın 1972’de Toulouse Üniversitesi’nde emekli bireyler için konferanslar, rehberli turlar ve diğer kültürel faaliyetler içeren bir program düzenlemesi ile Fransa modeli uygulanmaya başlanmıştır. 1973 yılında ise Toulouse U3A, Fransa’da yasal emeklilik yaşına ulaşmış ve basit bir kayıt formu doldurarak, nominal bir ücret ödeyen herkese açık bir okul olmuştur (Formosa, 2020: 28-29).

Pierre Vellas’ın Toulouse Üniversitesi’nde “Vellassian modeli” olarak adlandırılan üçüncü yaş üniversitesinin dört ana hedefi vardır. Bunlar:

- a. Yaşlılar için tıbbi, sosyo-kültürel ve sosyal olmak üzere üç yönlü bir hedefe sahip üniversite tipi bir yapının oluşturulması.

- b. Bir üniversite kurumu olarak U3A, beşeri bilimler ve tıp alanında eğitim gören öğrencilere, yaşlılarla çalışan profesyonellerle gerontoloji alanında eğitim vermiş ve ayrıca emeklilik için hazırlık kursları düzenlenmesi.
- c. Yaşlanma, sorunları ve yaşlıların sosyal koşulları üzerine bir araştırma programının oluşturulması.
- d. Bir kamuoyu bilinçlendirme programı oluşturmaktır (Chamahian, 2006: 7).

Fransız modelinde genelde bir ders müfredat programı belirlenmekte, bu program üniversite içerisinde yine üniversite akademik kadrosu tarafından yürütülerek kurumsal bir organizasyon şeklinde yapılandırılmaktadır (Oğlak ve Canatan, 2020: 135). Bu modelin yüksek bir akademik standartta olduğu görülmektedir. Fransız modelinde ders dışı sosyal ve araştırma faaliyetleri, akademik derslerle birlikte yürütülmektedir (Kılıç ve Altınışık, 2018: 1583). Ders programı, bir akademik takvim içinde üç veya dört yıllık bir süreç boyunca devam eden, çeşitli alanlarda derslerin olduğu ve aynı zamanda da ders dışı aktiviteleri kapsayan bir program şeklinde hazırlanmaktadır (Oğlak ve Canatan, 2020: 135).

Fransız U3A'ların üç temel özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki; Fransız U3A'ların yerleşik üniversitelerle yakın bir ilişkiye sahip olmalarıdır. Bunlar; üniversitenin bünyesinde bir fakülte ya da bir bölüm başkanlığı altında kurulabilmektedirler. İkinci olarak; Fransız U3A'lar yerel yönetimlerle yakın ilişki içindedirler. Yerel yönetimler bünyesinde kurulup finanse edilirler. Üçüncü olarak; bunların yüksek bir akademik boyuta sahip olmalarıdır. U3A'lar eğitimde akademik boyutu koruyabilmek amacıyla daha fazla akademik personeli işe alırlar (Yavuz, 2020: 254).

Toulouse Üniversitesi'nde ilk olarak gerontoloji (yaşlanma bilimi) alanında dersler verilerek başlamıştır. O dönemde yaşlı bireylere hafıza güçlendirme, sağlıklı beslenme ve sağlık bilgisi eğitimleri gibi eğitimler verilmiştir. Bu çalışma programının başarıya ulaşması sonucu daha fazla yaşlı bireye ulaşılması hedeflenerek verilen derslerin, eğitimlerin içerikleri de geliştirilerek programlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu eğitimler, Toulouse Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde sürekli eğitim bölümünde gerçekleştirilmektedir. Toulouse Üniversitesi üçüncü yaş üniversitesinde dersler okulun akademisyenleri tarafından verilmektedir. Derslerle ilgili tüm gereçler ve

ekipmanlar üniversitenin olanakları tarafından karşılanmaktadır. Bu şekliyle derslerle ilgili bir ek bütçeye ihtiyaç duyulmayarak üniversitenin akademik kadrosu ve imkânları kullanılmaktadır. Sadece üçüncü yaş üniversitesine üye olan bireyler küçük bir miktar ücret ödemektedirler. Bu üniversitede yabancı dil, bilgi ve iletişim teknolojileri, tarih, sanat, hukuk, ekonomi gibi sosyal bilimler ile doğa bilimleri alanlarında dersler verilmektedir. Ayrıca üniversite, yaşlı bireylere yönelik turlar düzenleyerek sosyal aktiviteler de sağlamaktadır. Bunun yanında Toulouse Üniversitesi üçüncü yaş üniversitesinin Toulouse Üniversitesi'nin tıp fakültesi ile yakından ilişkisi söz konusudur. Zira yaşlanan bireylerde artan fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıklar özellikle de Demans ve Alzheimer gibi hastalıklar için farkındalık yaratabilmek ve bu hastalıklar hakkında bilgi verebilmek adına tıp fakültesinin alanında ilgili akademisyenleri tarafından eğitimler de verilmektedir. Ayrıca özel eğitmenler, fiziksel aktiviteler ve spor eğitimleri de vermektedir (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2502).

2.3.2. İngiliz Modeli

İngiliz U3A modeli, 1981 yılında Cambridge Üniversitesi akademik kurulu tarafından Peter Laslett başkanlığında kurulmuştur. Bu model “kendi kendine yardım” ve “kendi kendine yeterlilik” ilkesine dayanır (Hebestreit, 2008: 549). İngiliz U3A'nın kurucusu sayılan Peter Laslett, Fransız modelini reddetmiştir. U3A'ların kamu tarafından finanse edilmesi ile bağımsızlıklarını engellediğini ve eğitim verecek bireylerin liderlikten çok rehberlik etmesi gerektiğini savunan Peter Lastett ve arkadaşları İngiliz U3A'yı; kendi kendini yönetebilen, üçüncü çağını yaşamakta olanlara açık olan, sosyal yaşamı ve etkinliklerini de barındıran bir demokratik eğitim anlayışına sahip olan kurum olarak tanımlamışlardır (Kılıç ve Altınışık, 2018: 1581). “Kendi kendine yeterli olma”, “karşılıklı öğrenme” fikri doğrultusunda üyelerin eğitim alabileceği ve araştırma yapabileceği anlayışına sahip olan üçüncü yaş üniversitesinin ikinci modeli olarak İngiliz modeli oluşturulmuştur. İngiltere’de oluşan İngiliz U3A’lar genellikle ulusal veya bölgesel bir kuruluşa bağlı dernekler ve sivil toplum kuruluşları olarak kayıtlı yerel girişimlere dayanmaktadır (Okur ve Oktay, 2021: 71).

Laslett, bireylerin kendilerini ilgilendiren şeyleri öğrenmek için bir araya gelmelerini ve bir öğretmene değil, çabalarını koordine edebilecek ve yönlendirmeye yardımcı olabilecek bir grup lideri veya yöneticisine sahip olmasını böylelikle “kendi

kendine yeterli olma”, “karşılıklı öğrenme” fikrini uygulanabileceğini belirtmiştir (The U3A Story).

İngiliz U3A’ları, bireylerin karşılıklı yardımlaşma ve belirli amaçların gerçekleştirilmesi için küçük grup yapılarına katıldığı bir kendi kendine yardım öğrenme modeline yönelmiştir. Kendi kendine yardım grupları genellikle ortak bir ihtiyacın karşılanması, ortak bir engelin ya da yaşamı bozan bir sorunun üstesinden gelinmesi ve arzu edilen sosyal ve/veya kişisel değişimin gerçekleştirilmesi için karşılıklı yardım amacıyla bir araya gelen akranlar tarafından oluşturulmuştur (Formosa, 2012: 116).

İngiliz U3A modeli, yaşlı bireyleri dostane bir ortamda bilgi, beceri ve ilgi alanlarını paylaşmaya teşvik etmeyi amaçlayan ülke çapında bir öğrenme grupları ağıdır. U3A mümkün olduğunca erişilebilir olmayı amaçlamaktadır. Dersler çeşitli yerlerde düzenlenmektedir. Gruplar halinde ya birinin evinde ya da yerel bir kütüphane, kilise veya toplum merkezlerinde yapılmaktadır (AGEUK, 2023).

İngiliz U3A modeli, tam zamanlı çalışmayan bireyleri bir araya getirerek ilgilerini çekecek konuları öğrenmekten keyif almaya devam etmeleri adına üyeleri tarafından belirlenen konu ve etkinlikleri “kendi kendine yeterli olma ilkesi” aracılığıyla yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmeyi amaçlamaktadır (University 3 Age, 2023).

İngiliz U3A’ların üç temel ilkesi bulunmaktadır:

1. Üçüncü Yaş Güven Kuralları;

- U3A üyeliği, belirli bir yaşa göre değil, tam zamanlı istihdamın sona erdiği üçüncü yaşına gelen herkese açıktır.
- Üyelere, yaşam boyu öğrenmenin değerlerini ve U3A’ya ait olmanın olumlu özelliklerini teşvik eder.
- Üyeler, bir U3A’ya katılmak isteyen bireylerin bunu yapabilmelerini sağlamak için ellerinden geleni yapmaktadır.

2. Kendi Kendine Öğrenme İlkesi;

- Üyeler, istedikleri kadar geniş bir konu ve faaliyet yelpazesini kapsayan üyeler için ilgi grupları oluşturmaktadır.

- Öğrenmede hiçbir nitelik ve ödül aranmaz. Öğrenmenin önceliği nitelik veya ödül değil üyelerin ilgi duyarak kendi iyiliği için öğrenmesidir.
- Öğrenciler ve öğretmenler arasında bir ayırım yapılmamaktadır; hepsi U3A üyesi sayılmaktadır.

3. Karşılıklı Yardım İlkesi;

- U3A'ya verilen herhangi bir hizmet için üyelere ödeme yapılmamaktadır.
- U3A'lar üyelik abonelikleri ile kendi kendini finanse etmektedir. Maliyetler mümkün olduğunca düşük tutulmaktadır.
- Dış finansal yardım, yalnızca U3A'nın bütünlüğünü tehlikeye atmıyorsa aranmalıdır (IAUTA, aiu3a.org).

İngiliz modeli U3A'lar, sivil toplum kuruluşu temelli bir oluşumu temsil eden bir modeldir. İngiliz U3A'ları en genel yasal çerçevesi, 'hayır kurumu' ya da 'sivil toplum kuruluşu' olarak nitelendirilen 'dernek' konumunda olmasıdır. İngiltere'de emeklilik sonrası eğitim veya yaşam boyu öğrenme ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Devletin İngiliz U3A'lara karşı etkisi çok az ve U3A'lar genellikle bağımsız derneklerdir. İngiliz modelinin uygulandığı ilk üniversite olan Cambridge'de U3A eğitimler emeklilik sonrası yaşamı daha çok aktif bir konuma getirmek için programlanmış kısa seminerler şeklinde oluşturulmuştur. U3A'nın üyelerinin sosyal ve spor etkinlikleri yanında akademik etkinliklere de katılımı teşvik edilmektedir. Cambridge U3A, Toulouse U3A'dan daha az akademik dersler içerse de öğrenim programlarının niceliği daha fazladır. Bu dersler küçük gruplar halinde programlanarak işlenmektedir. Dersler akademik kadro vesayeti altında olmadan, genelde sosyal bilimlerin ağırlıklı olduğu konularda yapılmaktadır (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2505).

2.3.3. Fransız ve İngiliz Modellerinin Karşılaştırması

Fransız ve İngiliz modelleri karşılaştırıldığında; Fransız model, "üniversite kampüsü ve akademisyene dayalı bir model"; İngiliz modeli ise, "bağımsız model"

olarak nitelendirilmektedir. İngiliz U3A modelinin aksine Fransız U3A modeli daha çok akademik bir yapı göstermektedir (Oğlak ve Canatan, 2020: 136).

Üçüncü yaş üniversitelerinde iki model olan Fransız U3A ve İngiliz U3A modelleri arasındaki farkları yedi başlık altında ele almak mümkündür.

1. Üniversiteler İle Bağlantı: Fransız modelinde “üniversite” kavramı öğrenme etkinliklerinin üniversite ile bağlantılı olarak yürütüleceği anlamına gelirken, İngiliz modelinde ise, her türden öğrenmeyi paylaşmak adına bir araya gelen bireyleri tanımlamak için kullanılır.
2. Andragoji (Yetişkin Eğitimi) ve Araştırma: Fransız modelindeki U3A’lar, üniversite, araştırma ve yetişkinlik çağındaki öğrenim ile doğrudan bağlantıyı teşvik ederek yaşam boyu öğrenmeyi geliştirmek için ortak programlar oluşturur ve koordine eder. İngiliz modeli U3A’larda ise yükseköğrenime yönelik araştırmaları teşvik etmeye yönelik bir yaklaşım bulunmamaktadır.
3. Program Belirleme Yöntemi: Fransız U3A modeli, yaşlılar için en iyi programların uzmanların bilimsel araştırmaları doğrultusunda belirlendiği yukarıdan aşağıya doğru bir modeldir. Bu modelde hiyerarşik yapı önceden bellidir ve uygulanmaktadır. İngiliz U3A’da ise, demokratik olarak kararlaştırılan programların üyelerin kendi zevklerine göre belirlenip uygulandığı aşağıdan yukarıya bir modeldir.

Şekil 3 Fransız U3A Modelinin Hiyerarşik Yapısı

Kaynak: Okur ve Oktay, 2021: 71

4. Kullanıldığı Yerler: Fransız U3A modelinde üçüncü yaş üniversitesi rektörünün doğrudan personel alma yetkisine sahip müdürünü ataması, faaliyetlerin planlanacağı ofisin üniversite tarafından belirlenen bir binada yürütülmesi, üniversitenin sınıfları, laboratuvarları ve salonları etkinlikler ve dersler için kullanılması söz konusudur. Dernekler veya sivil toplum kuruluşları olarak kayıtlı yerel girişimlere dayanan İngiliz U3A modelinde etkinlikler ve dersler, topluluk merkezlerinde veya üyelerin evlerinde gerçekleşmektedir.
5. Üçüncü Yaş Üniversitelerinin Lobicilik ve Resmi Olarak Tanınma: Fransız U3A modelinde 1971 yasası üniversitelere ve belediyelere yükseköğrenimi finanse etmek için kamu yararına hizmet eden kuruluşları ve dernekleri resmi olarak finanse etme hakkı verdiğinden, mali destek devletten alınabilir. Fransız modelinde devlet, U3A'lara sağladığı mali desteği sürdürmek veya arttırmakla yükümlüdür. İngiliz modelinde yaşam boyu öğrenmeyi veya yükseköğrenimi Fransız modelindeki gibi teşvik eden bir yasa olmadığından, İngiliz modelinde devletin finanse etme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bunun yerine modelde üyeler tarafından ödenen ücretlerle finanse edilmektedir. Bu sebeple, İngiliz

U3A'ların kamu tesisleri sağlama biçiminde resmi olarak tanınması için çok az teşvik söz konusudur.

6. Kabul Koşulları: Fransız U3A modelinde başlangıçta sadece emeklilere açık olan ve zaman içinde dezavantajlı grupları da kapsayacak şekilde genişletilen üçüncü yaş üniversitelerinin genel üye profilinin değişmediği ve üyelerinin çoğunluğunu yine emekli bireylerin oluşturduğu görülmektedir. İngiliz modelinde ise tam zamanlı istihdamın sona ermesi ana koşuldur ancak üçüncü yaş üniversitesi için açıkça belirtilmiş bir yaş şartı yoktur.
7. Eğitmenler: Fransız U3A'lar, öğrencilere resmi ve yüksek kaliteli kurslar veren profesyonel eğitmenlere dayanmaktadır. İngiliz U3A'da öğretene ile öğrenen arasında bir ayrım yoktur. Model, “kendi kendine öğrenme” ilkesine dayanmaktadır (Okur ve Oktay, 2021: 71-72).

Yukarıda yedi başlık altında belirtilen Fransız ve İngiliz U3A modellerinin farklarına bakıldığında; Fransız U3A'ların bürokratik bir yapıya sahip oldukları, mali açıdan devlet tarafından desteklenebildikleri, eğitimi verebilmek için kurulduğu üniversite bünyesinin olanaklarını kullanarak gerçekleştirebildikleri bir model olduğu görülmektedir. İngiliz U3A'lar ise Fransız U3A'ların tam tersi bir yapıya sahiptirler. Bunlar; kurumsal olarak daha bağımsız bir yapı, mali yükün üyelerin aidatları ile karşılandığı ve eğitimin üyelerin evleri ya da kendi aralarında tuttukları yerlerde gerçekleştirebildikleri bir yapıya sahiptirler.

3. TÜRKİYE'DE ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ

3.1. ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ OLARAK “TAZELENME ÜNİVERSİTESİ”

Uluslararası alanda “üçüncü yaş üniversitesi” olarak bilinen “60+ tazelenme üniversitesi” Türkiye’de ilk olarak Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji bölümünden İsmail Tufan tarafından kurulmuştur. Tufan, tarafından 2000 yılında başlatılan ve 2023 yılında tamamlanması beklenen Türkiye Gerontoloji Atlası (GeroAtlas) araştırmasında yer bulan ve yaşam boyu öğrenme gereksinimi doğrultusunda kurulan “tazelenme üniversitesi” projesinin kurumsal alt yapısını oluşturulmuştur. Dünya’da ve Türkiye’de nüfusun yaşlanması sebebiyle GeroAtlas araştırması, toplumda yaşlanan bireylerin daha

aktif, başarılı ve sağlıklı yaşlanabilmeleri adına politikalar için yürütülen bir araştırmadır. 60+ tazelenme üniversitesi de bu amaçlar doğrultusunda kurulmuştur. 2016 yılında Akdeniz Üniversitesi'nde İsmail Tufan'ın liderliğinde eğitime başlayan tazelenme üniversitesi 60 yaş ve üzeri bireylerin katıldığı bir okul yapısını almıştır (Yavuz, 2020: 256).

Tazelenme üniversiteleri kurulan üniversitelerde sosyal sorumluluk projesi bilinci ve gönüllülük esası önemli olmaktadır. Tazelenme üniversitesinde eğitim verecek öğretim üyeleri de dersleri gönüllülük anlayışı çerçevesinde görev almaktadırlar. Tazelenme üniversitesi kurulan üniversitenin kampüslerinde hem teorik ve pratik eğitimler ile yaşam boyu öğrenme gerçekleştirmekte hem de bu eğitimlere katılan öğrencilerin yetenekleri keşfedilmektedir. Kampüs ortamlarında öğrenimlerini gören tazelenme üniversitesi öğrencileri, genç kuşaklar ile aynı ortamda bulunmaları sebebiyle, gençlerin yaşlı bireylerin bilgilerinden ve tecrübelerinden faydalanmalarına neden olmaktadır (Tazelenme Üniversitesi, 2020).

Tazelenme üniversitesinin 60 yaş ve üstü yetişkinlere hem teorik hem de uygulamalı dersler vererek aktif, sağlıklı ve başarılı yaşlanma hedefini belirlediğini söylemek mümkündür. Bir sosyal sorumluluk projesi olarak başlayan tazelenme üniversitesi modelinin, yaşlı yetişkin eğitime yönelik tazelenme üniversitesi hareketinin üniversiteler aracılığıyla Türkiye geneline yaygınlaştırılması için atılan adımlar ve eğitimin üniversite çatısı altında ve alanında uzman öğretim üyeleri tarafından verilmesi açısından uygulama şekli bakımından Fransız modeline benzediği görülmektedir (Okur ve Oktay, 2021: 72). Ancak eğitimlerin üyeler açısından ücretsiz olması ve eğitimi veren kişilerin gönüllülük esasına dayalı olarak işi yapması Türkiye'de uygulanan sistemi Fransa modelinden ayırmaktadır. Tazelenme üniversitesinin Fransız ve İngiliz modelleri ile olan ortak paydası aktif yaşlanma ve yaşlı bireylerin yaşam standartlarının arttırılması nedeniyle öğrenme kavramını bir amaç olarak kullanılmasıdır (Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020: 2508).

60+ tazelenme üniversitelerinde eğitim süreleri dört yıldır. Tazelenme üniversitesi öğrencileri hem güz hem de bahar dönemlerinde eğitim almaktadırlar. Akademik takvimleri kuruldukları üniversitenin akademik takvimleri ile uyumlu bir şekilde düzenlenmektedir. Bu üniversitelerde eğitimler ücretsiz olmakta ve öğrenciler

herhangi bir şekilde harç, kayıt ücreti vb. bir ücret ödememektedirler. 60 yaşını doldurmuş ya da daha ileri bir yaşlarda olan her birey bu üniversitelere kayıt olmakta ve eğitim alma hakkına sahip olmaktadır. Bu üniversitelerde verilen eğitimleri bitirenlere hukuki dayanağı olmayan başarı belgeleri verilmektedir. Tazelenme üniversitesindeki derslerin belirlenmesinde hedef kitlenin ihtiyaçları ile kampüsün kaynağı dikkate alınmaktadır. Dersler alanında uzman kişiler ve üniversite bünyesindeki akademisyenler tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak verilmektedir. Sağlıkla ilgili derslerin yanında arkeoloji, ekonomi, güzel sanatlar gibi alanlarda da yaşlılar eğitim almaktadırlar. Kadın öğrencilere tamirat, mekanik eğitimleri, erkek öğrencilere de yemek pişirme, el sanatları, örgü gibi dersler verilmektedir. Burada verilen eğitimin hedefinde sınav kaygısı yaşanmadan karşılıklı etkileşime dayalı bir öğrenme modeli ile aktif, sağlıklı, başarılı yaşlanma bilincini oluşturabilmek yatmaktadır (Yavuz, 2020: 257).

Türkiye’deki genel kullanımı ile nitelendirilen tazelenme üniversitesi Ankara Üniversitesi’nin Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde “3.Yaş Üniversitesi 50+ Hayat Okulu” olarak kurulmuştur. Aktif yaşlanmayı, kuşaklararası dayanışmayı, yaşlı bireylerin topluma katılımını desteklemek amacıyla kurulan “3. Yaş Üniversitesi 50+Hayat Okulu” diğer tazelenme üniversiteleri ile aynı amacı taşımaktadır. Ankara Üniversitesi’nin Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinin web sitesinde ulaşarak, öğrenciler kayıt formunun ilgili bölümlerini doldurarak başvuru yapmaktadırlar. Kayıt şartları arasında 50 yaş ve üstü olmakla beraber Ankara’da ikamet etme şartı yer almaktadır. Türkiye’de kurulan diğer tazelenme üniversitelerinden farkı isim olarak üçüncü yaş üniversitesi kavramını kullanmaları, yaş sınırı olarak 50 yaş ve üstünü kabul etmeleridir. Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yürütülen 3. Yaş Üniversitesi 50+Hayat Okulu’nda eğitim 7 hafta ve 14 oturum olarak gerçekleştirilmektedir. Eğitim programlarında dersler diğer tazelenme üniversitelerindeki derslerle paralellik göstermektedir. Sağlık bilgisi, fiziksel etkinlik, hobi, drama, geriatri, sosyal ve kültürel içerikli dersler verilmektedir. Okulun kuruluş

tarihi ile ilgili bir bilgiye ulaşamamıştır. Okul ile ilgili ders programı, kayıt şartı vb. bilgilere okulun web sitesi adresinden derlenerek aktarılmaya çalışılmıştır.¹

Şekil 4 Türkiye’de Kurulan Tazelenme Üniversiteleri

Kaynak: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022

Şekil 4’de görüldüğü üzere Türkiye’de ilk olarak Akdeniz Üniversitesi çatısı altında kurulan ve Türkiye’ye model olan 60+ tazelenme üniversitesi, Türkiye genelinde yayılmaya devam etmektedir. 60+ tazelenme üniversitesi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı üzerinden Yükseköğretim Kurulu’na devri için 25 Mayıs 2021 tarihinde protokol imzalanmıştır. Akdeniz Üniversitesi’nin ardından Ege Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, beş üniversitede yaşlı yetişkinlere eğitim verilmektedir. 60+ tazelenme üniversitesi projesinin yaygınlaşma süreci ile birlikte Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Alanya Alaeddin Keykubat Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversiteleri ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile protokol imzalanmıştır. Bu şekilde 60+ tazelenme üniversitesi projesi ülke genelinde yaygınlaştırılarak daha fazla yaşlı yetişkinlere ulaşmak istenmektedir (Akdeniz Üniversitesi, 2021).

Bu çalışmada dokuz tazelenme üniversitesine tezde yer verilmiştir. Araştırmalar sonucunda ulaşılan verilerde bazı üniversitelerin ders programlarına ulaşamamıştır. Aşağıda ders programı olan üniversitelerin hem kuruluş yapılarına hem de ders

¹ Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi “3.Yaş Üniversitesi 50+ Hayat Okulu web sitesi adresi: <http://yasam.ankara.edu.tr/hayat-universitesi/>

programlarına, ulaşamayan üniversitelerin ise sadece kuruluş yapılarına yer verilmiştir. Bölüm kuruluş sırası esas alınarak anlatımı yapılacak olan tazelenme üniversitelerinden Türkiye’de ilk kurulan Akdeniz Üniversitesi’nin tazelenme üniversitesi ile başlanacak ve son kurulan Muş Alparslan Üniversitesi ile bitirilecektir. Anadolu Üniversitesi ise çalışmanın konusunu oluşturduğu için ayrı bir başlık altında ele alınacaktır.

3.2. TÜRKİYE’DE TAZELENME ÜNİVERSİTELERİ

3.2.1. Akdeniz Üniversitesi

3.2.1.1. Kurumsal Yapısı

60+ tazelenme üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi’nin Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde yer alan Gerontoloji bölümü liderliğinde oluşturulmuş bir projedir. 60+ tazelenme üniversitesinin kuruluş amacında, yaşlanma döneminde bilgilerin, becerilerin ve yeteneklerin korunması ve yeni kazanımlar edinilmesi ile birlikte aktif, kaliteli ve başarılı yaşlanmanın sağlanması amaçlanmaktadır. Eğitim modelinde gönüllük ilkesi yer almaktadır. Bundan dolayı eğitimler ücretsiz bir şekilde verilmektedir. 60+ tazelenme üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi bünyesinde bulunmakta ve bilimsel işleyişi de Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji bölümünden İsmail Tufan’ın başkanlığında yapılmaktadır. 2016 yılında kurulan 60+ tazelenme üniversitesi Akdeniz Üniversitesi kampüsünde, 2018 yılı itibarıyla aktif devam eden öğrenci sayısı 800; kayıtlı öğrenci sayısı ise 1200 kişi olmuştur (Akdeniz Üniversitesi, 2018). Akdeniz Üniversitesi’nin 60+ tazelenme üniversitesi Türkiye için bir model olmuştur. Türkiye’de kurulan ve kurulmakta olan tazelenme üniversiteleri de Akdeniz Üniversitesi’nin tazelenme üniversitesi gibi bir yapılanma sergilemektedirler.

3.2.1.2. Ders Programları

Akdeniz Üniversitesi 60+tazelenme üniversitesinin 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz ve bahar dönemi için hazırlanan programda 1. 2. 3. ve 4. Sınıflar için ayrı ayrı 24 haftalık bir ders programı hazırlanmıştır. Bu programlarda tazelenme üniversitesi öğrencilerinin yaşlanma süreçlerini daha etkin, aktif, başarılı ve sağlıklı bir süreç geçirebilmeleri adına birbirinden farklı alanlarda hazırlanmış bir program olduğu görülmektedir.

Tablo 1 Akdeniz Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 1. Sınıf Ders Programı

Dersler
Yaşlanmanın Ekolojisi
Kulak Burun Boğaz
Üroloji
Beslenme ve Sindirim Biyokimyası
Ortopedi
Nöroloji
İletişim

Kaynak: Akdeniz Üniversitesi, 2022

Tablo 2 Akdeniz Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 2. Sınıf Ders Programı

Dersler
İş Güvenliği
İktisadi Bakışla Uygarlık Tarihi
Miras Hukuku ve Vesayet Hukuku
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon
Beslenme
Geronteknoloji

Kaynak: Akdeniz Üniversitesi, 2022

Tablo 3 Akdeniz Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 3. Sınıf Ders Programı

Dersler
Biyoloji: Hayatımızdaki Yeri
Yaşlılıkta Fiziksel Aktivite ve Fizyolojik Değişiklikler
Genel Cerrahi Tarihçe
Hukuk Yargılama Usulü
Yaşlılarda İlaç Kullanımı
Beslenme
Etkili İletişim ve Beden Dili
Türk Vergi Sistemi

Kaynak: Akdeniz Üniversitesi, 2022

Tablo 4 Akdeniz Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 4. Sınıf Ders Programı

Dersler
Uzay Bilimleri
Yaşlanmanın Ekolojisi
Ergonomi
Temel İlaç Kullanımı
Kulak Burun Boğaz
Gönüllü Hizmet Uygulamaları

Kaynak: Akdeniz Üniversitesi, 2022

Tablo 1. 2. 3. ve 4.'de Akdeniz Üniversitesi tazelenme üniversitesinin hazırlamış olduğu 2022-2023 ders programında, derslerin tıp, hukuk, beslenme, bilim, ekonomi, iletişim vb. alanlarda zengin bir içeriğinin olduğu görülmektedir. Derslerin bu kadar farklı alanlarda olmasının nedeni bireylerin yaşlanma süreçlerinde yaşayacakları durumları daha iyi anlayabilmelerine imkân sağlamasıdır. Tıp, beslenme, egzersiz vb. alanlarda verilen dersler yaşlanan bireyin fizyolojik değişimleri sonucunda ortaya çıkacak durumlara adapte olabilmelerine ve daha bilinçli, sağlıklı ve de başarılı bir yaşlanma sürecine yol açacağı düşünülmüştür. Sosyal bilimler alanında verilen dersler ve gönüllü hizmet uygulamaları ile yaşlanan bireylerin bu süreçte aktif kalmalarına, genel kültür seviyelerinin artmasına ve toplumla ilişki kurarak sosyal yalnızlıktan kurtulmalarına imkân verecektir.

3.2.2. Ege Üniversitesi

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi 2016 yılında tazelenme üniversitesi projesini, yaşam boyu öğrenme kapsamında sosyal, kültür-sanat, spor ve yabancı dil alanlarında kurslar, eğitimler ve seminerler ile 60 yaş ve üstü bireylere eğitim faaliyetlerini başlatmıştır (Ege Üniversitesi, 2021). Ege Üniversitesi tazelenme üniversitesi, Prof. Dr. Fehmi Akçiçek ve Doç. Dr. Sevnaz Şahin öncülüğünde 2016 yılında derslere başlayarak tazelenme üniversiteleri öğrencilerine; geriatri, arkeoloji, mitoloji, hastalıkta ve sağlıkta bakım, psikoloji gibi teorik derslerin yanında psikodrama, tango, halk oyunları, örgü,

yoga gibi uygulamalı dersleri de vermektedirler. Eğitimler, Ege, Dokuz Eylül, Manisa Celal Bayar ve İzmir Tınaztepe Üniversitelerinin gönüllü akademisyenleri tarafından verilmektedir. Verilen dersler ile tazelenme üniversitesi öğrencilerine psikolojik, sosyolojik ve medikal açıdan destek vererek, sosyal hayat içerisinde kendilerini ifade etme fırsatı sunarak, bağımsız yaşamalarını destekleyecek zengin bir içeriğe sahip teorik ve uygulamalı dersler ile sağlanmak amaçlanmaktadır (Ege Ajans, 2021).

3.2.3. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

3.2.3.1. Kuruluş Yapısı

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin tazelenme üniversitesi 2017 yılında Prof. Dr. Muammer Tuna tarafından kurulmuştur. Tazelenme üniversitesi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi kampüsüne bağlı beş ayrı kampüste eğitim vermektedir. Bunlar: Marmaris, Bodrum, Milas, Köyceğiz ve Fethiye'dir. Tazelenme üniversitesi Muğla kampüsü derslerini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dersliklerinde yapmaktadır (Öztürk, 2021: 24).

Tazelenme üniversitesinin kampüslerinde hem teorik hem de uygulamalı derslerle yaşam boyu öğrenmenin gerçekleştirilmesi sağlanmakta ve de öğrencilerin yeteneklerini keşfedebilme imkânı sunulmaktadır. Aynı zamanda kampüs içinde eğitim alan gençler ile tazelenme üniversitesi öğrencilerinin birlikte kampüs ortamında bulunmaları, onların bilgi ve tecrübelerinden yararlanmaları, eğitimin hedefleri arasında yer almaktadır (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2019).

3.2.3.2. Ders Programları

Tablo 5 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi Ders Programı

Dersler
Sağlık Bilimleri: Sağlıklı Beslenme, Üroloji, Nöroloji, Halk Sağlığı
Fen Bilimleri: Fizik, Kimya, Biyoloji, Mühendislik
Sosyal Bilimler: Sosyoloji, Psikoloji, Arkeoloji, Edebiyat, Siyaset Bilimi
Spor Dersleri: Voleybol, Masa Tenisi, Pilates, Atletizm
Seçmeli Dersler: Resim, Ritim, Şan ve Koro, Dans, Kamp ve İzcilik

Kaynak: Öztürk, 2021: 26

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi tazelenme üniversitesinin ders programında teorik dersler sağlık, fen ve sosyal bilimler alanındadır. Birçok alanda içeriklerin yer aldığı bir program oluşturularak öğrencilerin aktif ve sağlıklı yaşlanmalarına katkı sağlayacak bu dersler yaşlı bireylerin sosyal yaşamında kullanacakları yeni bilgileri öğrenerek daha bilinçli ve sağlıklı bir yaşlanma süreci yaşamaktadırlar. Yaşlı öğrencilerin fiziksel sağlıklarını korumak, geliştirmek ve dinç kalmalarını sağlamak için çeşitli alanlarda spor dersleri verilmektedir. Seçmeli dersler ile de tazelenme üniversitesi öğrencilerinin kültür-sanat dersleri ile yeteneklerini keşfetme ve geliştirme imkânı sağlanmaktadır.

3.2.4. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi tarafından geliştirilen tazelenme üniversitesi projesinde yer alan üniversitelerden biridir. “Kentine Yönelen Üniversite” söylemi ile tazelenme üniversitesi 22 Şubat 2019 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. Cumartesi günleri farklı alanlardan öğretim elemanlarının katılımlarıyla seminerler verilmektedir. Üç aylık seminerler sonucunda ise dönem sonu öğrencilere katılım belgeleri verilmektedir. Seksen öğrencinin katılımı ile başlayan tazelenme üniversitesi 2019-2020 Eğitim Öğretim dönemi ile dört yıllık örgün eğitime geçiş yaparak faaliyetlerine devam etmektedir (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2019).

3.2.5. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

3.2.5.1. Kurumsal Yapısı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı olan Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü arasında “*yaşlı bakım hizmetlerinin düzenli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini temin etmek için ortak eğitim stratejileri ve politikalarını belirlenmesi ve ilgili konularda karşılıklı koordinasyonun ve çok yönlü iş birliğinin sağlanması amacıyla*” 2 Aralık 2021 tarihinde tazelenme üniversitesi için iş birliği protokolü imzalanmıştır (Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 2021). Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tazelenme

üniversitesinde hem teorik derslerle yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi hem de uygulamalı derslerle yaşlanan bireylerin yeteneklerini keşfedebilmelerine imkân sağlamaktadır. Ayrıca kampüste eğitim ile yaşlıların genç kuşaklarla aynı ortamda bulunmaları, gençlerin onların tecrübelerinden, birikimlerinden yararlanmalarına da sağlanmaktadır (Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 2021).

3.2.5.2. Ders Programları

Aşağıdaki 6. 7. ve 8. 9. Tablolarda Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tazelenme üniversitesinin ders programları yer almaktadır. Tablo 9.'da görüldüğü gibi dördüncü sınıfta verilen dersler daha çok uygulamalı ve araştırma odaklıdır. Yaşlı bireylerin daha fazla uygulamalı ve sosyal ortamlarda yer alacağı bu dersler ile onların aktif, etkin ve başarılı yaşlanma süreci yaşamaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

Tablo 6 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 1. Sınıf Ders Programı

Dersler	İçerik
Sağlık Bilgisi	Geriatrı, Beslenme, Yaşlı Bakımı, Ortopedi, Nöroloji, Temel İlk Yardım, Genel Sağlık, Sağlıklı Yaşam, Yaşlanmanın Ekolojisi
Tazelenme Dersi	Medya Okuryazarlığı, Bilgi Teknolojileri, İnsan İlişkileri ve İletişim, İşaret Dili
Beceri Dersi	Yiyecek İçecek Bilgisi, Yemek Pişirme, Afet Bilinci, Uzay Bilimleri
Spor Dersleri	Yoga, Dans, Yüzme, Tenis, Kültür Sanat Aktiviteleri
Seçmeli Dersler	Örgü Örmek, Tamir Tadilat, İngilizce, Rusça

Kaynak: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 2021

Tablo 7 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 2. Sınıf Ders Programı

Dersler	İçerik
Sağlık Bilgisi	Dâhiliye, Üroloji, Göğüs Hastalıkları, Göz, Kalp Damar, Dermatoloji, Ağız ve Diş
Tazelenme Dersi	Emlak Yönetimi, Para ve Yatırım, Hukuk, Felsefe

Beceri Dersi	Gastronomi, Toprak Bilimi, Bahçe İşleri, Organik Tarım
Spor Dersleri	Satranç, Pilates, Doğa Sporları, Yaz Kampları
Seçmeli Dersler	Fotoğrafçılık, Seramik İşleme, Drama, Halk Edebiyatı

Kaynak: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 2021

Tablo 8 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 3. Sınıf Ders Programı

Dersler	İçerik
Sağlık Bilgisi	Fizyoterapi, Fizyoloji, Radyoloji, Biyoloji, ocuk Gelişimi
Tazelenme Dersi	Diksiyon, Mektup Arkadaşlığı
Beceri Dersi	Arkeoloji ve Kazı Bilgisi, Atık Materyal alışmaları
Spor Dersleri	Doğa Sporları, Trekking, Bocce
Seçmeli Dersler	Bilimsel Dünyaya Bakış, Spor Dalı Tasarımları

Kaynak: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 2021

Tablo 9 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+Tazelenme Üniversitesi 4. Sınıf Ders Programı

Dersler	İçerik
Gözlem Dersi	Farklı Deneyimler
Girişimcilik	Hayalleri Gerçeğe Dönüştürme
Proje Dersi	Kültür, Sanat, evre Koruma, Dezavantajlı Gruplar, Spor, ocuklar, Tasarım
Gezi Gözlem	Doğal Ortamda Planlı ve Amaçlı Gözlem
Uygulama (Staj)	Farklı Deneyimle
Ben de ğretmenim	ğretim Deneyimleri
Kişisel Konferanslar	Seçilmiş Konularda Bilgilendirme Konuşmaları

Kaynak: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 2021

3.2.6. Malatya Turgut Özal Üniversitesi

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Malatya Turgut Özal Üniversitesi arasında 2021 yılında imzalanan 60+ tazelenme üniversitesi projesi kapsamında imzalanan protokol ile kurulmuştur (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021). Tazelenme üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi'nde ilk olarak Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde kurulmuştur. Eğitim-öğretime 3 Haziran'da başlayan Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nin tazelenme üniversitesi haftada iki gün 60-86 yaş aralığındaki 30 öğrenciye uzman eğitmenler eşliğinde ilk olarak kültür ve fizik hareketleri dersleri ile başlamaktadır. Ardından amfiye geçerek teorik derslerini alan yaşlılar, sağlıklı beslenme, aşçılık, tamirat ve atölye çalışmaları gibi farklı alanlarda derslerden oluşan bir eğitim almaktadırlar (Anadolu Ajansı, 2022).

3.2.7. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü arasında 2021 yılında “60+ tazelenme üniversitesi projesi” iş birliği protokolü imzalanarak kuruluş çalışmalarına başlanmıştır. İmzalanan protokol ile birlikte Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde kurulacak olan tazelenme üniversitesi kapsamında yaşlı bireylerin sosyal hayata aktif katılımlarını amaçlayarak yaşam boyu öğrenme çerçevesinde, kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim planı oluşturulmak hedeflenmektedir (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2021). Tazelenme üniversitesi, teorik ve uygulamalı dersler ile laboratuvar çalışmaları, seminer, atölye çalışmaları gibi derslerin olduğu dört yıllık bir eğitim modeli oluşturmak ve ileri yaştaki öğrencilerini yaşlanma süreci döneminin biyolojik, sosyolojik ve psikolojik yönlerinin getireceği değişimlere karşı bilinçli hale getirmek için programlar hazırlamaktadır (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2022).

3.2.8. Muş Alparslan Üniversitesi

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Muş Alparslan Üniversitesi arasında yerinde yaşlanmayı destekleyen faaliyetlerden biri olan 60+ tazelenme üniversite projesinin Muş Alparslan Üniversitesi kapsamında yaygınlaştırılması ve işbirliğine yönelik “60+ tazelenme üniversite projesi protokolü” yaşlıların sosyal hayata aktif

katılımını sağlamak ve bu yönde farklı mekanizmaların çalışmasını sağlamak amacıyla imzalanmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021).

3.2.9. Tazelenme Üniversiteleri Karşılaştırma

Tazelenme üniversitesinde öğrencilerin yaşlanma süreçlerinde ihtiyaç duyacakları ve ilgi alanları doğrultusunda hazırlanmış olan farklı alanlarda içerik barındıran zengin bir ders müfredatının olduğu görülmektedir. Araştırmalar sonucunda ulaşılan veriler doğrultusunda tazelenme üniversitelerinin kendi içerisinde belirlediği teorik ve pratik dersler ile üyeleri olan 60 yaş ve üstü bireylerin yaşlanma süreçlerini daha aktif ve sağlıklı bir şekilde yaşayabilmeleri adına derslerin fiziksel sağlıklarını koruyabilmek ve geliştirebilmek için tıp ve egzersiz derslerin olması, genel kültürleri için kültür, sanat, sosyal ve fen bilimleri alanında derslerin olması, yeni becerilerin kazanılabilmesi için de uygulamalı derslerin programlarda yer aldığı görülmektedir.

Özetle Türkiye’de kurulan tazelenme üniversitelerin kuruluş süreçleri ve programları Tablo 10.’de yer almaktadır.

Tablo 10 Türkiye’deki Tazelenme Üniversiteleri

Üniversiteler	Kuruluş Tarihi	Ders Programı	Etkin Durumu
Akdeniz Üniversitesi	2016	Var	Etkin
Ege Üniversitesi	2016	Yok	Etkin
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2017	Var	Etkin
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2019	Yok	Etkin
Anadolu Üniversitesi	2019	Var	Etkin
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	2021	Var	Etkin
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	2021	Yok	Etkin
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2021	Yok	Etkin
Muş Alparslan Üniversitesi	2021	Yok	Etkin

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

4.1. KURULUŞ YAPISI

Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesinin kuruluş öyküsünü kurucu koordinatörü Doç. Dr. Emre Birinci e-gazete.anadolu.edu.tr verdiği röportajda aşağıdaki şekilde belirtmiştir.

“Eskişehir’de tazelenme üniversitesi kuruluş düşüncesi 2018 yılında ortaya çıktı. O yıl yaşlı bakımı programı öğrencilerimizle birlikte Eskişehir’de “Yaşlılık Zirvesi” adında bir etkinlik organize ettik. Zirveye davet ettiğimiz konuşmacılardan biri de 60+ tazelenme üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. İsmail Tufan idi. O etkinlikte kendisiyle görüşmemiz neticesinde 60+ tazelenme üniversitesinin Eskişehir’de Anadolu Üniversitesi bünyesinde açılması fikri ortaya çıktı. O tarihten sonra yaklaşık bir yıl kadar hazırlık sürecimiz oldu. 11.02.2019 tarihinde rektörümüz ile Prof. Dr. İsmail Tufan arasında imzalanan protokol ile kuruluş sürecimiz resmi olarak başlamış oldu. Öncelikle tazelenme üniversitesini anlatmaya başladık. Bunun için Eskişehir’in en yoğun bölgelerinde hafta sonları stantlar açtık. Kayıtlarımız Eskişehir halkı tarafından yoğun ilgi gördü ve çok kısa bir sürede belirlemiş olduğumuz kontenjan doldu. 2019 Ekim ayında da eğitim-öğretim çalışmalarımız başladı” (Anadolu Üniversitesi, 2022).

Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesinde; kaliteli ve aktif bir yaşlanmayı hedefleyen 60 yaş üstü bireylere ileri yaşlarda bilgilerin, becerilerin ve yeteneklerin korunabilmesi, yenilerinin kazanılması adına dört yıl boyunca sınavsız ve ücretsiz eğitim verilmektedir. Öğrenciler eğitim süreci boyunca iletişim, hukuk, psikoloji, akıllı ilaç kullanımı gibi teorik dersler almaktadır. Ayrıca erkek öğrencilere yemek pişirme ve örgü dersleri, kadın öğrencilere ise tamirat gibi uygulamalı dersler verilmektedir. Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü’nde yapılacak olan dersler, alanında uzman öğretim üyeleri tarafından gönüllü olarak gerçekleştirilmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2022).

4.2. DERS PROGRAMLARI

Tablo 11. 12. ve 13.’de Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesinin 2022-2023 güz döneminin 1. 2. ve 3.sınıflarına ait ders programları yer almaktadır.

4.sınıfların programı çalışmada yer almamaktadır. Çünkü 2022-2023 döneminin 3.sınıf öğrencileri 2023-2024 döneminde 4.sınıfa geçecekleri için 4.sınıf programı o dönemde yayınlanacaktır. O sebeple ilk üç yılın ders programına çalışmada yer verilmiştir.

Tablo 11 Anadolu Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 1.Sınıf Ders Programı

DERSLER
Egzersiz
Sağlık Bilgisi
Akıllı İlaç Kullanımı
Astronomi ve Uzay Bilimi
Psikoloji

Kaynak: 60+ Tazelenme Üniversitesi Anadolu Kampüsü, 2022

Tablo 12 Anadolu Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 2.Sınıf Ders Programı

DERSLER
Tango
Egzersiz
Hukuk
İngilizce
Beslenme İlkeleri
Psikiyatri

Kaynak: 60+ Tazelenme Üniversitesi Anadolu Kampüsü, 2022

Tablo 13 Anadolu Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi 3.Sınıf Ders Programı

DERSLER
Egzersiz
Tango
Mikrobiyoloji
Sivil Toplum Kuruluşları
Arkeoloji
Kişisel Bakım

Kaynak: 60+ Tazelenme Üniversitesi Anadolu Kampüsü, 2022

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ YAŞ ÜNİVERSİTESİ OLARAK TAZELENME ÜNİVERSİTESİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

1. ARAŞTIRMAYA YÖNELİK BİLGİLER

1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bireyin yaşamı bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık olmak üzere belli dönemlere ayrılmaktadır. Yaşlılık belirli bir yaşa gelme durumudur. Yaşlılık tanımındaki yaş sınırı değişmekle birlikte bu çalışmada tazelenme üniversitesinin kabul yaşı 60 olması sebebiyle, bu belirtilen yaşa gelen birey yaşı olarak kabul edilmektedir. Yaşlanma sürecinde bireyin yaşamı boyunca edindiği kazanımlar kaybedilmeye ve unutulmaya başlanır. Bu süreçte bireyin emekli olduktan sonra çalışma yaşamından uzaklaşması, arkadaşlarından ayrılması, becerilerini kaybetmeye başlaması gibi durumlar yaşanmaya başlar. Aile üyelerinden kayıplar, hastalıklar bu süreci daha da zor bir hale getirir. Bu yüzden emekli olduktan sonra yaşı bireylerin bu süreci daha iyi yaşayabilmesini, aktif bir yaşlanma süreci geçirebilmesini, yalnız kalmaktansa yeni arkadaşlıklar edinebilmesini ve yeni beceriler ve bilgiler öğrenerek bunları yaşamında uygulayabilmesi adına literatür de üçüncü yaş üniversitesi olarak bilinen Türkiye’deki adı ile tazelenme üniversiteleri emekli olan yaşı bireylerin yaşamlarının aktif ve sağlıklı bir şekilde yaşayabilmelerine olanak sağlamayı amaçlayan kurumlar oldu.

Türkiye’de 2016 yılında kurulmaya başlanan tazelenme üniversitelerinden biri olan ve 2018 yılında kuruluş faaliyetlerine başlayan ve halen etkin bir şekilde devam eden Anadolu Üniversitesi’nin tazelenme üniversitesinde eğitim öğretim alan yaşı bireyler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tazelenme üniversitesinin nasıl bir etki yaptığını, okulun neler kazandırdığını, sosyal yaşamda nasıl bir değişiklik yarattığını öğrenmek adına katılımcılara yönelik sorular oluşturularak görüşmeler yapılmıştır.

1.2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA ARACI

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma: disiplinler arası bir kapsamlı bakış açısına dayanan, araştırma problemine yorumlayıcı bir yaklaşım

getiren araştırma yöntemidir. Araştırmanın yapıldığı olgu ve olaylar kendi bağlamları içinde ele alınır. Bireylerin onlara yüklediği anlamlar çerçevesinde yorumlanır (Karataş, 2015: 63). Nitel araştırmalar, bireylerin olaylara ve durumlara nasıl anlamlar yükledikleri ve nasıl tanımladıkları sorusuna cevap aramaktadır. Bu nedenle nitel araştırma, insanların kendi sırlarını çözmek ve şekillendirdikleri sosyal sistemlerin derinliklerini keşfetmek için bilgi geliştirmek için araştırma yollarından biri olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2010: 326). Bu özellikleri nedeniyle bu çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Bu çalışmada nitel araştırma yönetimlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırma yönteminin teknikleri arasında en çok kullanılan tekniklerden biridir. Bireylerin olay ve olgular hakkındaki fikirleri, kendi deneyimleri, duygusal geçmişleri, algıları ve değerleri belirlenmeye çalışıldığı durumlarda, detaylı bilgi sağlama açısından ve uygulama kolaylığı nedeniyle görüşme tekniği kullanılmaktadır (Baltacı, 2019: 370). Görüşme tekniği, bireylerin neyi, niçin düşündüklerini duygularının, tutumlarının, deneyimlerinin ve niyetlerinin neler olduğunu, davranışlarına yön veren faktörlerin meydana çıkarılmasını sağlayan bir araştırma yöntemi tekniğidir (Ekiz, 2020: 69). Görüşme tekniğinin üç farklı türü vardır. Bunlar: yapılandırılmış görüşme, yarı-yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşmedir.

Bu çalışmada görüşme tekniklerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmede, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak, görüşme sırasında görüşülen kişilere bir miktar esneklik sunar, böylece oluşturulan sorular yeniden düzenlenebilir ve tartışılabilir. Bu tür görüşmede de, yanıtlayıcılar araştırmanın kontrolündedir (Ekiz, 2020: 70).

Çalışmanın katılımcı grubunu, Anadolu Üniversitesi'nin kurmuş olduğu tazelenme üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma, Eskişehir ilinde gerçekleştirilmiş olup tazelenme üniversitesine gelen yaşlı bireylere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılarla 2023 yılının Haziran ayında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden önce katılımcıların bazılarının görüşmeye katılımı ve kişisel bilgilerinin paylaşılması konusunda çekincelerinin olduğu gözlemlenmiştir. Ama görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın neden yapıldığı,

kişisel bilgilerinin saklı kalacağı ve hiçbir şekilde paylaşılmayacağı konusunda bilgi verilmiştir.

Görüşmeler Anadolu Üniversitesi kampüsündeki kafede ve yüz yüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Görüşme yeri ve zamanının belirlenmesi konusunda tercih katılımcılara bırakılmıştır. Görüşmeler katılımcıların her birinin izni alındıktan sonra kayıt altına alınmıştır.

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerin süresi 10 ila 46 dakika arasında değişmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde elde edilen ses kayıtları ve tutulan notlar daha sonra yazıya aktarılmıştır. Aktarılan veriler toplamda 35 sayfalık bir veri birikimini oluşturmuştur. Bu veriler, araştırmacı tarafından sınıflandırılarak alt başlıklar halinde araştırmaya ilişkin bulgular kısmına eklenmiştir. Bu araştırma sürecinde 16 katılımcı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veri toplama aşaması tamamlanmıştır.

1.3.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMI VE SINIRLILIKLARI

Araştırmanın ilk varsayımı tazelenme üniversitesinin yaşlı bireylerin, yaşamlarında olumlu etki yapmasıdır.

İkinci varsayımı aktif yaşlanmanın bir belirleyicisi olan yaşam boyu öğrenmenin bir aracı olan üçüncü yaş üniversitesinin etkili bir araç olmasıdır.

Üçüncü varsayım tazelenme üniversitesinin yaşlı bireylerin aktif bir yaşlılık süreci yaşamalarına etki etmesidir.

Araştırmanın sınırlılıklarına bakıldığında ilk sınırlılığın, araştırma evreni ve örneklemin araştırmacının yaşadığı ilden başka bir ilde olması, katılımcılara ulaşmada sorun yaşanmasıdır.

İkinci sınırlılık ise tazelenme üniversitesi öğrencilerinden bazılarının araştırmaya katılmak istememeleri ve katılımcı sayısının sınırlı olmasıdır.

1.4.ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Çalışma evreninden belirli kıstasların ve kuralların seçilen ve seçilen çalışma evrenini nitelendirdiği kabul edilen küçük kümeye örneklem denir. Araştırma sürecinde örneklem gereksiniminin sebebi araştırma evreninin bütününe ulaşmanın süre, maliyet, kontrol ve enerji açısından çok zor olmasıdır. Araştırma örneklem üzerinden yapılır ve sonuçları çoğu durumda referans evrene genellenir (Ekiz, 2020: 113).

Nitel araştırmacılar tipik olarak olasılık dışı amaçlı örnekleme kullanmaktadır. Görüşme yapılacak bireyleri seçerken evreni temsil etme yeteneklerini değil, araştırma konusu ile alakalı olup olmadığına bakılır. Olasılığa dayalı örneklemede, geçerli ve evreni temsil edecek büyüklükte bir örneklemin seçilmesi nedeniyle genellemeler yapılmasına önemli faydalar sağlanırken, amaçlı olasılık dışı örnekleme ise, zengin bilgi içerdiği düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak tanır (Karataş, 2015: 71).

Bu alan araştırmasında olasılık dışı amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi, detaylı veri kaynağı olabilecek birey veya bireylerle önce görüşme yapıldıktan sonra, araştırmacının benzer özelliklere sahip kişileri onların tavsiyeleri doğrultusunda keşfetmesi ve ardından başkalarını öğrenmesi ile süreç devam eder. Bu süreçte araştırmaya katılan bireylerin kartopu gibi genişleyerek ve tüm özelliklerini sergileyebilecekleri bir noktaya geldiklerinde, bu özellikleri yansıtacak birkaç kişiyi daha araştırma arayışlarına dâhil etmesidir (Ekiz, 2020: 116).

Kartopu örnekleme yöntemi; araştırma sürecindeki evrenden biri ile iletişime geçilir ve o evrende başka tanıdığı sorularak ona ulaşılır istenilen örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar bu süreç böyle devam eder.

Alan araştırmasının evrenini; tazelenme üniversitesinin eğitim koordinatörü aracılığıyla tazelenme üniversitesi öğrencilerine ulaştığı araştırmacının daha sonra kartopu yöntemi ile katılımcıların başka arkadaşlarını önermesi ile örneklem grubu oluşturulmuştur. Kartopu yöntemi ile örneklem büyüklüğü 16 tazelenme üniversitesi öğrencisinden oluşmaktadır. 16 katılımcı ile derinlemesine ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

2. ARAŞTIRMAYA KATILAN KATILIMCILARIN SOSYAL VE DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tazelenme üniversitesinde eğitim alan 16 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonunda ulaşılan veriler ile Tablo 14.'de katılımcıların sosyal ve demografik bilgileri oluşturulmuştur.

Tablo 14 Katılımcılara İlişkin Sosyal ve Demografik Bilgiler

Katılımcı Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Medeni Hali	Kiminle Yaşıyor
K-1	68	Kadın	Lise	Bekâr	Tek
K-2	75	Kadın	Ön Lisans	Evli	Eşi
K-3	69	Kadın	Lisans	Bekâr	Tek
K-4	67	Kadın	Lise	Bekâr	Aile
K-5	67	Kadın	Ön Lisans	Evli	Eşi
K-6	70	Erkek	Lise	Evli	Eşi
K-7	73	Kadın	Lisans	Bekâr	Tek
K-8	73	Kadın	Lisans	Dul	Tek
K-9	66	Kadın	Lise	Bekâr	Oğlu
K-10	64	Erkek	Lisans	Evli	Eşi
K-11	64	Kadın	Ön Lisans	Evli	Eşi
K-12	63	Kadın	Lisans	Bekâr	Tek
K-13	64	Kadın	Lise	Evli	Eşi
K-14	68	Erkek	Ortaokul	Evli	Eşi
K-15	70	Erkek	İlkokul	Evli	Eşi
K-16	70	Erkek	Ortaokul	Evli	Eşi

Katılımcılar 11'i kadın 5'i erkek öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların 5'i lise, 3'ü ön lisans, 5'i lisans, 2'si ortaokul ve 1'i ilkokul mezunudur. Katılımcıların 6'sı bekâr, 1'i dul ve 9'u evlidir. Katılımcıların 9'u eşi ile 1'i oğlu ile 1'i ailesi ile ve 5'i de tek yaşamaktadır.

3. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR

3.1. TAZELENME ÜNİVERSİTESİ'NE KATILAN BİREYLERİN DENEYİMLERİ

Çalışma kapsamında katılımcılara, yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan 16 soru sorulmuştur. Görüşmeler sonunda alınan cevaplar 8 ayrı başlık altında değerlendirilerek çalışmanın bulgular kısmına eklenmiştir.

3.1.1. Katılımcıların Tazelenme Üniversitesi'ni Öğrenme Kaynakları, Üniversiteye Katılma Nedenleri, Katılma Şekilleri, Eğitim Seviyelerinin Etkisi

Katılımcılara tazelenme üniversitesini hangi kaynaktan öğrendikleri sorulduğunda; katılımcılar üniversiteyi arkadaşlarından, çevrelerinden, caddelerdeki stantlardan ve sosyal medyadan öğrendiklerini, tavsiye ile geldiklerini belirtmişlerdir. Üniversiteye katılma nedenleri sorulduğunda merak ettiklerini, üniversite okumak istedikleri için geldiklerini belirtmişlerdir.

Arkadaşlardan duydum önceden bu üniversitede çalıştığım için ve burayı çok sevdiğim için kesinlikle gelmeye karar verdim (K2).

Sosyal medyadan duydum. Yani benim için güzel bir sosyal etkinlik olacağını düşündüm onun için geldim. Çağımızın hastalığı olan Alzheimer gibi hastalıklardan korunmak amacıyla geldim (K5).

Şehrin belli noktalarında işlek yerlerinde stantlar açıldı tanıtım yapıldı. Ben orada gördüm çok fazla ilgilenmedim. Daha doğrusu şöyle söyleyeyim 60 yaşını doldurmuş olmak ve okuryazar olmak okuryazar olma konusu bende bir soru işareti uyandırdı nasıl bir eğitim olacak çünkü çok farklı ucu açık üniversite mezunu da olabiliyor okuryazarda olabiliyor. Pek yararlı olamayacağını düşündüm. Açıkçası çok ilgilenmedim. Tabi bu uzunca bir zaman aldı. Mayıs ayı gibi başladılar tanıtıma ekim de kayıtlar başladı o arada kızım görmüş internet ortamında oda ilgilenmiş ve bana onun teşviki ile katıldım. Kızımın teşviki ile gittim iyide oldu. Öyle başladım (K8).

Benim Antalya’da bir arkadaşım vardı. Akdeniz Üniversitesi’nde böyle bir üniversitenin var olduğunu söyledi bana telefonda daha Eskişehir’de açılmamıştı. Açıldığı zaman dedi mutlaka bu üniversiteye yazılmanı istiyorum dedi. O okuyordu orada şimdi mezun oldu. Eskişehirliydi oda Antalya’da yaşıyordu. Tabi ben bunu araştırdım. Sonra arkadaşlarımla paylaştım bu haberi çok güzel dediler. 27. Olarak üniversiteye yazıldım. Sıralamada 100 kişi alındı. Ben 27. Olarak alınmışım. Arkadaşımdan duyduğum aktiviteler yaptıkları şeyler okulda çok güzel vakit geçirdiklerini söyledi. Ben de bunundan dolayı katılmak istedim (K12).

Eşimle ikimiz AVM de alışverişe gitmiştik. Orada 60 yaş ve üstü levhasını gördüm. Orada oturan kızımız bize bir dakika bakar mısınız? Dedi biz hemen yanına gittik eşim ile beraber anlattı tazelenme üniversitesini kayıt olmamı istediler. Ben de hiç tereddütlü etmeden kayıt oldum. Hatta eşim gelmek istemedi hayır dedim kızım dedim eşimi de yazar mısınız dedim ve ikimiz de yazıldık (K13).

Ben İstanbul’da yaşıyorum. Memur emeklisiyim. Zaten hayatı kaçıranlardan biriyim ailevi sebeplerden dolayı yani hayatı derken tahsili çok erken 1971 senesin de işe başlamak zorunda kaldım. Tam lise çağında iş hayatına atılmak durumunda kaldım. Ondan sonra ha yapayım ha yapayım derken olmadı. Evlilik şu bu derken olmadı. O arada benim idolüm rahmetli Kemal Sunal’dır. Ben hayatı kaçırdıktan sonra devamlı kurslara attım kendimi ama olmadı tatmin olmadım onlarla sonra tabi memuriyetten 2014 yılında emekli oldum. 42 sene çalışıp emekli oldum. Çocuklarım da büyüdü. Çocuklara dedim ben eğer bir üniversite fırsatı varsa dedi Kemal Sunal ihtiyar okudu ben niye okumayayım dedim eğer bir üniversite fırsatı yakalarsam hangi şehirde olursa oluşun gideceğim haberiniz olsun dedim. İzin var mı dedim çünkü insan yaşlanınca çocuklarından izin almak zorunda kalıyor. Onlarda tamam baba dediler. Eskişehir’de 2018 yılında Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesi açılacaktı diye duydum. Hemen apar topar telefon ettim. Üniversitemizin kurucusu bölüm başkanımız koordinatörümüzün asistanı çıktı telefona ben İstanbul’dan arıyorum dedim. Şartlarınız nedir? Durum nedir? Hepsini öğrendim. Ama dedi dolmak üzere lütfen beni kaydedin hemen geliyorum. Apar topar İstanbul’dan geldik hanım birlikte. Eskişehir’e sırf bunu için geldim burada 3 senedir buradayım okul için geldim (K14).

Katılımcılara katılma şekilleri yani kiminle birlikte katıldıkları sorulduğunda kimi eşi ile kimi tek başına kimi de arkadaşları ile birlikte katıldıklarını belirtmişlerdir.

Eşimle katıldım (K10,K13).

Arkadaşım ile katıldım. 4 arkadaş ile katıldım. Bir arkadaşımı kaybettim. O da 3.sınıfta olacaktı ama maalesef kaybettik. Biri de Alzheimer yaklaştı böyle pek algılaması yoktu biz şimdi 2 arkadaş devam ediyoruz (K1).

Arkadaşım ile beraber katıldım (K2,K5,K11).

İki arkadaşım ile katıldım. Onlarda benim gibi emekli öğretmendirler. Kayıt sıralamamız bile peş peşe oldu (K12).

Ben kendim katıldım (K4,K7).

Kendim katıldım. Eşimin yaşı tutmuyordu. Sadece ben yazıldım (K14).

Hanım ile gittim ben en başında hanımı da kaydettik ama imza gününe gelmeyince o kaldı. Ben tek katılmış oldum (K15).

Görüşmede katılımcılara eğitim seviyelerinin tazelenme üniversitesinde olmalarını nasıl etkilediği sorulduğunda; kimi katılımcılar bunun bir etkisi olmadığını kimi katılımcılar konuları daha iyi anlayabildiklerini ve etkisinin olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Üniversite mezunu olmam olumlu etkiliyor. Şöyle söyleyeyim ben üniversite mezunuyum uzun bir iş hayatım oldu. Her şeyi bildiğimi zannediyordum ama her şeyi bilmediğimi anladım yeni bilgiler yeni konular yeni arkadaşlar yeni ortam benim hayatımı 180 derece değiştirdi. Daha bir olumlu etkiledi bakış açım değişti her gün yeni bir şey öğrenme heyecanı yaşamaya başladım. İnsanlar hep şaşırarak öğrenir her şeyi doğduğunda da bir şey öğrenir a harfini öğrenir şaşırır bizde belli bir süreden sonra her şey bitti şaşırmıyoruz derken şaşırmayı yeniden yaşamaya başladım çünkü yeni bilgiler öğrenip yine şaşırmalara başladım. Ben diyorum ki bu şaşırmamalar hiç bitmesin hep yeni bilgiler öğrenelim (K3).

Çok fazla fark etmiyor. Yani pozitif yönde veya negatif yönde hiçbir şeyi etkilemedi. Yani lise eğitimi olmasının yani ilkokul mezunu olan bir kişi bile anlayabilir anlatılanların hepsini (K6).

Hiç etkilemedi o kadar adapte oldum ki sanki liseyi de okumuşumda ondan sonra gelmişim gibi hissettim. Hiçbir hele hele hocalarımdan asla bir şey görmedim. Arkadaşlarımdan da varsa bir şey belli de eden olmadı. Zaten buna okuryazar veya ilkokul mezunu olmak bu tazeleneme üniversitesinin şartı o sebepten dolayı ne kendim etkilendim ne de hocalarımdan veya arkadaşlarımdan böyle bir şey yaşamadım (K14).

Bir eksiklik duymadım. Mezuniyetimden dolayı herhangi bir eksiklik hissetmedim (K15).

Bazı katılımcılar ise, eğitim seviyesinin önemli bir etkisi olduğunu, belli bir seviye yapısında olmanın gerektirdiğini ve anlatılan bilgilerin anlaşılmasında destek olduğunu belirtmişlerdir.

Tabi ki eğitim seviyemin belli bir yerde olması öğretmenlerinin anlattıklarını daha doğru anlamamı sağlıyor. Unuttuklarımı hatırlıyorum. Bilmediklerimi de daha bilinçli olarak soruyorum. Hiç bir şey bilmeyen insan soru da soramaz neyi nasıl soracağını bilmez tabi ki eğitim seviyemizin katkısı var (K7).

Önceden öğrenilmiş bilgilerin bence yen öğrenilecek ve kazanılacak bilgilere, deneyimlere mutlaka katkısı fazla olacak ve öğrenimi kolaylaştıracaktır. Yani belli bir yapının olması şimdi hem bilgilerin tazelenmesi hem yeni bilgiler açısından bir destek olarak kavramayı kolaylaştırıyor (K8).

Eğitim seviyesi çok iyi şeyler sağlıyor tabi ki şöyle hocalarımız anlattıklarına daha vakıf oluyorsunuz. Şimdi geçmişten de gelen bir eğitim olduğu için etkisi var (K12).

3.1.2. Tazelenme Üniversitesi'nin Katılımcıların Sosyal Çevrelerinin ve Yeni Sosyal Yaşamlarının Oluşumuna Etkisi

Katılımcılara tazelenme üniversitesinde olmalarının sosyal çevreleri tarafından nasıl karşılandığı sorulduğunda; katılımcıların tümü ailelerinin, arkadaşlarının, eşlerinin bunu çok olumlu karşıladığını ve kendilerini desteklediklerini belirtmişlerdir.

Çok mutlular, torunlarım çok takdir ediyorlar eşim son derece destekliyor (K5).

Çok gurur duyuyorlar, çok övünçle bahsediyorlar hele torunlarım süper babaanne deyip duruyorlar (K7).

Onlar benim adıma çok mutlular mesela çocuklarım, eş ve dostlarım diyorlar ki keşke biz de girebilsek ben çok arkadaşımı okula yazdırdım (K12).

Üniversiteye başladım deyince bana şaşıyorlar. Dedim okumanın yaşı yok onun için okuyorum dedim ve onlarda beni tebrik ettiler. Bilseydik biz de gelirdik diyenler var çevremdeki dostlarım (K15).

Katılımcılara tazelenme üniversitesinin yaşlılık döneminde sosyalleşmelerine nasıl bir etkisi olduğu sorulduğunda; katılımcıların çoğu olumlu bir etki yarattığını, daha fazla sosyalleştiklerini, yeni dostlar edindiklerini, çevrelerinin genişlettiklerini, yalnız kalmadıklarını belirtmişlerdir.

Zaten sosyal bir insanım ama daha bir sosyal oldum. Burada tiyatro da var tiyatroları seyretmeye geliyoruz. Sinema var filmleri seyretmeye geliyoruz. Etkinliklerde rol alıyoruz. Bizde katılıyoruz. Kendimizi göstermeye çalışıyoruz. Bu benim sosyal hayatımı muazzam değiştiriyor. Hatta çocuklarım bana şikâyetle bulunuyorlar ne zaman yüzünü göreceğiz diye o kadar doluyum ki eve bazen geceden geceye gidiyorum. Oradan oraya koşturan biri oldum ve bunu seviyorum ben (K3).

Çevre edindim. Yeni hocalar tanıdım yeni arkadaşlar edindim onlarla çok güzel zaman geçiriyorum bilgi paylaşımında bulunuyoruz. Bilgi edindim arkadaş edindim (K4).

Çevrem daha bir genişledi. Zaten ben sosyal bir insanımdır. Ama bu daha da arttı. Buradaki arkadaşlarımın hepsini okuldan tanımış oldum. Çevrem daha genişledi (K9).

Katılımcılara tazelenme üniversitesindeki arkadaşları ile ders dışında neler yaptıkları sorulduğunda; katılımcılar etkinlikler düzenlediklerini, tiyatro ve sinemaya gittiklerini, doğum günü etkinlikleri, arkadaşları hasta olduklarında onlara ziyaret etmek gibi birçok etkinlikler düzenlediklerini böylece okul sonrasında da birlikte olduklarını belirtmişlerdir.

Ders dışında gruplarımız var sosyal medya vasıtasıyla whatsapp aracılığıyla haberleşiyoruz. İşte bugün bir doğum günü etkinliği oldu. Onun dışında konserler, konferanslar oluyor. Birlikte haberleşip katılıyoruz (K8).

Ders dışında sosyal faaliyetlerin tamamında bulunuyorum. Mesela doğum günü etkinliği, arkadaşımızın sağlığı ile ilgili etkinlik, hasta ziyaretlerine gidiyoruz. Ev ziyaretlerine gidiyoruz. Bu arkadaşlarımızın ne tür ihtiyaçları var ise karşılamaya çalışıyoruz. 2019 yılında korona geçirdik o aşamada bir sürü korona rahatsızlığı olan arkadaşlara destek verdik. Birlikteliğimiz okul dışında hiç kaybolmuyor (K10).

Etkinliklerimiz çok fazla oluyor. Hemen hemen okulda da okul kapansa da sürekli birlikte oluyoruz. Yaş günü etkinlikleri, geziler ve konser etkinliklerine birlikte gidiyoruz (K13).

3.1.3. Tazelenme Üniversitesi'nin Katılımcıların Kendilerini Hissettikleri Yaş Üzerine Etkisi

Katılımcılara tazelenme üniversitesine başlamadan önce kendilerini kaç yaşında başladktan sonra kaç yaşında hissettikleri sorulduğunda; kimi katılımcılar kendilerini şimdiki yaşlarından daha genç hissettiklerini, kimi katılımcılar ise bir farklılık hissettirmediklerini zaten kendilerini her zaman genç hissettiklerini belirtmişlerdir. Burada bireylerin biyolojik olarak değil psikolojik olarak kendilerini genç hissettikleri belirtilmiştir. Kimi bireyler ise her zaman psikolojik olarak genç olduklarını belirtmişlerdir. Bireyde sadece yaş olarak değil aynı zamanda bilgi açısından farklılık hissedildiği de belirtilmiştir.

Kendimi o zamanlar 70 gibi hissediyordum şuanda da 50-55 gibi hissediyorum daha genç hissediyorum (K3).

Başlamadan önce kendimi iyi, güzel ve enerjik yaşlarda hissediyordum ama şimdi bu okula başladığımdan beri çok çok daha dinç, yararlı ve genç hissediyorum (K5).

Normal yaşımda hissediyordum ama başladıktan sonra kendimi en az 40 yaşında hissediyorum (K12).

Daha böyle kendimi işe yaramaz daha yaşlı hissediyordum ama tazelenme üniversitesine yazıldıktan sonra kendimi daha genç, dinamik ve güçlü hissetmeye başladım (K13).

Yaştan daha ziyade bilgi amaçlı kendimi çok farklı arz ettim. Bilmediğimiz bir sürü bilgiler oldu. Ben 45 yıl kamu personeli olarak çalıştım ama bu üniversite beni daha da yenilendirdi. Hakikaten eğitim yönünden bana çok katkısı oldu (K10).

Değişiklik yok. Hiçbir değişiklik yok ben de hiçbir değişiklik yok bireysel olarak. Ben daima dışa yönelik bir insanım öyle olduğum için ben her ortamda daima mutluluk saçmaya çalışırım onun için benim adıma yaş olarak pek bir değişiklik yok (K6).

Ben bugün ki yaşımın evrelerini dolu dolu yaşadım. Gerektiği gibi yaşadım onun için tazelenme üniversitesi süreci de devamlılık arz ediyor yaş yönünden marjinal bir değişiklik olmadı (K7).

Yaş bu kronik yaş biyolojik yaş yani çok fark etmedi benim için zaten hareketli bir insandım. Daha çok çevremden duyduğum kadar olduğum yaştan daha genç görüldüğüm hep söylenir. Çok bir farklılık olmadı sanırım yani çevrem de tepkisine dayanarak söylüyorum. Yaş olarak fark etmedi diyebilirim (K8).

Katılımcılara tazelenme üniversitesinde olmanın kendilerinde nasıl bir etki bıraktığı ve nasıl hissettirdiği sorulduğunda; katılımcıların tümü olumlu ve çok güzel bir duygu hissettirdiklerini belirtmişlerdir. Olumsuz bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir.

Ben üniversiteliyim keyfi çok güzel bir his ve üniversiteli olmak tazelenme üniversiteli olmak ayrıcalıklık diyebilirim (K9).

Burada olmak bana mutlu hissettiriyor. Aşırı derecede arkadaşlık, dostluk edindim. Birliktelik oluştu ve birbirilerimizin tamamlayıcısı olduk (K10).

Burada olmak benim 60 yaş ütü değil de ben mesela 40 yaşında bir üniversite okuyorum gibi hissediyorum ben. Öyle bir etki var bende. 40 yaşında oğlum var. Bana şunu dedi; anne diyor hakikaten diyor zaten aktiftin bu okul 3 senede 3 katladı aktifliğini diyor. Bu okul bana hayatımı en iyi şekilde nasıl yaşayabilmeyi yani bilinçli yaşlanmayı öğretti (K12).

Çok güzel hissettiriyor. Mutluyum. Bizim yaşlarımızda mutluluk kelimesini pek duyamazsınız yani 70 yaşında bir inşadan röportaj yaptığınızda ben mutluyum şeklinde bir kelime pek zor kullanır. Bu üniversite mutluyum cümlesini kurduruyor. O yüzden mutluyum. Birde şöyle bir durum onu eklemeden geçemeyeceğim burada ki enerji ve mutluluk ayriyeten sabır, anlayış benim bu evime de yansıdı evimde de başka bir insan olmaya başladım. Eskiden sertken daha hoşgörülü oldum beni değiştirdi. Şimdi evimdeki herkese torunlarıma, kızlarıma ve eşime daha hoşgörülü oldum (K14).

Burada olmak mesela bu 4 yılı bitirebilirsem bir 4 yıl daha fazla yaşama imkânı verdi diyebilirim o derece etkiledi öyle hissettirdi (K16).

3.1.4. Tazelenme Üniversitesi'nin Aktif Yaşlanma Sürecine Etkisi

Katılımcılara tazelenme üniversitesinin yaşlanma sürecine etkisi sorulduğunda; bazı katılımcılar tazelenme üniversitesinin onları çok olumlu etkilediğini ve yaşamlarında önemli değişikliklere neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu olumlu etkilerin ve değişikliklerin; sosyal açıdan yeni arkadaşlar edinme, spor derslerinin sağlık açısından etkisi, yeni bilgiler edinme, yeni yeteneklerin keşfi ve daha üretken, aktif ve de kaliteli yaşlanma şeklinde sayılabilir. Bazı katılımcılar ise gençlik dönemlerinden bu yana zaten çok aktif bir yaşam sürdürdüklerini tazelenme üniversitesinin onları çok fazla etkilemediğini ancak yine de yeni bilgiler ve kazanımlar açısından etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Ben zaten spor yapıyordum ama burada yaşıma göre güzel spor yapmayı öğrendim. Yeni öğrendiğim bilgileri hayatımda denemelere başladım. Yeni arkadaşlarla gezilere başladım. Muazzam etkiledi diyebilirim. Günlerim daha bir hızlı geçiyor. Çok aktif ve üretken olduğumu hissediyorum (K3).

Tabi ki çok etkiledi yüzde elli sosyalleşmemi arttırdı. Bir kere arkadaş edindim. Okulda tanıdım ve güzel anlaştık inşallah güzel bir şekilde devam eder. Edindiğim arkadaşlarla gerek okulda gerek dışarda konferanslar, konserler bir takım kültürel etkinlikler mesela fidan dikimi gibi grup halinde arkadaşlarımızla gittiğimiz etkinlerimiz oluyor. Bunlar eğlenceli ve güzel yönleri ile etkiliyor (K7).

Ben zaten çok aktif bir insanım mesela doğa yürüyüşleri yaptım uzun yıllar, farklı kitaplar okuyarak değerlendirdiğimiz gittiğim bir okuma grubumum var. Bu gruplarla arkadaşlar edindim. Sosyal çevrem genişledi. Tabi bunlar sınırlı bu gruplarla olmadığım zamanlarda evde olduğum zaman kendime çok fazla özen göstermiyordum. Ama şimdi bu okul ile sokağa çıkmak için bir sebebim var. Hem kendime hem çevreme saygı açısından bir giyinme bir çeki düzen verme ihtiyacı duyuyorum. Bir düzene girdi yaşamım derslere gidip gelerek yaşamımı programlamaya başladım. Emekli olduğum için şuan yaşamında bir program var ve bununla yaşıyorum (K8).

Daha sağlıklı oluyorum. Örneğin tazelenme üniversitesinde verilen spor dersleri beni daha çok geliştirdi. Haftada bir de olsa bu spor etkinlikleri beni alıştırdı (K10).

Öyle böyle etki etmiyor. Ben mesela 64 yaşındayım ben tiyatro yeteneğim olduğunu bilmiyordum. Şuan da tiyatroda oynuyorum. Sporda yarışmalara katıldım mesela bayrak yarışında birinci oldum. Böyle bir yeteneğim olduğunu bilmiyordum. Yeteneklerimi ortaya çıkardı (K11).

Yüzde doksan diyebilirim. Bir kere ben tazelenme üniversitesi ile beraber spor yapmaya başladım. Normal emekli olsaydım bugün gitmeyeyim diyebilirdim. Bir defa tamamen spor yapmayı öğrendim. Yürüyüş yapmaya başladım. Yani spora ilgim arttı. Mükemmel bir aktiflik getirdi okul bana diyebilirim. Yaştan ziyade ruhu gençleştirdi (K14).

Tabi daha bir zinde oldum. Talebe olmak bile insanı psikolojik olarak etkiliyor. Şimdi bir talebe olarak gidip gelmek var bir de talebe olmadan yaşamak var. Şuan yaşıım 70 işim bitmiş diyerek gezecektim ama şuan okuyorum. Daha aktif ve üretken oldum. Hayatıma bir şeyler katıyorum ve öğreniyorum (K15).

Ben zaten 20 yıldır sporun içinde olduğum için aktif bir yaşamım var. Bana aktif yaşlanma da faydası eğitim odaklı olması oldu. Çok şeyler öğrendim. Yeni bilgiler, bildiğim yanlış şeylerin doğrusunu öğrenmem gibi... (K4).

Aktif yaşamıma yani çok fazla etkileyen bir yönü olmadı. Ben sporumu devamlı yapıyordum. Her türlü sosyal ve kültürel işlerle ilgileniyordum. Sadece yaşamımda değiştirdiği ilgilenme açısından bana faydası oldu. Sosyal ortam arkadaş edindim. O yönden faydası oldu diyebilirim (K6).

Hareketli, aktif bir insandım ama çok daha fazlası oldu. Kendime güvenim daha çok arttı. Önceden de çok neşeli biriydim ama kendimi ifade edemeyen bir yapım vardı. Tazelenme üniversitesi bu açıdan beni çok değiştirdi (K13).

Bir katılımcı, tazelenme üniversitesinin aktif yaşlanma sürecine etkisini sağlık açısından önemli bir katkısı olduğunu belirtmiştir. Kendisinin solunum yolu rahatsızlığı olduğunu ve burada aldıkları spor derslerinin rahatsızlığına iyi geldiğini dolayısıyla yaşlanma sürecini sağlıklı, kaliteli ve aktif yaşayabildiklerini belirtmiştir.

Çok güzel katkı sağladı. Benim KOAH rahatsızlığım vardı. Mümkün olduğunca spor ve egzersiz derslerine katılmaya çalıştım. Daha iyi hissettirdi (K16).

3.1.5. Tazelenme Üniversitesi'nin Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkisi

Katılımcılara tazelenme üniversitesinin yaşam boyu öğrenmeye etkisi sorulduğunda; katılımcılar yaşam boyu öğrenme açısından bunun çok etkili bir proje olduğunu ve yeni bilgiler öğrendiklerini, yeni kazanımlar edindiklerini belirtmişlerdir. Bilgilerin özellikle sağlık açısından yararlı olduğunu ve yanlış bildikleri ya da yeni öğrendikleri bilgileri yaşamlarında uygulamaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bu zamana kadar ilgi alanları olmadığı alanlarda yeni bilgiler öğrendiklerini ve kazanım sağladıklarını da belirten katılımcılar bilgilerin tazelenmesine imkân sağlama açısından da yararlı bir proje olduklarını belirtmişlerdir.

Bu projeyi çok gerekli buluyorum çünkü bazı merak ettiğim soruların cevabını burada buldum. Örneğin diş doktorumuz gelmişti ben bilmiyordum 3 dakika dişlerin fırçalandığını hangi diş macunları uygundur? Çok şeyler öğrendim ve bunu yaşamıma geçirebildim (K2).

Çok isabetli bir proje olarak görüyorum. Bizler öğrenmeye açız yeni bilgiler öğrenmek bizim sosyal yaşantımızı etkilediği gibi aile içinde hareketlerimizde, çocuklarımıza karşı tavırlarımızı hepsini etkilediği için önemli buluyorum. Çevreme de bunu söylüyorum evde oturup kalmayın gelin bakın üniversitenin bütün imkânlarını kullanın havasını soluyun değerli hocalarımızdan değerli bilgiler öğrenin bunları yaşantınıza katın diye tavsiye ediyorum (K3).

Tabi ki öğrenmenin yaşı yok. En basitinden şimdiki nesil gençler dijital teknolojik yönden bizden çok daha ilerideler. Ama onların bilmedikleri bir şeyler var. Konuşma, sohbet esnasında araya girip de onlara bir şeyler söyleyince vay babaannem bunu da biliyormuş diyorlar mesela onun için öğrenmenin yaşı yok diyorum. Bilmek çok güzel bir duygu bu açıdan bu projeyi olumlu buluyorum (K7).

Kimi gerçekten çok dikkatli herkes her notu alıyor. Gözden geçiriyor. Ben bunu kısmen yapıyorum. Tekrar tekrar yapıldığı zaman mesela demans gibi hastalıklara tedbir oluyor. O bilgileri tazelemek işte İngilizce olsun spor olsun yani tekrarladığımız sürece bunun faydası oluyor getirisi oluyor. Algıların açık olması lazım yani aman gideyim de arkadaş çevrem olsun sohbet edeyim olayı değil oradan bir şeyler almak çok önemli ve bunu alıyoruz yani bilgi anlamında öğreniyoruz. Oraya gelen hocalar bize bir şeyler anlatıyor. Ama 60 yaş bunu başarıyor mu? Başarıyor bunu arkadaşlarımdan da görüyorum (K9).

İnsanlar çok bilgileniyor. Hocalara sorular soruyoruz. Öğreniyoruz. Mesela ilkokul mezunu olan arkadaşlarımız bile o kadar çabalyorlar ki bir şeyler öğrenelim bütün derslerden bir şeyler kapalım diye çaba sarf ediyorlar. Çok etkili bir proje oluyor. Yaşamı boyunca bir öğrenme durumu yaşıyor (K13).

Öğrenmenin yaşı yok deyimi bu tazelenme üniversitesi için söylenmiş bir söz oldu. Burada öğrenmenin yaşının olmadığını gördük. Hukuk görüyoruz mesela ben şahsen hukukla ilgilenmedim. Eczacılık görüyoruz tuttuğum defterde o kadar faydalı bilgiler var ki. Hep burada öğrendik (K14).

Ben olumlu bakıyorum. Türkiye'nin her tarafında keşke olsa diyorum. Kim düşünmüşse çok güzel bir proje olmuş. İnsanları hem bilinçlendiriyor. Hem özgüvenlerini kazandırıyor. Spor, kültürel etkinlikleri ve birçok daha dersler var çok etkili oluyor. Mesela hukuk dersi alıyoruz ama biz o dersi alırken savcı mı olacağız hayır en azından başımıza bir şey geldiğinde nasıl davranacağını nasıl yollar takip edeceğini öğreniyorsun bu çok önemli bir durum oluyor (K15).

3.1.6. Tazelenme Üniversitesi'ndeki Derslere, Öğretmenlere ve Etkinliklere Katılımcıların Bakışı

Katılımcılara tazelenme üniversitesindeki derslerin içeriklerini nasıl buldukları sorulduğunda; az sayıda katılımcı dışında katılımcıların büyük bir bölümü derslerin tümünün oldukça faydalı olduğunu, derslerin içeriklerinin ihtiyaçları ile uyumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Benim babam Alzheimer hastası idi sekiz sene ben baktım. Alzheimer'ın kitabını yazabilir yani o kadar birebir yaşadığım için bu tazelenme üniversitesi bana o kadar güzel şeyler kattı ki Demans ve Alzheimer olmamak için devamlı meşguliyet kazandırdı. Müziği, tiyatrosu, sporu ile her şeyi ile çok etkili oluyor (K1).

Katkısı mutlaka oldu. İçerikleri daha çok sadeleştirilmiş belli bir yaş grubuna hitap edecek şekilde düzenlenmiş çok güzel bir durum. Bizim hem anlayabileceğimiz hem yararlanabileceğimiz ölçüde bir ders oluyor. Mesela hukuk dersi çok geniş bir kavram ama onun sadece bizi ilgilendiren yönleri mesela miras hukuku gibi paylaşma gibi bu şekilde bize uygun şekilde düzenlenmiş çok güzel bir şey öğrenmemizi ve geçmiş bilgilerimizi hatırlamamızı kolaylaştırıyor (K8).

İçerikler güzel onları özellikle bize derse gelmeden önce hazırlıyor hocalar sunumlarını ne yapacaklarını onlar için emek veriyorlar. Bize hitaben bizim anlayabileceğimiz dilde çok güzel açıklayarak anlatıyorlar her şeyi mesela beyin egzersizi olsun kanserle savaş olsun ve psikoloji gibi dersleri güzel anlatıyorlar. Dersler güzel ve faydalı geçiyor (K9).

Derslerin konularını çok değerli buluyorum. Benim ihtisasım yabancı dil olduğu için yabancı dil haricindeki derslerin bana çok katkısı oldu. Kendimi bu derslerden aldığım eğitimlerle bazı eksikliklerimi giderdiğimi ve bilgilerimi tazelediğimi fark ettim. Üniversite yönetiminin bizler için bu dersleri seçmesi hakikaten çok isabetli bir program olmuş (K10).

Derslerin içeriklerinin katkısı çok güzel mesela fotoğrafçılıkta ben daha ileriye gittim. Ben kurs almış olmama rağmen hocamızın derste gösterdikleri ile kendime yeni bilgiler kattım. Kanserden korunma ile edindiğim bilgilerle daha düzgün beslenmeye başladım. İngilizce derslerinde bilgilerimi tazelemiş oldum turlara gittiğimde kendimi ifade edebiliyorum. Hukuk dersi gördük hukuk dersi

bizim için mesela bir kaza yaptık o kazada nasıl kendimizi savunacağız neler yapacağız onu öğrendik bizimle ilgili konular anlatıldı (K12).

Çok yararlı buluyorum. Mesela ben ilk defa yaşamımda gastronomi gördüm. Benim hiç bilmediğim şeyleri biraz da tabi mutfakla ilgisi olmayan birisiydim ben, onun için şaşırdım ve öğrenmeye çalıştım benim ödevimim damla sakızlı muhallebi yapmaktı. Onu yaptım ve hocama sordum nasıl bulduğunu o da çok güzel yaptığımı söyledi. Tabi çok sevindim. Başka örnek olarak arkeoloji hocamız var bırak Türkiye'yi dünyadaki kazıları biliyor. Çok şey öğrendik. İlgi alanım değildi ama arkeoloji hocamız sayesinde dersin içeriği de ilgimi arttırdı (K14).

Katılımcı 7 ise, ders içeriklerinin yüzeysel ve temel seviyede olduğunu nedeninin ise her eğitim düzeyinden bireylerin bu okulda olmasından dolayı herkesin anlayabileceği seviyede tutulduğunu kendisi açısından ise derslerin biraz daha tekniğine değinerek ileri seviyede olması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir.

İçerik olarak her eğitim düzeyinden insan var sınıfımızda genellikle eğitim seviyesi yüksek ama eğitmenler tabi ki belli bir düzeyde giriyorlar çok tekniğe fazla giremiyorlar doğal olarak ama biraz daha üst düzey olsa ben daha memnun olurum (K7).

Katılımcılara tazelenme üniversitesinde aldıkları sağlık ile ilgi derslerin onlara katkısının olup olmadığı sorulduğunda; kimi katılımcılar sağlık konusunda yeni bilgiler öğrendiklerini, öğrendikleri bilgileri yaşamlarında uygulamaya başladıklarını ve de yanlış bildikleri birçok şeyi de düzelterek doğrusunu uygulamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Akıllı ilaç kullanımı dersinin hocası yaşamımda o kadar büyük bir yer kapladı ki biyolojik olarak vücudumuzdan bir takım şeyleri kaybediyoruz bunu inkâr edemeyiz ama hocamın dolaylı olarak bize yükleme yapmamız gereken vitamin olsun hap olsun omega olsun bunları önerdiğinde ben almaya başladım ve kendimi daha enerjik hissettim. Belli aralıklarla ilaçlarımı aldığım zaman vücudumun daha sağlıklı olduğunu hissediyorum. Egzersiz dersini yapıyordum ama şimdi daha fazla yapmaya başladım. Bir sürü bilgileri öğrenip onları yaşamımda kullanmaya başladım. Mikrobiyoloji olsun diğer derslerimiz olsun çok faydalı dersler oldu (K3).

Ben kanser hastasıyım. Bu dersler ile daha güzel beslenmeyi öğrendim. Mesela fitoterapi de otların birbiri ile karışımını öğrendim. Sağlık durumuma işte moral çok önemli bu üniversite de bana acayip iyi geldi. Moralim çok iyi. Bu ilaç kullanımları, beyin egzersizleri, psikiyatri ondan sonra kanserle mücadele diye bir dersimiz vardı hem üzüldüm hem sevindim yani güzeldi yaşama bağlanmayı öğrendim. Hastalığımı düşünmeden yaşama daha güzel tutunuyorum diyebilirim (K11).

O kadar çok doğru olarak bildiğim şeylerin yanlış olduğunu öğrendim. Mesela çayın şekersiz içilebileceğini, limonun çaydaki zararlı maddelerini yok ettiğini, dişlerimizin iki üç dakika fırçalanması gerektiğini o kadar çok şey var ki saymakla bitmez. Dersler çok şey kattı diyebilirim. Sağlık bilgimi etkiledi. Yeni şeyler öğrendim ve uygulamaya başladım (K13).

Şunu öğrendim. Mesela hocamız akıllı ilaç kullanımı ve eczacılık da bana hocamdan kalan bir şey kesinlikle kâğıt bardaktan sıcak içecek içmeyin dedi. Nedenini sordüğümüzda dedi ki kâğıt bardakların içinde mikron inceliğinde naylon kaplı olduğu için sıcak delip akmasın üstünüze diye fakat sıcak döküldüğü zaman o naylonu eritiyor ve siz naylonlu çay içiyorsunuz dedi. Ben bir daha da kâğıt bardaktan sıcak bir içecek içmiyorum. Bana kazandırdığı bu oldu yani tazelenme üniversitesinin bu durumu bile bana çok değer kattı (K14).

Şuanda kullandığım ilaçlarım var. Bunları daha bir bilinçli kullanmaya başladım. Saati saatine kullanıyorum eskiden bir alıp bir almıyordum ama bu dersler beni etkiledi ve dikkat ediyorum (K15).

Kimi katılımcı ise edindikleri bilgilerin sınırlı düzeyde kaldığını ve zaten bu bilgileri kendisinin kitap okuyarak bu bilgileri edindiğini yine de bazı alanlarda yeni bilgiler öğrendiğini ifade etmiştir.

Hiç etkilemedi desem herhalde doğru olur çünkü ben kitap okumayı çok seviyorum bilimsel kitapları da felsefi kitapları da bu ortalama bir düzeyde ders verdikleri için bildiğim şeylerdi aşağı yukarı onun için çok etkilemedi. Ama tabi ki yeni öğrendiklerim oldu inkâr edemem (K7).

Katılımcılara, eğitmenlerle derste ve ders dışında nasıl bir etkileşim ve iletişim içinde oldukları sorulduğunda; katılımcılar eğitmenlerle etkileşim ve iletişimlerinin çok iyi olduğunu, derslerde soru cevap şeklinde derslerin işlendiğini, derslerin eğlenceli

geçtiğini, ders dışında ise bazı öğretmenlerle görüştiklerini, birlikte etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Eğitmenlerimizle de etkinlikler yapıyoruz. Geliyorlar ve bizlerle birlikte oluyorlar. Onlarda bizden çok mutlu üç senedir gelen bütün hocalarımız çok mutlular. Derslerde herkes anlatıyor soru sorarak anlatım yapılıyor. Derslerin bazen bitmesini istemiyorum (K1).

Eğitmenlerle aram iyi benim çünkü sınıf temsilcisiyim ben o yüzden diyalogum daha farklı oluyor. Daha bir sıcak yaklaşıyorum onlarla ama asla mesafemi bozmuyorum. Dışarıda da görüştüğüm hocalarım var. Onlarla sosyal medyadan takip ediyoruz ve özel günlerimizi kutluyoruz (K3).

Ders içinde oldukça olumlu onların açısından da hatta diyorlar ki diğer gençlerle olduğumuzdan sizinle daha heyecanlı daha mutluyuz bunu hemen hemen her hocamız söylüyor. Bu da bizi daha mutlu kılıyor. Onlar içinde bir yenilik yalnız tabi gönüllük esasına dayandığı için zamanları sınırlı çok büyük bir fedakârlık bizim için zamanlarından ayırıp hiçbir karşılık beklemeden bunları yapmaları büyük fedakârlık onun için yani ders dışında çok fazla bir şeyimiz yok ama okul içindeki iletişimimiz çok çok iyi (K8).

Derste tabi ciddi olarak derslerini sunuyorlar biz de ciddi olarak sorularımızı soruyoruz cevaplarımızı alıyoruz. İletişimimiz gerektiği gibi oluyor. Derste öğrenci öğretmen iletişimi kuruyoruz. Ders dışında da sohbetlerimiz yapıyoruz (K13).

Çok iyi değerlendiriyorum. Dersle ilgili istediğimiz soruyu sorup cevabımızı alıyoruz. Hiç kimseye ayrımcılık yapmadan güzel dersler işliyoruz (K16).

Katılımcılara, tazelenme üniversitesinin organize ettiği sosyal aktivitelerin olup olmadığını, bu aktivitelere katılıp katılmadıkları ve bunları nasıl buldukları sorulduğunda; tüm katılımcılar sosyal aktivitelerin olduğunu, bunları olumlu bulduklarını, bu aktivitelere mümkün olduğunca katılmaya çalıştıklarını, bu aktivitelerin kendilerini olumlu şekilde etkilediğini belirtmişlerdir.

Tiyatro var ben mesela tiyatrodaki korodayım 68 yaşında bendir çalmaya başladım. Tiyatro olsun gezi olsun ikinci baharımızı yaşıyoruz bu etkinliklerle... (K1).

Katılıyorum. Çok da yerinde buluyorum. Eğitime katkı veriyor. Örneğin uzayla ilgili bir müzeye gittik uzay dersimizle bağlantılı idi oraya tek başıma gitmemiştim daha önce şimdi hep beraber gittik. Çok şeyler öğrendik tabi (K2).

Çok güzel buluyorum. Mesela gezi düzenleniyor Sazova kültür parkına gittik sonrasında orman haftası dolayısıyla üç nesil birden ağaç dikmeye gittik ilkokul, lise ve bizler olarak üç nesil ağaç dikmeye gittik. Görmediğimiz yerleri gördük. Müzelere gittik (K4).

Katılıyorum. Mesela yemekler düzenliyoruz. İftar yemeği yapıyoruz. Ayrıca topluca yemeklere kahvaltılara gidiyoruz. Eğlencelere gidiyoruz. Hocalarımızı da davet ediyoruz. Kendimizde sık sık buluşuyoruz (K9).

Sosyal aktiviteler var. Örnek verebilirim. Ağaç dikme aktivitesine katıldım çok güzeldi. Ormana giderek ağaç diktik. İftar etkinliği oluyor. Konser etkinlikleri, tango grubu etkinliği oluyor (K12).

Katılıyorum. Hepsine katılmayı istiyorum. Mesela tiyatro etkinliği yapıyoruz. Muğla'ya gittik orada tiyatro yaptık. Spor etkinliklerinde olimpiyatlara katıldım. Ağaç dikme etkinliğine katıldım. Hayvanlarla ilgili mama gibi etkinliklere katıldım. Mesela arkadaşlarımız hastalanıyor onlara ziyaret yaparak moral veriyoruz destek oluyoruz (K11).

3.1.7. Tazelenme Üniversitesi'nin Kampüs Ortamında Olmasının Katılımcılar Üzerine Etkisi

Katılımcılara tazelenme üniversitesinin genç kuşakların olduğu kampüs ortamında olmasının onlar üzerinde ne tür bir etkisi olduğu sorulduğunda; kimi katılımcılar bunun kendilerini olumlu yönde etkilediğini kimi katılımcılar ise gençlerle etkileşimlerin yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Çok güzel moralim yükseliyor daha iyi hissediyorum. Çocuklar da bize karşı çok nazik ve iyiler (K2).

En azından bu yaşta üniversite ortamını yaşamanın mutluluğunu yaşıyorum. Gençlerle karşılıklı bilgi paylaşıyoruz. Çok güzel bir etkisi oluyor (K4).

Nasıl etkileyebilir? Tabi ki olumlu etkiliyor. Gençleri gördükçe benimde onlar gibi takılasım geliyor. Gidiyoruz yanlarına konuşuyoruz. Onlarla iletişim

kuruyoruz. Kafede oturuyoruz. Onları seyrederken bile gençleşiyoruz. O çimlerde oturmaları mesela beni uzun uzun seyrettiriyor. Elllerinde kahveler hararetli konuşmalar onları öyle seyredip gençliğim aklıma geliyor (K11).

Çok güzel etkiledi. Ben kendimi onlarla yaşıt hissediyorum. Hiçbir fark yok aramızda. Onlarda çok memnunar bizden. Onlar bazen hoca diye hitap ediyorlardı. Şimdi öğrendiler bizim burada öğrenci olduğumuzu onlarla sohbetler ediyoruz (K12).

Genç kuşaklarla çok aşırı birlikteliğimiz olmuyor aslında daha fazla olması gerekiyor. Kuşaklararası programa üyeyiz ama aktivite olarak çok aktif olduğunu düşünmüyorum. Daha işlevsel hale getirilmesi gerekiyor (K6).

Güzel bir motivasyon neden çünkü gençler bize bakıyor 60 yaşında ki biri geliyorsa buraya biz neden daha iyi gelmeyelim diye düşünüyorlar. Ama bize karşı çok saygılılar ve çok güzel günler geçiriyoruz (K16).

Anadolu Üniversitesi'nin tazelenme üniversitesinde kuşaklararası dayanışma etkinliği ile her bir tazelenme üniversitesi öğrencisine bir Anadolu Üniversitesi öğrencisi arkadaşlık etmiş ancak pandemi nedeniyle bu proje ertelenmiştir.

Kendimi genç talebe gibi görüyorum. Bir ara kuşaklararası dayanışma adında bir etkinlik yapıldı. Gençlerden ve bizden her birimiz birimiz ile eşleştik ve arkadaşlık kurmaya başladık. Ama pandemi dolayısıyla o proje iptal oldu. Güzel bir projeydi (K15).

Onlarla karşılaşmak kampüs içinde tabi gençliğimizi hatırlıyoruz. Cıvıl cıvıl bize yeni bir enerji veriyorlar. Hatta daha önce kuşaklararası dayanışma projesi geliştirildi. Her birimiz bir gençle eşleştirilip arkadaşlık yakınlık kurduk birlikte vakit geçirmeyi birlikte paylaşmayı onların yaşamı ile bizim yaşantımız arasındaki farklılıkları karşılıklı gözlemeyi amaç edindik. Bir iki birlikte olduk ama pandemi nedeniyle yürütülemedi çok güzel bir projeydi. Çok katkısı oldu ben mesela hala eşleştiğim kızım ile haberleşirim (K8).

3.1.8. Katılımcıların Tazelenme Üniversitesi'ni Çevresine, Akranlarına Tavsiye Etme Durumu

Katılımcıların tazelenme üniversitesini yaşatlarına emekli olduktan sonra boş kalmak yerine buraya gelerek yeni beceriler kazanmak ve yeni sosyal ortamlar tanımak için tavsiye ettikleri gözlenmiştir.

Akrabalara çok tavsiye ediyorum herkese tavsiye ediyorum. Neden? Çünkü aydınlanıyoruz. Bilgileri aldıktan sonra bir şeylerle meşgul olunca demans olmamaya çalışıyoruz. Ben zaten sevmem öyle ev oturmalarını gelip de bir şeyler öğrenmek daha iyi oluyor. Mesela cam takmayı, vida tutmayı öğrendik. Yalnız olan insanlar için benim gibi olanlar için çok güzel bir şey. Tavsiye ederim. Gelsinler kaçırmasınlar (K1).

Tavsiye ediyorum. Hatta geçen sene birinci sınıflardan çok tanıdıklarımın kaydolanlar oldu. Hararetle tavsiye ediyorum çünkü ben çok yararını gördüm kişisel olarak kendimi genç, dinç ve sosyal açıdan daha yararlı ve de aktif olduğumu hissettim. Onlara da hissettiklerimi aktarıyorum ve öneriyorum (K5).

Şiddetle tavsiye ederim. Çok güzel bir şey öğrenmek yaşama farklı açıdan bakmak yeni şeyler öğrenmek yeni bir yaşam geliştirmek güzel bir şey herkesin yararlanmasını isterim. Hatırlayabilirsem sanırım Tibet atasözü idi. Ben onu kendime zaman zaman tekrarlarım. “yarısını yiye, iki katı yürüyün, üç kat gülün, sınırsız sevin” tazelenmek için de galiba bir reçete diyebilirim (K8).

Kesinlikle tavsiye ederim. Bazen benim yaşımdaki insanların çoğu köhne kalmış durumda, torun bakmakta, evde oturmakta hareketsizlik diz boyu. Burada olmak tam aksine çevremizi değiştiriyor. Sosyal yönümüzü değiştiriyor. Bütün arkadaşlara tavsiye ederim (K10).

Kaç arkadaşımı teşvik ettim gelmeleri için birkaç arkadaşım da kaydoldu onlarda devam ediyorlar. Sürekli söylüyorum zaten çevreme gelin diye. Tavsiye etmemek mümkün değil. Harika bir proje gelinmesi gerekir (K13).

Tavsiye ederim. İmkân olsa da herkes faydalansa keşke isterim 81 ilde olsun (K16).

3.2. TAZELENME ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM KOORDİNATÖRÜNÜN DENEYİMLERİ

3.2.1. Tazelenme Üniversitesi'nin Kuruluş Süreci ve Diğer Kampüslerden Farkı

Anadolu Üniversitesi tazelenme üniversitesi eğitim koordinatörü ile yapılan görüşme sırasında okulun kuruluş sürecinde nasıl bir yol izlendiği aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Tazelenme üniversitesi projesini biz aslında 2018 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde Yaşlılık Zirvesi yapmıştık. Yaşlılık Zirvesindeki konuklarımızdan biri de Prof. Dr. İsmail Tufan'dı. Akdeniz Üniversitesi'nde Gerontoloji Bölüm başkanı aynı zamanda da 60+tazelenme üniversitesinin de kurucusu kendisi ve tazelenme üniversitenin Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulma fikri aslında bu yaşlılık zirvesinde ortaya çıktı ve yaklaşık 1 yıllık gibi bir hazırlık sürecimiz oldu. Üniversitemizin Rektörüne projeyi anlattığımız zaman bunun hemen açılması konusunda ve çalışmalara başlama konusunda bize geri bildirimde bulundu. Biz birkaç ay içerisinde tüm hazırlıklarımızı yaparak Anadolu Üniversitesi bünyesinde başlatmaya kararımızı verdik.

Koordinatöre Anadolu Üniversitesi'nin tazelenme üniversitesini diğer tazelenme üniversitelerinden ayıran özellikler sorulduğunda; koordinatör eğitim sistemleri, dersliklerin yerleri, derslerin saatleri açısından diğer üniversitelerden farklılıkları olduğunu belirtmiştir.

Bizde ders müfredatları dönemlik oluyor. Diğer kampüslerde dönemlik değil yani seminerler gibi oluyor. Bir hafta başka bir hoca bir hafta başka bir hoca geliyor. Bizde ise üniversite öğrenimi gibi güz ve bahar dönemi dersleri birbirlerinden farklı ve bir hoca 12 hafta boyunca o derste bilgilerini öğrencilerimize aktarıyor. Aynı zamanda bazı kampüslerde yer sıkıntısından dolayı eğitim öğretimler genellikle akşam 5'den sonra yapılıyor. Ama bizde öyle bir şey yok bizde sabahleyin 9'da derslerimiz başlıyor akşam 4 ya da 5'e kadar devam eden derslerimiz oluyor. Buradaki amacımız öğrencileri kampüsün aktifliği içerisinde değerlendirmek ve diğer öğrencilerle aslında kuşaklararası

dayanışma duygusunu da yaşamalarını sağlamak o yüzden de diğer kampüslerden böyle bir farklılığımız oluyor.

3.2.2. Anadolu Üniversitesi Tazelenme Üniversitesi'nin Eğitim Yapısı

Anadolu Üniversitesi'nin tazelenme üniversitesi eğitim koordinatörü eğitim programlarını ihtiyaçlara göre belirlendiğini ve bireylerin yaşamlarına dokunacak olan derslerin seçildiğini belirtmiştir. Sosyal derslerin, teorik ve uygulamalı derslerin uygulandığını, uygulamalı derslerin olabildiğince fazla yapıldığını ifade etmiştir.

Dersleri ihtiyaçlara göre belirliyoruz çünkü bizim her dersimiz çok ilgi görüyor onları çok sıkmadan onların yaşamlarına dokunacak olan dersleri seçiyoruz. Aslında yanlış bildikleri bilgileri yerine doğruları koymak için bazı dersler koyuyoruz. Örneğin sağlık ile ilgili dersleri koyuyoruz ki yanlış bildikleri şeyleri düzeltsinler yaşamlarını ona göre devam ettirsinler. Sosyal derslerimiz oluyor el becerilerini, zihinsel becerilerini iyileştirme noktasında onlara katkı sağlıyor. Genellikle onların istekleri ve her dönemde onların isteklerine yönelik de anket uygulaması yapıyoruz bazen onların geri bildirimleri çerçevesinde bize neler istediklerini söylüyorlar bizlerde o istekler ölçüsünde isteklerini karşılamaya çalışıyoruz. Derslerimiz hem pratik hem de teorik dersleri içermektedir. Teorik derslerin verilmesi biraz daha zor oluyor çünkü yer bulmak biraz daha sıkıntılı uygulama anlamında tabi teorik dersler biraz daha fazla ama olabildiğince uygulamalı derslerimiz oluyor.

Derslerin işleyişi hakkında ise her dönem başında rektörlükten talepte bulunduklarını, rektörlüğün bir yıl boyunca salon tahsis ettiğini, üniversite öğretim üyelerinin gönüllü olarak ders verdiklerini, bazı öğretim üyelerinin de uzman oldukları alanla ilgili bir ders vermek için kendilerine başvurduklarını, bu başvuruları da değerlendirmeye aldıklarını belirtilmiştir. Ayrıca özel sektörden de alanında uzman olan kişilerin ders vermek için gönüllü olduklarını ifade etmiş, bu durumun tazelenme üniversitesine olan ilginin ne kadar fazla olduğunun önemli bir göstergesi olduğu vurgulanmıştır.

Derslerin işleyişi ile ilgili her dönemin başında zaten rektörlüğe bununla ilgili salon talebinde bulunuyoruz. Rektörlüğün bize bir yıl boyunca tahsis ettiği

salonlar oluyor. Derslerimizi orada işliyoruz bir yıl boyunca 12-12 hafta olarak toplam 24 hafta olarak o salonlarda dersleri işliyoruz. Hocalar tamamen gönüllü esasına bağlı olarak aslında dersi belirleyip hocayı daha sonra belirliyoruz ondan sonra hoca ile görüşüp bu dersi verip vermeyeceğini soruyoruz hoca bu dersi gönüllü olarak verip vermeme konusunda bize geri dönüş yaptıktan sonra da o dersi açıyoruz. Tabi bazen hoca tazelenme üniversitesini bilen hocalarımızda bize gelip ya bende tazelenme üniversitesinde ders vermek istiyorum şu alanda uzmanım deyip gerek benimle iletişime geçiyorlar ve sadece Anadolu Üniversitesi'nden değil başka okullardan hocalarda var. Özel sektörde hasta bakan doktorlarımızda var özel avukatlık yapanlarda var özel sektörde çalışan hocalarımızda var tamamen geniş bir öğretim kadromuz var. İnsanlar bize talepte bulunuyorlar şu dersi açabilirim ders vermek istiyorum şeklinde teklifleri var. Bu durum tazelenme üniversitesine ne kadar ilgi gösterildiğinin bir göstergesi olmaktadır.

3.2.3. Tazelenme Üniversitesi'ne Katılan Yaşlı Bireylerin Projeye Yönelik Tepkileri

Tazelenme üniversitesi öğrencilerinden oldukça olumlu tepkiler aldıklarını, öğrencilerin yaşam kalitelerinin arttığını, sosyalleştiklerini, bu üniversitenin her anlamda yaşamlarında pozitif bir etki yarattığını belirttikleri ifade edilmiştir.

Genellikle çok güzel geri dönüşler alıyoruz. Çünkü yaşam kalitelerinin arttığını söylüyorlar, çok mutlu olduklarını söylüyorlar. Burada sosyalleşiyorlar yeni arkadaşlıklar yeni dostluklar elde ediyorlar. Bu durum onların hayatlarını pozitif anlamda katkı sağlıyor. O yüzden de çok ciddi bir anlamda ilgi görüyoruz. Geçen sene örneğin kayıt günümüzde sabah saat 4: 30 üniversiteye kayıt için gelen öğrencilerimiz vardı. Üniversiteye kayıt olmak için geldik diyerek Üniversiteye girmek isteyenler vardı. Güvenlik görevlileri ise bu duruma çok şaşırdılar ve üniversitede kimse yok sizi alamayız diyorlar ama kayıt yapmak isteyen öğrenciler biz sıraya gireceğiz diyorlar. Sabah 6'ya kadar üniversite kapısında bekletiyorlar. Ondan sonra içeri giriyorlar biz sabahleyin 830 gibi üniversiteye geldiğimizde yaklaşık 100 – 150 kişilik bir grup sırada kayıt olmak için bekliyordı. Ama biz tabi sadece 50 kişi alabildik. 50 kişilik bir kontenjanımız var. Aslında bu güzel geri dönüşler bize olan ilgiyi de

arttırıyor. Bu insanların memnuniyeti yeni yeni insanların aslında tazelenme üniversitesinde eğitime başlama ihtiyaçlarını ortaya çıkarıyor.

Duyuruları sosyal medya üzerinden yaptıklarını, başka illerden de taleplerin olduğunu ancak sadece Eskişehir’de olanlara hizmet verdiklerini belirtmişlerdir.

Tamamen kendi sosyal medya hesaplarımızdan duyuruyoruz. Facebook ve Instagram “Anadolu Tazelenme” sayfasından duyuru yapıyoruz. Onun dışında başka bir yerden duyuru gerçekleştiriyoruz. Sosyal medyada da en çok takipçisi olan üniversite biziz en çok ilgiyi belki de paylaşımlarımız açısından biz görüyoruz. Birçok kişi bize sosyal medya hesabından ulaşarak nasıl kayıt olabilirim Muğla da yaşıyorum kayıt olabilir miyim? Konya, İstanbul gibi başka şehirlerden yazarak soruyorlar ama biz sadece Eskişehir’de olanlara hizmet veriyoruz.

Tazelenme üniversitesi öğrenci kontenjanının nasıl belirlendiği sorulduğunda; ilk yıl 130 kişinin alındığını ancak daha sonra hem sınıf hem eğitim anlamında ideal bir sayı olarak kontenjanın 50 kişi ile sınırlandırıldığı belirtilmiştir.

50 kişi ideal hem sınıf anlamında hem eğitim öğretim anlamında ideal bir sayı olduğu için öbür türlü verim düşüyor. Kişi sayısı arttığı zaman farklı sorunlar ortaya çıkabiliyor. O yüzden bunları önlemek amacıyla 50 kişi ile sınırlandırıyoruz. Bir yılda 50 öğrenci alıyoruz. Her sınıfta 50 öğrenci olacak şekilde alıyoruz. Sadece ilk yıl da birinci sınıf şuan üçüncü sınıf oldular onlar 130 kişiler sonra kontenjanı 50 düşürdük pandemi ile birlikte hem onları da risk altına almamak için 50 kişi ile sınırlandırmış olduk.

3.2.4. Anadolu Üniversitesi’nin Tazelenme Üniversitesi Projesinin Geleceğe Yönelik Planları

Öğrencilerden yüksek lisans ve doktora programlarının açılması yönünde bir talebin olduğunu ancak bu konuda bir somut adım atılmadığını bununla birlikte böyle bir düşüncelerinin olduğu aktarılmıştır. Aynı zamanda yürüttükleri bir proje olduğunu ancak pandemi nedeniyle uygulayamadıklarını ileride yeniden bu projeyi başlatmayı planladıkları belirtilmiştir. Bu proje; genç kuşak ile yaşlı kuşağı kaynaştırma başka bir deyişle bir tazelenme üniversitesi öğrencisi bir Anadolu Üniversitesi öğrencisinin

arkadaşlık kurmasının sağlanması bunun sonucunda kuşaklararası bir dayanışmanın gerçekleştirilmesidir.

Bize gelen en çok isteklerden biri öğrencilerimizden yüksek lisans ve doktora programları açılmasını istiyorlar mesela belki bir iki aşamada böyle bir düşüncemiz var tabi şuan için somut bir şey yok birde biz kuşaklararası dayanışma duygusuna da biraz vurgu yapmak istiyoruz. Pandemi döneminde başlamıştık aslında ama sonra pandemi patlayınca yapamamıştık. Her tazelenme üniversitesi öğrencisine bir tane yol arkadaşı yani Anadolu üniversitesinden bir öğrenciyi yol arkadaşı yaptık. Onlar beraber çeşitli etkinlikler yaparak boş zamanlarını değerlendirmeye çalışıyorlardı sosyal kültürel etkinliklerde birlikte oluyorlardı. Öğrencilerimiz ailelerinden uzakta oldukları için bir nevi tazelenme üniversitesi onlar için bir aile oluyordu beraber ortak bir şeyler paylaşıyorlardı bu da aslında onların birbirlerinin kuşaklar arası dayanışma duygusunu da biraz arttırmak için gerçekleştirdiğimiz bir projeydi ama dediğim gibi pandemiden dolayı ara vermek durumunda kaldık. Şuan aktif olarak uygulamıyoruz ama ileri aşamada bunu gerçekleştirmek istiyoruz.

Kuşaklararası dayanışma projesine gençlerden nasıl bir tepki geldiği sorulduğunda ise bunun gençlerin çok hoşuna gittiğini, gönüllü olarak hemen hemen her bölümden genç öğrencilerin katıldığı bir proje haline geldiği ifade edilmiştir.

Genç kuşak öğrencilerin de bu projede istekleri vardı hoşlarına gitmişti gönüllü olarak katılmışlardı. Biz bunun duyurusunu gerçekleştirdik onlarda tazelenme üniversitesi öğrencilerine yol arkadaşı olmak için bize başvurular. Bizde bu başvuruları eşleştirme yaptık. Hukuk, iletişim bilimleri, sosyal hizmet bölümlerinden öğrenciler katıldı. Değişik alanlardan öğrenciler katılarak rastgele tazelenme üniversitesi öğrencileri ile eşleştirmiştik.

SONUÇ

Bu çalışmada aktif yaşlanmanın belirleyicisi olan yaşam boyu öğrenmenin bir aracı olarak tazelenme üniversitesinin yaşlı bireyler üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Aktif yaşlanmanın sosyal belirleyicileri arasında yer alan yaşam boyu öğrenme, yaşlanan bireylerin yaşama uyum sağlayabilmek adına ve bağımsız yaşamak için ihtiyaçlarını giderecek becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Yaşam boyu öğrenme, bireyin yaşamı süresince zaman ve yer sınırı olmadan örgün, açık ya da uzaktan öğretim teknikleri ile kabiliyet ve bilgilerini sürekli geliştiren bir süreci yansıtmaktadır. Aktif yaşlanma çerçevesinde bireyin sağlıklı, aktif ve kaliteli yaşlanmasını sağlamak adına yaşam boyu öğrenme etkinlikleri önem kazanmaktadır. Bu açıdan uluslararası literatürde üçüncü yaş üniversitesi olarak bilinen ve aynı amacı taşıyarak kurulan Türkiye'deki ismi ile tazelenme üniversitesi, yaşlanan bireyin yaşlanma sürecinde aktif kalabilmesine imkân sağlayacak bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tazelenme üniversitesi, yaşlı bireylerin yeni bilgiler öğrendikleri veya bildiklerini doğruladıkları bir sosyal ve kültürel ortamın oluşturulduğu kurumdur. Tazelenme üniversitesi, yaşlı bireyi işgücüne hazırlamak yerine, bireyin sosyalleşmesini, yaşamdan zevk almasını, aktif ve kaliteli bir yaşlanma süreci yaşayabilmesi amacı üzerine tasarlanmıştır.

Tazelenme üniversitesinin yaşlı bireyler üzerindeki etkisinin incelenebilmesi için Eskişehir ilinde Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulan tazelenme üniversitesinin öğrencileri ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. 16 katılımcı ile yapılan görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile hazırlanan sorular ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcıların söylemlerini veri olarak işlenebilmesi adına görüşmelerin ses kaydına alınacağı ve ardından verilerin kâğıda döküldükten sonra ses kayıtlarının silineceği bilgisi katılımcılara verilerek izinleri alınmıştır. Ses kayıt verileri yazıya dönüştürülerek sınıflandırmalar yapılmış ve çalışmanın konusu kapsamında alt başlıklar halinde derlenerek incelenmiştir. İncelemeler sonucunda ise katılımcıların söylemlerinden yola çıkılarak bazı sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar tazelenme üniversitesinin yaşlıların aktif yaşlanma üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaktadır.

Bireylerin biyolojik ve kronolojik olarak yaşı olmaları onların, tazelenme üniversitesine başladıktan sonra psikolojik olarak kendilerini genç hissetmelerini sağladığı ve var olduğu yaşıdan daha genç bir yaşta olduklarını hissettikleri görülmüştür. Aynı zamanda tazelenme üniversitesine gelen bireylerin yeni beceriler kazanmaları akabinde edindikleri yeni sosyal çevrelerinin etkisi ile yaşam standartlarının, sağlıklarının ve yaşadıkları çevrelerinin değişmesi ile sosyal açıdan olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Yaşlanma ile ilgili kuramlardan biri olan geri çekime kuramının, yaşlı bireyin yaşamdan geri çekilmesinin gerektiğini bu durumun hem birey için hem de toplum için faydalı olacağını savunmaktadır. Tazelenme üniversitesinin ise bu kurama tam tersi bir yönde etki yaptığı görülmüştür. Çalışmada bahsedilen diğer kuramlardan biri olan aktivite kuramında belirtildiği gibi yaşlı bireyin, yeni etkinlikler ile sosyal rolleri bireyin yaşamının geri kalan kısmında mutlu, kaliteli ve aktif bir yaşlanma süreci yaşayabileceğini savunmaktadır. Bu bakımdan tazelenme üniversitesinin bunu sağladığı görülmüştür. Süreklilik kuramında ise, bireyin edindiği rolleri, alışkanlıkları ve tercihlerini korumak, devam ettirmek ve geliştirmek bireyin yaşamdan memnun olacağını belirtmektedir. Tazelenme üniversitesinin ise bunu öğrenme aracı ile rolleri ve alışkanlıkları koruduğu, devam ettirdiği ve yeni kazanımlar sağladığı görülmüştür. Rol kaybetme kuramında ise, kaybolan statü ve rollere karşı bireyin, yaşlanma döneminde uyum sağlamada sorun yaşamasıdır. Bu duruma tazelenme üniversitesinin olumlu yönde etki yaptığı ve bireyin yeni rollere ve sosyalleşme sürecine adapte olmada etkisi olduğu görülmüştür.

Tazelenme üniversitesinde verilen egzersiz, sağlık bilgisi, akıllı ilaç kullanımı, beslenme ilkeleri ve mikrobiyoloji gibi derslerin, aktif yaşlanmanın temel unsurlarından biri olan sağlık unsuru üzerinde olumlu etkisi olmuştur. Bu dersler ile yaşlı bireylerin yanlış bildiklerini doğrulayarak yeni bilgiler öğrendiklerini ve bunları yaşamlarında uygulayarak yaşam kalitelerinin arttığı ve yaşlanma süreçlerinde kendi yaşamlarını yönetebilecekleri görülmüştür. Aynı zamanda tazelenme üniversitesinin yaşlı bireyin temel hakları, kapasiteleri ve yetenekleri konusunda bilgilendirdiği, keşfettirdiği ve geliştirdiği için sosyo-ekonomik, kültürel ve manevi faaliyetlere katılımında etkisinin olduğu bu açıdan aktif yaşlanmanın bir diğer unsuru olarak katılımı sağladığı

görülmüştür. Aktif yaşlanmanın son unsuru olarak güvenliğin ise tazelenme üniversitesinin yaşlı bireylere verilen dersler ile bireyin yaşlandıkça sosyal, ekonomik ve fiziksel güvenlik ihtiyaçlarının ve haklarının öğretilerek bunun bilinçlendirildiği görülmüştür. Böylelikle yaşlı bireyin tazelenme üniversitesinde aldığı eğitim ile aktif yaşlanmanın üç temel unsurunu olumlu yönde sağladığı ve böylelikle yaşlı bireyin toplumsal katılımı sağlama konusunda etkisinin olduğu görülmektedir.

Aktif yaşlanmanın sosyal belirleyicisi olarak yer alan yaşam boyu öğrenme, bireyin yaşlandıkça uyum sağlayabilmelerine, bağımsız kalabilmelerine ve ihtiyaç duyacakları becerileri geliştirebilmelerine yardımcı olmaktadır. Yaşlı bireyin sağlık, kültür, sanat ve birçok alanda dâhil olmak üzere yeni bilgiler, beceriler öğrenerek bunu yaşam boyu öğrenme ile tazelenme üniversitesi çatısı altında kazandığı görülmüştür.

Her eğitim seviyesinden olan bireyleri kabul etmesi ve eğitim öğretim programlarını her seviyenin anlaşılacağı düzeyde belirlemesi ile tazelenme üniversitesinin, yaşam boyu öğrenmenin öğrenimde fırsatların yaratılması amacını sağladığı görülmüştür. Tazelenme üniversitesinde verilen dersler ile bireylerin yeni bilgiler öğrendikleri, yanlış bildiklerini doğruladıkları ve yeteneklerini keşfettikleri bir eğitim öğretim programı yapısı ile yaşam boyu öğrenmenin bireyin gelişiminin ilerletilmesi amacını da sağladığı görülmüştür. Tazelenme üniversitesinin, düzenlediği etkinlikler, kampüs ortamında genç kuşaklarla aynı ortamda ders almak, gençler ile birlikte etkinlikler düzenlemek ve iletişim kurmak yaşlı bireylerin sosyalleşmelerini sağlayarak, yaşam boyu öğrenmenin bir diğer amacı olan toplumsal bütünleşme sürecinin gerçekleştirilmesini sağladığı görülmüştür. Böylelikle katılımcılar ile yapılan görüşme sonucunda, yaşam boyu öğrenmenin aktif yaşlanma ile arasındaki ilişkinin tazelenme üniversitesi aracılığıyla yaşlı bireyler için yeni kazanımlar edinmek, geliştirmek, yenilemek ve sosyal yaşama katılımı sağlamak ile birlikte nesiller arası aktarım sağlaması açısından önem taşıdığı görülmektedir. Bunun akabinde tazelenme üniversitesinin aktif yaşlanma sürecinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de tazelenme üniversitesinin kuruluşu için herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Türkiye’de kurulan tazelenme üniversiteleri, üniversite yönetimlerinin aldığı karar ile kurulmuştur. Tazelenme üniversitesi kurulduğu üniversitenin ilgili araştırma merkezleri bünyesinde kurularak faaliyetlerini

sürdürmektedir. Kurulan tazelenme üniversiteleri ilgili bölüm başkanlığının çatısı altında, derslerin müfredatları gereği ilgili bölümlerin öğretim üyelerinin katkıları ile bilimsel faaliyetlerini yürütmektedir. Aynı zamanda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın üniversiteler ile imzaladığı protokolle kurulan tazelenme üniversiteleri, Aile Bakanlığının, Yükseköğretim Kurulu ile 2021 yılında imzaladığı protokol ile 60+ tazelenme üniversitesi projesinin devri sonucu üniversiteler ile Yükseköğretim Kurulu arasında yapılan protokolle tazelenme üniversitelerinin kuruluşu gerçekleşmektedir. Bununla birlikte ilgili devlet kurumlarının desteği ile ülke genelinde bu projenin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Tazelenme üniversitesinin model yapısı ise; bir üniversite bünyesinde kurulması, alanında uzman öğretim üyeleri tarafından derslerin verilmesi bakımından uygulama şekli ile Fransız modeline benzediği ama eğitimlerin ücretsiz olması, eğitim veren öğretim üyelerinin gönüllülük esasına dayalı olması sebebiyle tazelenme üniversitesini, Fransız modelinden ayırdığı görülmektedir.

Tazelenme üniversitesinde verilen dersler alanında uzman öğretim üyeleri ile gerçekleştirilmektedir. Derslerin içerikleri ve yeni derslerin oluşturulması, yaşlı bireylerin istekleri ve ilgi alanları doğrultusunda belirlenmektedir. Tazelenme üniversitesinden mezun olan öğrencilere diploma yerine bitirme sertifikası adı altında bir mezuniyet belgesi verilmektedir. Burada alınan belgenin herhangi bir yasal dayanağı bulunmamaktadır. Burada verilen eğitimin amacı yaşlı bireyi tekrardan çalışma yaşamına hazırlamak yerine, tamamen yaşlı bireyin yaşlanma sürecini etkin, kaliteli ve aktif bir şekilde yaşayabilmesini sağlamaktır.

KAYNAKÇA

60+TAZELENME ÜNİVERSİTESİ ANADOLU KAMPÜSÜ, *anadolutazelenme*, <https://www.instagram.com/p/CjaTbdJNTGP/?igshid=YmMyMTA2M2Y=> Erişim Tarihi: 06.03.2023.

AGEUK, *U3A Later Life Learning*, <https://www.ageuk.org.uk/information-advice/work-learning/education-training/university-of-the-third-age/> , Erişim Tarihi: 02.08.2023.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI, *Bakanımız Derya Yanık: 2021 yılı itibarıyla 6 Tazelenme Üniversitesinde toplamda 5.665 yaşlımıza eğitim veriliyor*, 2021, <https://aile.gov.tr/haberler/bakanimiz-derya-yanik-2021-yili-itibariyla-6-tazelenme-universitesinde-toplamda-5665-yaslimiza-egitim-veriliyor/> Erişim Tarihi: 12.03.2023.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI, *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni*, 2022, https://www.aile.gov.tr/media/123941/bulten_ekim.pdf Erişim Tarihi: 15.02.2023.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI, *Muş Alparslan Üniversitesi ile 60+ Tazelenme Üniversitesi Projesi Protokolü İmzalandı*, 2021, <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/haberler/mus-alparslan-universitesi-ile-60-tazelenme-universitesi-projesi-protokolu-imzalandi/> Erişim Tarihi: 12.03.2023.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Tüm Türkiye'ye Model Oldu*, 2021, <https://www.akdeniz.edu.tr/tazelenme-universitesi-tum-turkiyeye-model-oldu/> Erişim Tarihi: 19.02.2023.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ, *Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Tazelenme Üniversitesi Ders Programları*, 2022, <http://yacumer.akdeniz.edu.tr/akdeniz-universitesi-tazelenme-universitesi-ders-programlari/> Erişim Tarihi: 01.03.2023.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ, *Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi 60+Tazelenme Üniversitesi Projesi*, 2018, <http://yacumer.akdeniz.edu.tr/60-tazelenme-universitesi-projesi/> Erişim Tarihi: 25.03.2023.

AKKUŞ Nur, *Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak 2006 PISA Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Hakkımızda*, 2021, <https://alkutazelenme.alanya.edu.tr/hakkimizda/kurulus-ve-protokol/> Erişim Tarihi: 06.03.2023.

ALANYA ALAADİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Ders Müfredatı*, 2021, <https://alkutazelenme.alanya.edu.tr/media/vaofzqrq/alku-60-tazelenme-u-ni-versi-tesi-eg-i-ti-m-mu-fredati.pdf> Erişim Tarihi: 06.03.2023.

ALANYA ALAADİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Proje Protokol*, 2021, <https://alkutazelenme.alanya.edu.tr/hakkimizda/kurulus-ve-protokol/> Erişim Tarihi: 06.03.2023.

ALTUN Zeynep, “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar ve Sosyal Hizmetler: Sivil Toplum Kuruluşları Üzerinden Bir Değerlendirme”, *Toplumsal Politika Dergisi*, 2021, Cilt: 2, Sayı: 1, ss:30-44.

ALTUNAY Zeynep, ÖZKUL Metin, “Geçmişin Değeri Günün Sosyal Problemi: Yaşlılık ve Modern Toplumda Yaşlı Bakımı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2022, Cilt: 13, Sayı: 35, ss:1012-1036.

ANADOLU AJANSI, *Tazelenme Üniversitesi' ile 60'ından sonra okullu oldular*, 2022, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/tazelenme-universitesi-ile-60indan-sonra-okullu-oldular/2614481#> Erişim Tarihi: 12.03.2023.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ, *Anadolu Üniversitesi Tazelenme Üniversitesi 60+ öğrencileri için eğitim veriyor*, 2022, <http://egazete.anadolu.edu.tr/kampus/41085/anadolu-universitesi-tazelenme-universitesi-60-ogrencileri-icin-egitim-veriyor> Erişim Tarihi: 12.03.2023.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi'ne yoğun ilgi*, 2022, <http://egazete.anadolu.edu.tr/kampus/41020/tazelenme-universitesine-yogun-ilgi> Erişim Tarihi: 12.03.2023.

ARIKAN Gamze, “Yaşlı Bireylerin Ekonomik ve Sosyal Sorunlarına İlişkin Politikalar Belirleme”, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2020, Cilt: 6, Sayı: 2, ss:260-274.

AYDIN Aykut, SAYILAN AYDIN Aylin, “Aktif Yaşlanma ile Yaşam Boyu Öğrenme Arasındaki İlişkiye Teorik Bir Bakış”, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2014, Cilt: 4, Sayı: 2, ss:76-81.

BALCI Memnune Cansu, YILDIZ Ahmet, “Yaşam Boyu Eğitimden Yaşam Boyu Öğrenmeye: Faure ve Delors Raporları”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2022, Sayı: 56, ss:149-174.

BALTACI Ali, “Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2019, Cilt: 5, Sayı: 2, ss:368-388.

BAŞOL ÖZTÜRK Rüveyda, “Türkiye ve AB Ülkelerinde Yaşlı Nüfusun Görünümü”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, Sayı: 37, ss:35-46.

BERBEROĞLU Bahar, “Yaşam Boyu Öğrenme İle Bilgi ve İletişim Teknolojileri Açısından Türkiye’nin Avrupa Birliği’ndeki Konumu”, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 2010, Cilt: 5, Sayı: 2, ss:113-126.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesinin İlk Seminerleri Tamamlandı*, 2019, <https://www.mehmetakif.edu.tr/haber/365/tazelenme-universitesinin-ilk-seminerleri-tamamlandi> Erişim Tarihi: 10.03.2023.

CANATAN Ümmügülsüm, BOZ Hayat, “Hayat Boyu Öğrenme Etkinliklerine Katılımın Aktif Yaşlanmanın Desteklenmesindeki Rolü”, *Turkish Studies Social Sciences*, 2019, Cilt: 14, Sayı: 3, ss:343-363.

CEYLAN Harun, *Yaşlılık ve Refah Devleti Bakım Hizmeti Alan Yaşlılar Üzerine Nicel Bir Araştırma İsveç Örneği*, 1.b., İstanbul: Açılım Kitap, 2015.

CHAMAHIAN Aline, “De l’Université du Troisième Age de Toulouse aux Universités Tous Ages: retour sur le mouvement de constitution des UTA en France”, *Congres de l’Association Française de Sociologie*, 2006, ss:1-15.

ÇOLAK Murat, ÖZER Yunus Emre, “Sosyal Politika Anlamında Aktif Yaşlanma Politikalarının Ulusal ve Yerel Düzeydeki Analizi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, Cilt: 14, Sayı: 55, ss:115-124.

ÇÖLGEÇEN Yasemin, ÇÖLGEÇEN Hasan, “Aktif Yaşlanma Açısından Hayat Boyu Öğrenme: Üçüncü Yaş Üniversitesi”, *Turkish Studies – Education Sciences*, 2020, Cilt: 15, Sayı: 4, ss: 2495-2511.

ÇUNKUŞ Nesrin, YİĞİTOĞLU TAŞDEMİR Gülay, AKBAŞ Ebru, “Yaşlılık ve Toplumsal Dışlanma”, *Geriatric Bilimler Dergisi*, 2019, Cilt: 2, Sayı: 2, ss:58-67.

DEMİRAY Uğur, “Üçüncü Yaş Üniversitesi Kavramı Uygulama Örnekleri ve Bir Öneri”, *Kurgu Dergisi*, 1990, Sayı: 4, ss:435-469.

EGE AJANS, *Ege 3.Yaş Üniversitesi İlk Mezunlarını Verecek*, 2021, <https://www.euegeajans.com/index.php/2021/03/18/ege-3-yas-universitesi-ilk-mezunlarini-verecek/> Erişim Tarihi: 10.03.2023.

EGE ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Ege Üniversitesi'nde Eğitime Başladı*, 2021, <https://ege.edu.tr/tr-315/tazelenme-universitesi.html> Erişim Tarihi: 10.03.2023.

EKİZ Durmuş, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Gözden Geçirilmiş 6.b., Ankara: Anı Yayıncılık, 2020.

ERBİL DEMİR Didem, *Yaşlıların Aktif Yaşlanma Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*, (Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

EUROPEAN CENTRE FOR SOCIAL WELFARE POLICY AND RESEARCH, *Active and Healthy Ageing*, <https://www.euro.centre.org/domains/active-and-healthy-ageing> , Erişim Tarihi: 07.08.2023.

EUROPEAN CENTRE FOR SOCIAL WELFARE POLICY AND RESEARCH, *The end of “Active Ageing”?* , <https://www.euro.centre.org/webitem/4026> , Erişim Tarihi: 07.08.2023.

EUROPEAN COMMISSION, *Lifelong Learning in Later Life: Active Aging Through Learning*, <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/lifelong-learning-later-life-active-aging-through-learning> , Erişim Tarihi: 10.08.2023.

EUROPEAN FOUNDATION FOR THE IMPROVEMENT OF LİVİNG AND WORKİNG CONDITIONS, *Active Ageing*, <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/active-ageing> , Erişim Tarihi: 07.08.2023.

EVERİTT Tracy, DAVİES Megan, WADSWORTH Laurie, *Nutrition in Aging*, ed. Laurie Wadsworth ve Tracy Everitt, St Francis Xavier University, January 3 2023. <https://caul-cbua.pressbooks.pub/nutritionaging/> Erişim Tarihi: 08.10.2023.

FIELD John, “Lifelong Education”, *International Journal of Lifelong Educaiton*, 2001, Cilt: 20, Sayı: 1-2, ss:3-15.

FORMOSA Marvin, “Education and Older Adults at the University of the Third Age”, *Educational Gerontology*, 2012, Cilt: 38, Sayı: 2, ss: 114-126.

FORMOSA Marvin, “Four Decades of Universities of the Third Age: Past, Present, Future”, *Ageing and Society*, 2014, Cilt:34, Sayı:1, ss:42-66.

FORMOSA Marvin, “The French and British Models of the University of the Third Age: A Socio-Historical Analysis”, *World Studies in Education*, 2020, Cilt:21, Sayı:2, ss:27-43.

FORMOSA Marvin, “Universities of the Third Age a Rationale for Transformative Education in Later Life”, *Journal of Transformative Education*, 2010, Cilt:8, Sayı:3 ss:197-219.

FOSTER Liam, WALKER Alan, “Gender and Active Ageing in Europe”, *European Journal of Ageing*, 2013, Cilt: 10 Sayı: 1, ss: 3-10.

GÖÇER şemsinnur, *Değişen Dünya ve Yaşlılık Sorunları*, 2.b., Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021.

GÖNÜLLÜ Canan, “Aktivite Kuramı Çerçevesinde Yaşlıların Eğitimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2022, Sayı: 56, ss:26-35.

GÜLEÇ İsmail, ÇELİK Seda, DEMİRHAN Buket, “Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Sakarya University Journal of Education*, 2012, Cilt: 2, Sayı: 3, ss:34-48.

GÜNDER ESGİN Esmâ, “Third Age Perspectives on Lifelong Learning: Third Age University”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2014, Cilt: 116, ss: 1165-1169, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.363> Erişim Tarihi: 20.02.2023.

HEBESTREİT Lydia, “The Role of The University of The Third Age in Meeting Needs of Adult Learners in Victoria, Australia”, *Australian Journal of Adult Learning*, 2008, Cilt: 48, Sayı: 3, ss:547-565.

INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION (ILO), *Lifelong Learning in the Informal Economy: A Literature Review*, 2020. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_741169.pdf Erişim Tarihi: 15.08.2023.

INTERNATIONAL ASSOCIATION of UNIVERSITIES of the THIRD AGE, *Comparison between the French Model and the British Model*, <https://www.aiu3a.org/pdf/Paper7.pdf> Erişim Tarihi: 25.03.2023.

İÇLİ Gönül, “Yaşlılar ve Yetişkin Çocuklar”, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2008, Cilt: 1, Sayı: 1, ss:29-38.

KALINKARA Velittin, *Temel Gerontoloji: Yaşlılık Bilimi*, Genişletilmiş 4.b., Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021.

KARAGÖZ Hüseyin, “Nüfus Yaşlanmasının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri: OECD Ülkeleri Örneği”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2021, Cilt: 20, Sayı: 42, ss:1544-1565.

KARATAŞ Zeki, “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2015, Cilt: 1, Sayı: 1, ss:62-80.

KILIÇ Ayhan, ALTINIŞIK Songül, “Hayat Boyu Öğrenmede Türkiye Açısından Yeni Bir Model Üçüncü Bahar Üniversitesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt: 19, Sayı: 2, ss:1566-1592.

KILIÇ Çiğdem, “Amerika’da Yetişkinleri Eğitim Ortamına Geri Döndüren Sebepler Nelerdir?”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, Sayı:64, ss: 65-80.

KOLLAND Franz, *Gerontoloji Kapsam, Disiplinlerarası İş Birliği, Ekonomi ve Politika*, 1.Cilt, 1.b, ed. İsmail Tufan ve Mithat Durak, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017.

KURTKAPAN Hamza, *İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Araştırma Örnekleri*, 1.b., ed. Faruk Yamaner, Önder Eyüboğlu, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.

LAAL Marjan, SALAMATİ Peyman, “Lifelong Learning; Why Do We Need It?”, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2012, Cilt: 31, ss: 399-403, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.12.073> Erişim Tarihi: 30.01.2023.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ, *Muğla Tazelenme Üniversitesi Yeni Döneme Başladı*, 2019, <https://www.mu.edu.tr/tr/haber/mugla-tazelenme-universitesi-yeni-doneme-basladi-475>, Erişim Tarihi: 09.03.2023.

OGG Jim, “Lifelonf Learning in Ageing Societies: Lessons From Europe”, *UNESCO Institute For Lifelong Learning*, 2021, ss:1-10 <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377820> Erişim Tarihi: 25.03.2023.

OĞLAK Sema, CANATAN Ayşe, “Yaşam Boyu Öğrenme ve Aktif Yaşlanma Bakış Açısından Üçüncü Yaş Üniversiteleri: İyi Uygulama Örnekleri”, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2020, Cilt: 13, Sayı: 2, ss: 131-141.

OKUR Muhammet Recep, OKTAY Özlem, “Old Age Adult Education Systems and Refreshment University”, *Kastamonu Education Journal*, 2021, Cilt: 29, Sayı: 4, ss:68-91.

OLD AGE, Human Life Span, <https://www.britannica.com/science/old-age> Erişim Tarihi: 20.07.2023.

OUR WORLD IN DATA, *Population by Age Group, Including UN Projections, World*, 2022, <https://ourworldindata.org/grapher/historic-and-un-pop-projections-by-age?time=earliest..2100> Erişim Tarihi: 25.01.2023.

ÖZDEMİR Murat, “Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010, Cilt: 11, Sayı: 1, ss:323-343.

ÖZTÜRK Ahmet, *Bir Aktif Yaşlanma Stratejisi Olarak Tazelenme Üniversitesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.

ÖZÜTÜRKER Mehmet, “Yaşlı Ayrımcılığı”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2021, Cilt: 17, Sayı: 36, ss:3043-3056.

PUNYAKAEW Autchariya, LERSİLP Suchitporn, PUTTHİNOİ Supawadee, “Active Ageing Level and Time Use of Elderly Persons in a Thai Suburban Community”, *Occupational Therapy International*, 2019, Cilt:2019, ss:1-9, <https://doi.org/10.1155/2019/7092695> Erişim Tarihi: 25.01.2023.

SCHROOTS J.F. Johannes, “Theoretical Developments in the Psychology of Aging”, *The Gerontologist*, 1996, Cilt: 36, Sayı: 6, ss:742-748.

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ, SCÜ ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Arasında Protokol İmzalandı, 2021, <https://www.cumhuriyet.edu.tr/m/haberler-icerik.php?haberid=9863> Erişim Tarihi: 09.03.2023.

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Açıldı*, 2022, <https://www.cumhuriyet.edu.tr/haber/11488-tazelenme-universitesi-acildi> Erişim Tarihi: 09.03.2023.

ŞENTÜRK Ünal, *Yaşlılık Sosyolojisi: Yaşlılığın Toplumsal Yörüngeleri*, 2.b., Bursa: Dora Basım Yayım Dağıtım, 2020.

TAMKOÇ Betül, BİLGİN Ömer Faruk, “Aktif Yaşlanma Bağlamında Yaş Dostu Kent Kavramı”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Erişilebilirlik Özel Sayısı Cilt: 2 , ss:211-226.

TAZELENME ÜNİVERSİTESİ, *Tazelenme Üniversitesi Hakkında*, <https://tazelenme.com/hakkinda> Erişim Tarihi: 17.02.2023.

TEKE Dilay, YENİHAN Bora, “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: Aktif Yaşlanma Yaklaşımının COVID-19 Pandemisi Ekseninde Değerlendirilmesi”, *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2022, Cilt: 6, Sayı: 1, ss:27-64.

TEKİN SAMANCI Çiğdem, KARA Fatih, “Dünyada ve Türkiye’de Yaşlılık”, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2018, Cilt: 3, Sayı: 1, ss:219-229.

THE U3A STORY, <https://u3asites.org.uk/files/t/tweeddale/docs/u3a-theu3astory.pdf> , Erişim Tarihi: 04.08.2023.

TUFAN İsmail, “Yaşlanan Dünyada Bir Delikanlı: Türkiye”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 2001, Cilt: 12, Sayı: 3, ss:27-49.

TUFAN İsmail, *Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma*, Geliştirilmiş 2.b., Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.

TURAN Sevgi, “Öğrenen Toplumlara Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam Boyu Öğrenme”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 2005, Cilt: 5, Sayı: 1, ss:87-98.

TÜRK DİL KURUMU (TDK), *Güncel Türkçe Sözlük*, 2023, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 03.01.2023.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK), *Dünya Nüfus Günü (2022)*, 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2022-45552> Erişim Tarihi: 22.01.2023.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK), *İstatistiklerle Yaşlılar (2021)*, 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2021-45636> Erişim Tarihi: 20.01.2023.

ULUSAL Furkan, *Yaşlılık ve Sosyal Politika Tartışmaları*, 1.b., ed. Zahide Gençtürk, Ankara: Detay Yayıncılık, 2020.

UNION FRANÇAISE des UNIVERSITES TOUS AGES (UFUTA), *Historique*, <https://ufuta.fr/historique> , Erişim Tarihi: 04.08.2023.

UNIVERSITE de NEUCHÂTEL, *Université du troisième âge - U3a*, <https://www.unine.ch/u3a#:~:text=L'Universit%C3%A9%20du%20troisi%C3%A8me%20%C3%A2ge,aux%20seniors%20d%C3%A8s%2060%20ans.> , Erişim Tarihi: 02.08.2023.

UNITED NATIONS POPULATION FUND (UNFPA), *Dünya Nüfusu 15 Kasım 2022'de 8 Milyar Nüfusa Ulaşacak*, 2022, <https://turkiye.unfpa.org/tr/dunya-nufus-gunu-2022-bb> Erişim Tarihi: 22.01.2023.

UNIVERSITY 3 AGE, *About Us*, <https://www.u3a.org.uk/about> Erişim Tarihi: 15.03.2023.

UYANIK Yücel, “Yaşlılık, Yaşlanan Nüfus ve Sosyal Politika”, *İş ve Hayat Dergisi*, 2017, Cilt: 3, Sayı: 5, ss:67-100.

UYANIK Yücel, BAŞYİĞİT Raziye, “Demografik Yapı İçinde Yaşlı Nüfusun Görünümü ve Aktif Yaşlanma Yaklaşımı Perspektifinde Politika Örnekleri”, *İş ve Hayat Dergisi*, 2018, Cilt: 4, Sayı: 8, ss:273-310.

ÜÇÖK Akın, “Yaşlılıkta Aktivite Kuramı İle Yaşamdan Kopma Kuramının Karşılaştırılması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, Cilt: 11, Sayı: 56, ss:451-456.

ÜNALAN CÖBEK Pemra, “Aktif Yaşlanma: Bilişsel ve Sosyal Boyut”, *The Journal of Turkish Family Physician*, 2012, Cilt: 3, Sayı: 1, ss:13-17.

WALKER Alan, *Gerontoloji Bakım ve Sağlık*, 2.Cilt, 1.b, ed. İsmail Tufan ve Mithat Durak, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), *Active Ageing A Policy Framework*, 2002. <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/wp-content/uploads/2014/06/WHO-Active-Ageing-Framework.pdf> Erişim Tarihi: 15.01.2023.

YAVUZ Cemil, *Yaşlılık ve Sosyal Politika Tartışmaları*, 1.b., ed. Zahide Gençtürk, Ankara: Detay Yayıncılık, 2020.

YERLİ Gülbaşak, “Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017, Cilt: 10, Sayı: 52, ss:1278-128.

EK-1 YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Sayın katılımcı size yönlendirilen sorular, Prof. Dr. Aysen Tokol danışmanlığında hazırladığım “*Aktif Yaşlanmanın Belirleyicilerinden Biri Olan Yaşam Boyu Öğrenmenin Bir Aracı Olarak Üçüncü Yaş Üniversitesi: Anadolu Üniversitesi Örneği*” adlı tez çalışmamın alan araştırmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sizlerden alınacak cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz ve görüşleriniz hiçbir şekilde ve yerde paylaşılmayacaktır. Yönlendirilen sorulara araştırmanın güvenilirlik açısından tam, eksiksiz ve net cevaplar vermenizi rica ederim. Tez çalışmama verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

KATILIMCILARA İLİŞKİN SOSYAL VE DEMOGRAFİK BİLGİLER

YAŞ	
CİNSİYET	
EĞİTİM DURUMU	
MEDENİ HALİ	
KİMİNLE YAŞIYOR	

TAZELENME ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Tazelenme Üniversitesi’ne başlamadan önce kendinizi kaç yaşında hissediyordunuz başladıktan sonra kaç yaşında hissediyorsunuz?
2. Tazelenme Üniversitesi’ni nereden duydunuz ve sizi buraya gelmeye iten sebep nedir?
3. Tazelenme Üniversitesi’ne kiminle birlikte katıldınız? (eşiniz, arkadaşınız ya da bireysel)
4. Eğitim seviyeniz Tazelenme Üniversitesi’nde olmanıza ne derece katkı sağlıyor?
5. Sosyal çevreniz Tazelenme Üniversitesi’nde olmanızı nasıl karşılıyor?
6. Tazelenme Üniversitesi yaşlılığınızı aktif bir şekilde yaşamınıza nasıl etki ediyor?
7. Tazelenme Üniversitesi yaşlılık döneminizde sosyalleşmenizi nasıl etkiliyor?
8. Tazelenme Üniversitesi’nde olmak size nasıl hissettiriyor?
9. Tazelenme Üniversitesi’ni 60 yaş üstü bireyler için yaşam boyu öğrenme açısından nasıl buluyorsunuz?

10. Eğitmenleriniz ile ders içerisinde iletişiminizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Ders dışında eğitmenleriniz ile etkileşiminiz nasıl?
11. Tazelenme niversitesi'nde arkadaşlarınızla ders dışında neler yapıyorsunuz?
12. Tazelenme niversitesi'nde aldığınız derslerin içeriklerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Aldığınız derslerin size katkısı ne oldu?
13. Anadolu Üniversitesi Tazelenme niversitesi'nde aldığınız “egzersiz, akıllı ilaç kullanımı, beslenme ilkeleri, psikiyatri ve mikrobiyoloji” derslerinin sizin sağlık durumunuzu ve bilginizi nasıl etkiledi?
14. Tazelenme niversitesi'nin organize ettiği sosyal aktiviteler var mı? Var ise katılıyor musunuz? Siz bu aktiviteleri nasıl buluyorsunuz?
15. Tazelenme niversitesi'nin kampüs ortamında olması genç kuşaklarla aynı ortamda ders almanız sizi nasıl etkiliyor?
16. Tazelenme niversitesi'nievrenize tavsiye eder misiniz? Neden?

EğİTİM KOORDİNATÖRÜ İLE İLGİLİ GÖRÜşME SORULARI

1. Anadolu niversitesi'nin “Tazelenme Üniversitesi Projesini” başlatma nedeni nedir?
2. Anadolu niversitesi'nin Tazelenme niversitesi'ni diğer Tazelenme niversitelerinden ayıran özellikleri nelerdir?
3. Anadolu niversitesi'nin Tazelenme niversitesi'ne katılan bireylerden nasıl geri dönüşler alıyorsunuz?
4. Tazelenme niversitesi eğitim programınızı nasıl belirliyorsunuz? Katılan bireylerin isteklerini veya ilgi alanlarını dikkate alıyor musunuz?
5. Derslerin işleyişini nasıl sağlıyorsunuz?
6. Anadolu Üniversitesi, Tazelenme Üniversitesi Projesinin geleceğine yönelik bir planı var mı? Var ise bunlar nelerdir?

EK-2 ARASTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI TOPLANTI TUTANAĞI

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
26 MAYIS 2023

OTURUM SAYISI
2023-05

KARAR NO 14: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Dr. Aysen TOKOL'un danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi 702013001 numaralı Kürşat Emir TAŞ'ın "Aktif Yaşlanmanın Belirleyicilerinden Biri Olan Yaşam Boyu Öğrenmenin bir Aracı Olarak Üçüncü Yaş Üniversitesi: Anadolu Üniversitesi Örneği" adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Dr. Aysen TOKOL'un danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi 702013001 numaralı Kürşat Emir TAŞ'ın "Aktif Yaşlanmanın Belirleyicilerinden Biri Olan Yaşam Boyu Öğrenmenin bir Aracı Olarak Üçüncü Yaş Üniversitesi: Anadolu Üniversitesi Örneği" adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Feriudun YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Gülay GÖĞÜŞ
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye